

Нова збирка начелних одлука одељења и општих седница Касационог суда, 1899.

**Садржај по врстама законика и главама, по којима су случаји
расправљени**

I

Грађански законик

Чест прва

О личним правима

Глава I

О лицима и правима личним по сопственим својствима

1. При одређивању количине пенсије, Гл. Контрола не може се упуштати у оцену питања о праву на пенсију (из административног права)

Глава II

О правима и дужностима супружника

2. Постојање брака у недостатку извода венчаних, може се доказивати сведоцима
3. Постојање брака не може се сведоцима доказивати

Глава III

О правима и дужностима родитеља и деце

4. Уговор о усыновљењу без икаквих услова, не може се раскинути вољом једне уговарајуће стране
5. Отац је детету онај, који је муж жени, осим ако се докаже, да муж није могао бити отац
6. Пунољетна деца имају право на приновак који су прибавили после пунољетства

Чест друга

О стварним правима

Глава II

О државини и праву држања

7. Тапија судом општинским потврђена са државином спорног имања доказ је о праву својине

Глава VII

О залози

8. Интабулација (прибелешка) на какву земљу распростире се и на грађевине (зграде) које су доцније на њој подигнуте

Глава VIII

О службеностима (сервитутима)

9. Повериоци фидејикомисарног наследника не могу тражити наплату на прихода тога имања, кад се он тога права одриче
10. Сусед има право на службеност у циљу оправке свога имања, ако то није друкче могуће

Глава IX

О наследству

11. Унука по сину искључује из наслеђа дедовине тетку по оцу
12. Снаха има право на издржање и удомљење из свекровог имања, као жена његовог пунољетног сина, чија је привреда остала код туженога свекра као наслеђе по §-у 401 грађ. зак. које иде са бременом
13. Синовица односно унука има право на наслеђе дедовине
14. Синовица односно унука нема права на наслеђе дедовине
15. Сестра умрлога која је од њега као удата одвојено живела има право уживања на половину имања његовог, а на другу половину снаха умрлог му сина док је жива или до преудаје своје

Глава X

О тестаменту или завештању

16. Писац тестамента ако има услове из §-а 443 грађ. зак. може читати завештаоцу тестамент место сведока

Глава XII

О том, како завешталац о своме имању располагати може

17. На закони (нужни део § 477) завешталац није ограничен кад своје имање распоређује између своје мушке и женске деце § 478 и 479 грађ. зак.

Глава XIII

О попису заоставшег имања

18. Повериоци наследникови не могу утицати на изјаву његову, хоће ли се наслеђа примити или ће га се одрећи, нити могу за свој рачун ништити изјаву одрицања наследства

Глава XV

О наследним правима и одношајима у задрузи

19. Женска деца у задрузи не састављају задругу, него настављају живот инокосни
20. Где је смеша имања и задружног труда, онда се у случају распре између таквих лица суди по основима ортаклука – глава XXVII чест друга законика грађанског

Глава XVIII

О уговорима у опште

21. Уговорна казна, или накнада има се судом досудити у цифри, која је од стране уговарача одређена, и за њу се не мора подносити доказ, да ли је она ефективна (стварна) само је потребно да је наступио услов за који је везана

Глава XXI

О зајму

22. Представник општински кад за општину изда обвезу ако не прибави за то одобрење по тачки 5 чл. 66 о устројству општина, одговоран је сам по тој обвези

Глава XXVII

О ортаклуку

23. Оргаци посебице не могу заједничку фирму задужити без овлашћења или објаве

Глава XXVIII

О брачним уговорима

24. За важност брачног уговора не тражи се, да један супружник мора имати имања у часу уговарања, јер предмет уговарања може бити и будуће имање нити се имање мора у уговору поименце означити
25. Кад је жена за живота имала и носила накит, онда се сматра, да је исти после њене смрти остао код мужа, па се овај по тужби наследника жениних има осудити да им тај накит уступи или накнади, пошто не доказује да је тај накит жена са његовим знањем отуђила (§ 768 грађ. зак.)

Трећа чест

Опредијења општа за права лична и стварна

Глава II

О преиначењу (промени) права и обвеза

26. Уступитељ интабулисане тражбине не одговара пријемнику за недостатак измирења тражбине од главног дужника
27. Поравнањем којим се продужује рок плаћања не ствара се пренов (нова обвеза) по §-у 852 грађ. зак. јер за пренов изискује се: да је измењен закони основ или главни предмет (§§ 848–849 пом. зак.)

Глава III

Како престају права и обвезе

28. Од отплате облигационог дуга, најпре се одбија интерес, а оно што преко тога остане иде у отплату капитала (главног дуга) по § 886 грађ. законика
29. Исплата дуга, по осудном решењу а без повраћаја ориђиналне исправе не може се доказивати

Глава IV

О застарелости

30. Притјежање по тапији застарева за 10 година по §-у 929 грађ. законика, јер у течају тога времена радња ванпарничног судије у циљу расправе наслеђа тога имања, не прекида застарелост у смислу §-а 945 пом. законика
31. Рок од 15 дана који суд остави за подизање тужбе по §-у 95 стец. пост. не може имати за последицу престанак или губитак права, јер за то су постављени рокови у грађанском законнику
32. Тужба трговца за давање еспапа не трговцима застарева по §-у 928 б грађ. зак. за годину дана
33. Интерес и ако исплата истог није на рокове уговорена, застарева по §-у 928 под д грађ. законика за три године
34. Рад предузимача није исто што и рад раденика и надничара, те за то на зараду предузимача не може се применити рок застарелости из §-а 928 а већ из §-а 930 а грађ. законика

II

Законик

О поступку судском у грађанским парницама

О парничарима

35. Презадуженик може водити парницу у погледу стечајног имања

а) Тужба

36. Тужба нема више основа кад се уз раскинуће уговора тражи повраћај имања, наплата кирије и заслуге као слѣдство тога уговора

б) Одговор

37. Одбачај парнице, може тужени да тражи само у одговору на тужбу

О роковима и рочиштима

38. Наређење §-а 116 грађанског суд. пост. да рок не може бити краћи од 8 дана, односи се и на рочишта

О доказима

Исправе

39. При тражењу обезбеђења по исправама на страном језику, довољно је да поверилац уз оријинал поднесе превод њен на српски

40. Кад у исправи није означен поверилац, онда се тај облигациони одношај може допуном клетвом доказивати

41. Застарела меница у законуј форми издана, важи као облигација

42. Превод исправе на страном језику не мора се по § 200 грађ. пост. подносити у овереном препису

О сведоцима

43. Не може се доказивати сведоцима ни тражбина из наслеђства преко 200 динара, ако парничари нису у сродничким односима (§ 244 грађ. пост.)

О заклетвама

44. Кад се тужена страна позива на застарелост тражбине, онда не мора да прими понуђену главну заклетву, према чему пресуда, која није узела у оцену застарелост подлежи апелирању без обзира на 2. тачку § 310 грађ. пост.

О средствима обезбеђења

45. За накнаду штете учињене злонамерном паљевином и противзак. поништајем ствари, оштећени има право обезбеде према одговорној општини по истеку тромесечног рока одређеног чланом 20 зак. о накнади

46. Право на кауцију (јемство) § 389 грађ. пост. суд. не даје туженој страни безусловно и код случаја обуставе, него само код забране и прибелешке

47. Воденични ујам обезбеђује се забраном, а не интабулацијом или прибелешком

48. И телеграфским путем може се тражити обезбеђење, ако је у телеграму цитирана исправа

О извршењу пресуде

49. Законско благодејање §-а 471 грађ. пост. суд. односи се по смрти земљоделца и на његову породицу

50. Право избора дужника у V одељку допуне §-а 471 грађ. пост. да одреди „која ће му се земља продати” не односи се на интабулирано имање

О уништењу неуредне јавне продаје

51. Када имање није продато уједно већ сваки комад за себе, онда се код тужбе о уништењу продаје има ценити продаја свакога парчета за себе по §-у 482 грађ. поступка
52. Јавна продаја је уредна ако је било надметања ма и најкраће време, а да није потребно, да је све до закључења лицитације било најмање два лицитанта
53. Кауција при јавним лицитацијама може се положити у сребру, баш и онда, кад је у условима лицитације означено, да се мора у злату положити
54. Суд је дужан по писмену с недовољном таксом продужити свој рад, ако се довољна такса положи и после рока, означеног у наредби за таксу

III

Кривични законик

О казнама

55. Женска лица осуђују се и на губитак грађанске части

О извињујућим и казну умањујућим околностима

56. Праведна нужна одбрана треба да се цени при стављању оптуженога под суд

О застарењу

57. Кривица лажног или простог банкрутства застарева од дана када дужник падне под стечај, а не од дана оптужбе

О убиству

58. Убиство, и ако дуже времена премишљано, извршено у афекту потпада под одредбу § 156 тач. 2 крив. зак.

О убиству деце нарочито копилади

59. За кривице из § 166 крив. зак. не може се узети олакшавна околност из § 59 тачке 2. јер је законодавац то већ имао у виду при одређивању казне

О злочинствима и преступљењима противу благодравља

60. Блуд извршен над пернатом животињом није по нашем закону кажњив

О крађи и утаји

61. Електрицитет, као нетелесна ствар не може бити предметом крађе
62. Утаја коју учини старалац сродник пупили у оном степену, како је то предвиђено у §-у 50 крив. зак. према маси пупилној, казни се по §-у 235 а не по §-у 232 II одељка крив. зак.

63. Повраћај новца узетих из општинске или државне касе, после поведене истраге сачињава дело утаје

О превари

64. Нема кажњиве преваре према § 13, 538 и 722 грађ. зак.

65. Није кажњива радња извесног лица, које варљивим начином узима новац од других, да они буду изабрани и утврђени за часнике општинске

66. Порицање обвезе влашћу утврђене не сачињава кажњиво дело из тачке 3 § 253 крив. законика

О злоупотребљењу поверења

67. По §-у 282 крив. зак. лекар је дужан да сведочи, кад власт то од њега тражи

340.142
(497.11)

НОВА ЗБИРКА

НАЧЕЛНИХ ОДЛУКА ОДЕЉЕЊА И ОПШТИХ СЕДНИЦА

КАСАЦИОНОГ СУДА

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК, ЗАКОНИК О ПОСТУПКУ СУДСКОМ У
ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА И КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Скупно и уредно

Ст. Максимовић

ДС

IV

ЗАВРШНА КЊИГА

ПОЖАРЕВАЦ

ШТАМПАНО У ШТАМПАРИЈИ ЂОРЂА НАУМОВИЋА

1899.

ЦЕНА 2 ДИН.

НОВА ЗБИРКА

IV

ЗАВРШНА КЊИГА

Н А Ш Р А Д

(1867—1899)

I

РАСПРАВЕ

- а) у листовима: Световиду (1867), Србији, Говорници, Будућности, Раднику, Виделу и Делу.
б) у правним часописима: Судском листу (1869), Правди (1869—1870), Браничу, Правнику, Пороти, Праву и Miesečniku, (види од нас „прилогаш нашој правној књижевности“ у Праву 1891 стр. 576—599).

II

ПРАВНА ДЕЛА

- 1) Збирка судских решења и чланака о праву књига I Београд 1876, стр. VIII—166.
2) Збирка судских решења и чланака о праву књига II Београд 1877, стр. 64.
3) Збирка судских решења и чланака о праву књига III Београд 1879, стр. 82.
4) Нова Збирка начелних одлука одељења и општих седница касационог суда књига I Пожаревац 1894, 8° стр. XIV—347.
5) Нова Збирка начелних одлука одељења и општих седница касационог суда књига II Пожаревац, 1895 8° стр. 249.
6) Нова Збирка начелних одлука одељења и општих седница касационог суда књига III Пожаревац 1897, 8° стр. XVI—186.
7) Суђења у кнежевини Србији пре писаних законика из архиве пожаревачког магистрата Пожаревац 1898, 8° стр. XXXII—179.
8) Нова Збирка начелних одлука одељења и општих седница касационог суда књига IV (завршна) Пожаревац 1899, стр. 144.

III

ПРАВНИ ЧАСОПИСИ

- 1) Право 1885 стр. 416.
2) Право 1886 стр. 413.
3) Право 1891 стр. 640 (те године у друштву са г. г. Андром Ђорђевићем и Др. М. Веснићем тад. професорима права у Великој Школи).

НОВА ЗБИРКА

НАЧЕЛНИХ ОДЛУКА ОДЕЉЕЊА И ОПШТИХ СЕДНИЦА

КАСАЦИОНОГ СУДА

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК, ЗАКОНИК О ПОСТУПКУ СУДСКОМ У
ГРАЂАНСКИМ ПАРНИЦАМА И КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Скупно и уредно

Ст. Максимовић

25

IV

ЗАВРШНА КЊИГА

ПОЖАРЕВАЦ

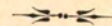
ИШТАМПАНО У ИШТАМПАРИЈИ ЂОРЂА НАУМОВИЋА

1899

Уш. б.,
39164

НАШИМ ЧИТАОЦИМА

У овој књизи, поред њеног садржаја штампан је у једно на крају и садржај прве, друге, треће и четврте књиге (1894, 95, 97 и 99) по врстама законика и главама, по којима су случаји расправљени. Уз то, код свакога случаја (одлуке) ставили смо *дан* и *јодину* када је решен, и *број* (нумеру), под којим је у протокол касационог суда заведен, те тако из овога општега садржаја, виде се прегледно *све* одлуке, а из њиховог натписа *суштина* (битност), чиме се користи и читалац, који не би имао прве три књиге, а међу тим олакшава употребу свих књига у тренутку појављене потребе.

Како овом књигом завршавамо рад ове врсте, то сматрамо за дужност, да на растанку оваког нашег рада изјавимо благодарност нашим пријатељима на заузимању око растурања наших књига, јер су нам само таком помоћу омогућили њихово издавање.

Ст. Максимовић.

20. августа 1899.

САДРЖАЈ

по врстама законика и главама, по којима
су случаји расправљени.

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК

ЧЕСТ ПРВА О личним правима.

ГЛАВА I

О лицима и правима личним по сопственим
својствима.

1. При одређивању количине пензије, Гл. Контрола не може се
упунитати у оцену питања о праву на пензију (из административног
права.)

Стр.

10

ГЛАВА II

О правима и дужностима супружника.

2. Постојање брака у недостатку извода венчаних, може се дока-
зивати сведоцима.

38

3. Постојање брака не може се сведоцима доказивати.

4

ГЛАВА III

О правима и дужностима родитеља и деце.

4. Уговор о уениовљењу без икаквих услова, не може се раскинути
вољом једне уговарајуће стране.

28

5. Отац је детету онај, који је муж жени, осим ако се докаже,
да муж није могао бити отац.

19

6. Пунолетна деца имају право на приновак који су прибавили
после пунолетства.

15

ЧЕСТ ДРУГА О стварним правима.

ГЛАВА II

О државини и праву држања.

7. Тапија судом општинским потврђена са државином спорног
имања доказ је о праву својине.

38

ГЛАВА VII

О залози.

8. Интабулација (прибелешка) на какву земљу распростире се и на грађевине (зграде) које су доцније на њој подигнуте.

Стр.
7

ГЛАВА VIII

О службеностима (сервитутима).

9. Поверлици фидејикомисарног наследника не могу тражити плату из прихода тога имања, кад се он тога права одриче.

10. Сусед има право на службеност у циљу оправке свога имања, ако то није другаче могуће.

6
13

ГЛАВА IX

О наследству.

11. Унука по сину искључује из наслеђа дедовине тетку по оцу.

12. Снаха има право на подржање и удомљење из свекровог имања, као жена његовог пунолетног сина, чија је привреда остала код туже-нога свекра као наслеђе по §-у 401 грађ. зак. које иде са бременом.

13. Синовица односно унука има право на наслеђе дедовине.

14. Синовица односно унука нема права на наслеђе дедовине.

15. Сестра умрлога која је од њега као удата одвојено живела има право уживања на половину имања његовог, а на другу половину снаха умрлог му сина док је жива или до преудаје своје.

3
15
57
58
61

ГЛАВА X

О тестаменту или завештању.

16. Писац тестаментата ако има услове из §-а 443 грађ. зак. може читати завештаоцу тестамент место сведока.

39

ГЛАВА XII

О том, како завешталац о своме имању располагати може.

17. На закони (нужни део § 477) завешталац није ограничен кад своје имање распоређује између своје мушке и женске деце § 478 и 479 грађ. зак.

17

ГЛАВА XIII

О попису заоставшег имања.

18. Поверлици наследнички не могу утицати на изјаву његову, хоће ли се наслеђа примити или ће га се одрећи, нити могу за свој рачун ништити изјаву одрицања наследства.

24

ГЛАВА XV

О наследним правима и одношајима у задрузи.

19. Женска деца у задрузи не састављају задругу, него настављају живот инокосни.

20. Где је смеша имања и задружног труда, онда се у случају рас-пре између таквих лица суди по основима ортаклука — глава XXVII чест друга законика грађанског.

40

ГЛАВА XVIII

О уговорима у опште.

Стр.

21. Уговорна казна, или накнада има се судом досудити у цифри, која је од стране уговорача одређена, и за њу се не мора подносити доказ, да ли је она ефективна (стварна) само је потребно да је наступно услов за који је везана.

47

ГЛАВА XXI

О зајму.

22. Представник општински кад за општину изда обвезу ако не прибави за то одобрење по тачки 5 чл. 66 о устројству општина, одго-воран је сам по тој обвези.

36

ГЛАВА XXVII

О ортаклуку.

23. Ортаци посебице не могу заједничку фирму задужити без овла-шћења или објаве.

42

ГЛАВА XXVIII

О брачним уговорима.

24. За важност брачног уговора не тражи се, да један супружник мора имати имања у часу уговарања, јер предмет уговарања може бити и будуће имање нити се имање мора у уговору поименце означити.

44

25. Кад је жена за живота имала и носила накит, онда се сматра, да је пети после њене смрти остао код мужа, па се овај по тужби на-следника жениних има осудити да им тај накит уступи или накнади, пошто не доказује да је тај накит жена са његовим знањем отуђила (§ 768 грађ. зак.)

1

ТРЕЋА ЧЕСТ

Одређења општа за права лична и стварна.

ГЛАВА II

О преиначењу (промени) права и обвеза.

26. Уступитељ интабулисане тражбине не одговара пријемнику за недостатак измирења тражбине од главног дужника.

27

27. Поравнањем којим се продужује рок плаћања не ствара се пренов (нова обвеза) по §-у 852 грађ. зак. јер за пренов изискује се: да је измењен закон основ или главни предмет (§§ 848 — 849 пом. зак.)

31

ГЛАВА III

Како престају права и обвезе.

28. Од отплате облигационог дуга, најпре се одбија интерес, а оно што преко тога остане иде у отплату капитала (главног дуга) по § 886 грађ. законика.

4

29. Исплата дуга, по осудном решењу а без повраћаја оријиналне исправе не може се доказивати.

59

ГЛАВА IV

О застарелости.

	Стр.
30. Притјежање по тачки застарева за 10 година по §-у 929 грађ. законика, јер у течају тога времена радња ванпарничног судије у циљу расправе наслеђа тога имања, не прекида застарелост у смислу §-а 945 пом. законика.	11
31. Рок од 15 дана који суд остави за подизање тужбе по §-у 95 степ. пост. не може имати за последицу престанак или губитак права, јер за то су постављени рокови у грађанском законнику.	6
32. Тужба трговца за давање есена не трговцима застарева по §-у 928 б грађ. зак. за годину дана.	31
33. Интерес и ако исплата нетог није на рокове уговорена, застарева по §-у 928 под д грађ. законика за три године.	5
34. Рад предузимача није исто што и рад радника и надничара, те за то на зараду предузимача не може се применити рок застарелости из §-а 928 а већ из §-а 930 а грађ. законика.	36

II

ЗАКОНИК

О поступку судском у грађанским парницама.

О парничарима.

35. Презадуженик може водити парницу у погледу стечајног имања.	75

а) Т у ж б а.

36. Тужба нема више основа кад се уз раскинуће уговора тражи повраћај имања, наплата кирије и заслуге као следство тога уговора.	75

б) О д г о в о р.

37. Одбачај парнице, може тужени да тражи само у одговору на тужбу.	65

О роковима и рочиштима.

38. Наређење §-а 116 грађанског суд. пост. да рок не може бити краћи од 8 дана, односи се и на рочишта.	65

О доказима

исправе.

39. При тражењу обезбеђења по исправама на страном језику, довољно је да поверилац уз оријинал поднесе превод њен на српски.	63

40. Кад у исправи није означен поверилац, онда се тај облигациони одношај може допуном клетвом доказивати.	66

41. Застарела меница у законој форми издана, важи као облигација.	69

42. Превод исправе на страном језику не мора се по § 200 грађ. пост. подносити у овереном препишу.	80

О сведоцима.

43. Не може се доказивати сведоцима ни тражбина из наследства преко 200 динара, ако парничари нису у сродничким односима (§ 244 грађ. пост.)	77

О заклетвама.

Стр.

44. Кад се тужена страна позива на застарелост тражбине, онда не мора да прими понуђену главну заклетву, према чему пресуда, која није узела у оцену застарелост подлежи анелирању без обзира на 2 тачку § 310 грађ. пост.	74

О средствима обезбеђења.

45. За накнаду штете учињене злонамерном паљевином и противзак. поништајем ствари, оштећени има право обезбеде према одговорној општини по истеку тромесечног рока одређеног чланом 20 зак. о накнади.	63

46. Право на кауцију (јемство) § 389 грађ. пост. суд. не даје туженој страни безусловно и код случаја обуставе, него само код забране и прибелешке.	64

47. Воденични ујам обезбеђује се забраном, а не интабулацијом или прибелешком.	73

48. И телеграфским путем може се тражити обезбеђење, ако је у телеграму цитирана исправа.	82

О извршењу пресуде.

49. Законско благодејање §-а 471 грађ. пост. суд. односи се по смрти земљоделца и на његову породицу.	64

50. Право избора дужника у V одељку допуне §-а 471 грађ. пост. „да одреди која ће му се земља продати“ не односи се на интабулирано имање.	68

О уништењу неуредне јавне продаје.

51. Кад имање није продато уједно већ сваки комад за себе, онда се код тужбе о уништењу продаје има ценити продаја свакога парчета за себе по §-у 482 грађ. поступка.	77

52. Јавна продаја је уредна ако је било надметања ма и најкраће време, а није потребно, да је све до закључења лицитације било најмање два лицитанта.	78

53. Кауција при јавним лицитацијама, може се положити у сребру, баш и онда, кад је у условима лицитације означено, да се мора у злату положити.	81

54. Суд је дужан по писмену с недовољном таксом продужити свој рад, ако се довољна такса положи и после рока, означеног у наредби за таксу.	76

III

КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

О казнама.

55. Женска лица осуђују се и на губитак грађанске части.	93

О извињујућим и кавну умањујућим околностима.

56. Праведна нужна одбрана треба да се цени при стављању оптуженога под суд.	90

О застарелу.

57. Кривица лажног или простог банкрутства застарева од дана када дужник падне под стечај, а не од дана оптужбе.	83

О убиству.

58. Убиство, и ако дуже времена премисљано, извршено у афекту потпада под одредбу § 156 тач. 2. крив. зак.	91

О убиству деце нарочито копилади.

59. За кривице из § 166 крив. зак. не може се узети олакшавна околност из § 59 тачке 2. јер је законодавац то већ имао у виду при одређивању казне.

Стр.

85

О злочинствима и преступљенима противу
благонравија.

60. Блуд извршен над пернатом животињом није по нашем закону кажњив.

86

О крађи и утаји.

61. Електрицитет, као нетелесна ствар не може бити предметом крађе.

87

62. Утаја коју учини старалац сродник пунили у оном степену, како је то предвиђено у §-у 50 крив. зак. према маси пунилној, казни се по §-у 235 а не по §-у 232 II одељка крив. зак.

92

63. Повраћај новца узетих из општинске или државне касе, после наведене истраге сачињава дело утаје.

94

О превари.

64. Нема кажњиве преваре према § 13, 538 и 722 грађ. зак.

84

65. Није кажњива радња извесног лица, које варљивим начином узима новац од других, да они буду изабрани и утврђени за часнике општинске.

89

89

66. Порицање обвезе влашћу утврђене не сачињава кажњиво дело из тачке 3 § 253 крив. законика.

95

О злоупотребењу поверења.

67. По §-у 282 крив. зак. лекар је дужан да сведочи, кад власт то од њега тражи.

95

ПОСВЕЋЕНА УЧЕНИЦИМА ПРАВА

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК

1. Кад је жена за живота имала и носила накит, онда се сматра да је исти после њене смрти остао код мужа, па се овај по тужби наследника жениних има осудити да им тај накит уступи или накнади пошто не доказује, да је тај накит жена са његовим знањем отуђила (§ 768 грађ. зак.). — У парници Браће Димитријевића из Пожаревца, да им тужени Ж. као зет по основу наслеђа уступи или накнади накит њихове умрле сестре односно жене пошто се са њим није зародила — прво-степенни пожаревачки суд пресудом својом од 18. Новембра 1882 год. бр. 22.402. са разлога, што је сведоцима доказано, да је жена туженога (односно сестра) тај накит за живота имала и носила, судио је по захтеву тужбе, пошто се тужиоци допуно закуну, да су спорне ствари по смрти њихове сестре остале код туженога.

Апелациони суд пресудом својом од 12. Јануара 1885 год. бр. 2.648 одбио је тужиоце од тражења са разлога, што нису доказали, да су ствари иза смрти сестре им код туженога остале, него само да их је она за живота имала и носила.

По жалби тужиоца, касациони суд, примедбама својим од 1-ог Априла 1885 год. бр. 1.071 уништио је горњу пресуду са ових разлога: Јер кад апелациони суд у побудама пресуде своје тврди, да је тужилачка страна доказала, да је њихова сестра пок. Василија, која је била удата за туженог за живота свога имала и носила ствари побројане у пресуди суда тог, онда суд тај грешни, што ставља на терет доказивања тужилачкој страни, и то, да су побројане ствари као својина пок. Василије и по њеној смрти

остале код туженог, а још мање може судити по предпоставкама наводећи да је она могла те ствари за живота поклонити, отуђити или потрошити пошто би по § 768 грађ. зак. за све то морао знати и муж пок. Василије, овде тужени, који о томе ништа и не наводи, а много мање доказује, да је његова жена пок. Василија ма на какав начин отуђила или изгубила оне ствари о којима сведоци тврде да их је за живота свога имала.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, него је под 7. Октобром 1885 г. бр. 667 дао следеће против разлоге: У овом спору је питање о имању, које се основом наслеђа од туженога тражи, а није питање, да ли тужиоци као браћа пок. Василије имају права.

По §-у 394, 395 и 402 грађ. зак. тужиоци као браћа наджививши своју сестру пок. Василију, бив. жену туженога, имају неоспорно право наслеђа онога имања што је иза пок. Василије остало. Али главно је сада, да ли су доиста иза пок. Василије остале оне ствари у тужби побројане?

Апелациони суд још при изрицању горње пресуде ценно је исказ сведока тужичевих по § 213 и 218 грађ. суд. поступ. па је нашао, само то за доказано, да је пок. Василија за живота имала и носила у тужби побројане ствари, али још нема доказа и о томе, да су ствари иза пок. Василије и остале, пошто су ствари које се основом наслеђа траже такве природе да се лако могу отуђити као продати, задужити и т. д. а оваком отуђењу спорних ствари ни уколико не смета наређење § 768 грађ. зак. којим се даје право располагања жени удатој, и за време брака, са ограничењем, да их жена без знања мужевљева не може да отуђи; јер и код оваког ограничења није апсолутно искључена могућност, да их је жена и за време брака отуђила, а нарочито што тужени не признаје да су спорне у тужби побројане ствари иза пок. Василије остале, нити се то ма чим доказује, па ни да их је пок. Василија бар пред саму смрт имала, а кад тога нема, онда тужиоци и не могу имати права за повраћај ствари пок. Василије, које је раније за време брака имала и носила, а за које нема доказа да су код туженога после смрти Василије остале.

Но касациони суд у *општој* својој седници држаној 31. Октобра 1885 г. бр. 3912. није уважио ове против-разлоге, него је одржао у снази *примедбе свога одељења*, те је апелациони суд пресудом својом од 18-ог Новембра исте године бр. 2142 одобрио

пресуду првостепеног пожаревачког суда, којом је тужиоцима досуђен спорни накит по праву наслеђа.

2. Унука по сину искључује из наслеђа дедовине тетку по оцу. — Тужитељка Анђелија ж. Пере Симића из Тополовника у тужби својој противу Иконије жене Јанка Дуцуља онд. навела је: Да је њен отац Дамјан по смрти својој оставио две ћери: Њу (тужитељку) и Живану ж. Ђуре Михаиловића онд. а од сина Јована, који је пре њега (оца) умро унуку Иконију (тужену). Па пошто је ова све имање очево заузела, то је тражила да суд пресуди: да јој Иконија $\frac{1}{3}$ част тога имања по праву наслеђа уступи.

Првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 7. Октобра 1897 бр. 28.268 одбио је тужитељицу од тражења из ових разлога:

Тужена Иконија кћи је пок. Јована сина пок. Дамјана, од кога обе парничне стране оснивају право на наслеђе имања. Да је Јован жив он би наследно све имање свога оца пок. Дамјана искључујући Анђелију и Живану. Но пошто је он раније умро, то тужена Иконија престављајући свога оца пок. Јована долази у сва права овога, дакле по §-у 399 грађ. зак. она има наследити све имање умрлога деде свога.

Ову је пресуду по жалби тужилачке стране касациони суд решењем својим од 26-ог Новембра 1897 г. бр. 8313 оснажио. (Ова одлука одељења касационог суда противна је *ранијим* одлукама *опште* седнице по којима умрлог деду наслеђују његове кћери и унуке од сина по праву представљања (*Нова Збирка* књ. II стр. 23 бр. 13; кн. III стр. 147 бр. 47.) и ове одлуке (опште седнице) сагласне су и *народном правном убеђењу*, за доказ чега служи нам једна пресуда *шабачког магистрата* од 12-ог Маја бр. 787 која гласи: *Дошао к'суду Живко Ковачевић, из Боатића и ирејавио се за земљу свога стрица Петра, да би му припасти могла. По будући да су после Петра остале две кћери и једна унука тако ми пресудисмо:*

Да овим кћерима и унуци остале сва башта, земљу пак сејубу и ливаде да имаду ни две кћери и унука и овај Живко на четири тала једнако поделити. (Гласник српског ученог друштва 5-ти одељак књига прва протокола шабачког магистрата од 1808 год. до 1812.

Овде имамо напоменути, да се у овој парници тужилачка страна позивала на ове одлуке опште седнице, али касациони суд

у своје одељењу оснажио је пресуду првостепеног суда, што значи: да неко добија право (тражбину) по одлуци опште седнице, док на против други исто право (тражбину) губи по одлуци одељења; чиме се пак као што смо у предговору наше *Збирке* назначили наноси штета гласу правде).

3. Постојање брака не може се сведоцима доказивати.

— Примедбама касационог суда од 10. Октобра 1887 год. бр. 3502. уништена је пресуда апелационог суда у спору под горњим натписом са ових разлога: Височајшим решењем од 9. Септембра 1853 год. бр. 859 уз § 60 грађ. зак. јасно је одређено, да се бракови између православних сматрају за пуноважне само онда, *кад су чрез надлежног свештеника православне вере благословени, и у надлежне књиге венчаних при православним црквама установљене заведени.*

Брак између тужиоца М. и умрле Ј. могао је бити закључен у добу после овог решења, дакле, кад су већ књиге венчаних заведене биле, јер се из извода умрлих види, да јој је први муж С. умро 1854 г. према чему за важност М. брака и његовог доказа *вреди поменуто височ. решење, а то је извод из књиге венчаних, а не сведоци, као што је први суд узео.*

Ове је примедбе усвојио апелациони суд пресудом од 18. Новембра исте године бр. 1873. (Види сличне случајеве у *Новој Збирци* књ. II стр. 63. и у *Браничу* 1898 г. стр. 59. што показује, да пракса судска о овоме питању није стална).

4. **Од отплате облигационог дуга најпре се одбија интерес а оно што преко тога остане иде у отплату капитала (главног дуга) по §-у 886 грађан. законика.** — У парници К. С. Д. из Пожаревца противу масе пок. Милана Томашевића свештеника из Пољане за наплату остатка облигационог дуга, првостепени пожаревачки суд пресудом од 31-ог Октобра 1879 год. бр. 20.918 одбио је тужитељку од тражења са разлога, што се из забележака на облигацији види, да је тужена страна давала почасну исплату (у три маха), и тужитељка ту исплату бележила на облигацији речима: »примљено на отплату облигације« те тиме се сматра, да је тужена страна исплатила како капитал (главни дуг) тако и припадајући интерес пошто примљена сума износи равно главни дуг (капитал) како облигација гласи.

По жалби тужитељке, касациони суд примедбама својим од 2. Октобра 1880 г. бр. 333 уништио је поменути пресуду са ових разлога:

Суд у своје случају погрешно изводи претпоставку по §-у 897 грађ. законика, као да је тужена страна платила поред главног дуга и интерес. Јер кад се облигација по којој се спорни дуг тражи, *налази* код тужилачке стране као *повериоца* а тужена страна као дужник, нема признаницу о исплати овог дуга, нити се из забележака стављених на облигацији може на чисто извести, шта је по њима управ измирено, пошто је према истим забелешкама исплаћиван *и главни дуг и интерес* — онда се по §-у 886 грађ. зак. има узети, да је оним отплатама исплаћиван *најпре* интерес, па онда главница. А како целокупна сума учињених исплата по овим забелешкама не износи главни дуг са интересом по времену отплата, то се према поменутом §-у 886 има узети, да уколико учињене отплате не достижу до целокупне тражбине (главнице и интереса) тужилачке стране у толико, да је главни дуг остао неисплаћен.

Према овим примедбама првостепени суд судио је по захтеву тужбе.

5. Интерес, и ако исплата истог није на рокове уговорена, застарева по §-у 928 под д. грађ. законика за три године.

— По незадовољству пуномоћника тужене стране апелациони суд расмотрио је акта и пресуду првостепеног пожаревачког суда од 19. Априла 1895 г. бр. 12115 изречену у спору масе пок. Милоша М. из Пожаревца, противу Настаса Г. из В. Градишта због дуга, па је пресудом својом од 30. Августа 1895 г. бр. 2858 исту одобрио.

Но по жалби тужене стране, касациони суд примедбама свога III одељења од 23. Октобра 1895 год. бр. 10224 уништио је горњу пресуду са ових разлога:

Како се тужени брани *застарелости* интереса, те је суд требао и ту одбрану да цени (тач. 6 и 7 § 305. грађ. поступ.), јер је тужба за главно и интерес подигнута тек 26. Јуна 1893 г. а по § 928 д. грађ. зак. потраживање годишњих интереса застарева за три године од дана кад га је требало платити. Па како тужба дата надлежном суду прекида ток застарелости, то је интерес до 26 Јуна 1890. застарио и од тога дана имао се рачунати, па и досудити, а не и за раније време.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе касационог суда, већ је дао противразлоге.

Касациони суд у *овиној* својој седници од 16. Децембра 1895 г. бр. 12505. није уважио противразлоге апелационог суда, него је оснажио примедбе свога одељења.

Према овим примедбама опште седнице, апелациони суд пресудом својом од 28. Децембра 1895 г. бр. 4.498 одбио је тужилачку страну од траженог интереса до 26. Јуна 1890 г. као застарелог. (Са обзиром на одлуку *опште* седнице касационог суда од 15. Октобра 1893 г. бр. 6.451: *Нова Збирка* књ. II стр. 12. бр. 2. пракса је у овом случају константна.)

6. Рок од 15 дана, који суд остави за подизање тужбе по §-у 95 стец. пост. не може имати за последицу престанак или губитак права. — Марко Н. из Крагујевца, упућен је решењем прв. краг. суда, да за 15 дана подигне тужбу, због пречег права наплате из стец. масе Петра Б. за суму од 600 дин. противу Јелене жене Петрове, која такође полаже право на новац, по основу брачног уговора између ње и мужа јој Петра.

Марко није подигао тужбу у року од 15 дана, по доцније, и зато му је прв. краг. суд тужбу одбацио, а после овога, пренео је право наплате на Б. Н. који је тек после годину и по дана понова подигао тужбу за прече право наплате противу Јелене.

Првостепени краг. суд зато, што Б. Н. као пријемник Марков, није тужбу поднео у остављеном року, решењем од 27. Новембра 1895 г. бр. 28.396 одбацио је тужбу Б-еву противу Јелене за прече право наплате.

Но по жалби Б-ој, касациони суд решењем од 5. Новембра 1896 г. бр. 4930 поништио је ово решење првостеп. краг. суда са ових разлога:

Погрешно је првостепени суд узео, да је тужилац Б. као пријемник права повериоца Марка изгубио право на тужбу за вођење овог спора по основу застарелости за то, што није у остављеном року по смислу §-95 стец. пост. повео спор противу поверитељке Јелене за доказ пречег права наплате из стец. масе дужника Петра, јер рок овај од 15 дана, који му је суд оставио за подизање тужбе, одређен је само као последњи моменат времена, до кога ће суд са расправом масе чекати, ако до тада поверилац тужбу не подигне, а не може никако имати за последицу престанак или губитак права, јер за то су постављени рокови у грађанском закону, у коме су изложени основи и начини прибављања разноврсних права и правних одношаја.

7. Повериоци фидејикомисарног наследника не могу тражити наплату из прихода тога имања, кад се он тога права одриче. — У парници стечајне масе Живка Н. противу малолетне

деце његове, која су с њиме заједно фидејикомисарни наследници, да се приходи масеног имања уносе у стечајну масу и одатле повериоци Живкови исплаћују, првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 2. Јануара 1896 г. бр. 159. судио је по тужби.

Но по незадовољству заступника малолетне деце, апелациони суд, пресудом својом од 12. Новембра исте године бр. 3248 одбио је тужилачку страну од тражења са ових разлога:

Пошто је по §§ 338, 392 и 393 грађ. зак. по тестаменту пок. Димитрија дато лично право уживања прихода са имања пок. Димитрија Живку, сину Димитријевом, под теретом, да се о осталим лицима у тестаменту означеним брине, у противном да приходе имања прибирају остала лица у тестаменту означена са правима, која су им по истом тестаменту уступљена — то овде уживање прихода са имања пок. Димитрија везано је за личност сина му Живка с тим, да се Живко стара о издржавању и васпитању осталих наследника по тестаменту означених. Али пошто Живко неће своје право да употреби, па према томе и своју дужност да врши, да издржава и васпитава наследника, већ га напушта у корист осталих наследника по тестаменту, то тужилачка страна не може се никако користити личним правима уживања Живковог на име, да се из прихода имања пок. Димитрија, који су искључиво везани за личност Живкову за своја примања наплаћују, кад сам њихов дужник то право уживања напушта.

По жалби тужилачке стране касациони суд оснажио је горњу пресуду апелационог суда, решењем својим од 22. Маја 1897 год. број 2.938.

8. Интабулација (прибелешка) стављена на какву земљу распростире се и на грађевине (зграде), које су доцније на њој подигнуте. — У парници В. К. из В. Градшта, противу масе пок. Ђ. Павловића и В. Бесарабића онд. због пречег права наплате из добивених новца за продати дућан — првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 3. Новембра 1897 год. бр. 31.027 досудио је тужиоцу прече право исплате из продајне цене дућана, који је по оцени вештака у доба продаје вредио 600 динара (без плаца) са разлога, што је доказано, да су тужени *ратје* интабулирали само плац, јер у то доба није постојала никаква грађевина на њему; а тужилац доцније дућан (зграду), јер је он после интабулације тужених на интабулираном плацу подигнут, те тиме је тужилац задобио првенствено право залогне из цене продатог дућана.

Ову је пресуду одобрио апелациони суд пресудом својом од 22. Јануара 1898 год. бр. 210.

Но по жалби пуномоћника тужене масе касациони суд примедбама свог другог одељења од 21. Марта 1898 год. бр. 2590. поништио је горњу пресуду апелационог суда са разлога:

Досуђујући тужиоцу првенство наплате из цене добивене од продатог дућана на супрот ранијој залози, коју су тужени на сам плац стекли пре но што је дућан на истом подигнут није самостални предмет, већ *прираштај* плаца као главне ствари (*accessio*) по опредељењу §§ 189 и 258 грађ. зак. и да се сви правни односи у које дође главна ствар неминовно простиру и на прираштаје њене, који са главном ствари чини једну целину § 191. грађ. зак. тако:

1, ако је главна ствар непокретна и прираштај, као део њен мора бити непокретан — § 189 грађ. зак. (н. пр. проп, врата, прозори на згради),

2, ко је сопственик главне ствари сопственик је и прираштаја — § 277 и 278 грађ. зак. *зграда припада господару земље*; на следствено.

3, ако је заложена главна ствар, право заложно распростире се и на све постојеће и доцније прираштаје њене, н. пр. изникло или посађено дрвеће и друго растиње, подигнуте зграде и т. д.

Истина § 315 грађ. зак. распростире залогу, која стоји на једној ствари само на необране плодове њене, али пошто се у § 258 грађ. зак. плодови а и оно што се природом или *рукотворно* једној ствари прилаже, једним именом прираштајем ствари назива, и то све са оног тесног односа, који између главне и споредне ствари (плода, зграде и т. д.) постоји, то се онда појам овога прописа законског мора раширити и на све прираштаје заложене ствари, који су са главном ствари скопчани (тач. 2 § 315 грађ. зак.) јер ће само такво тумачење његово одговарати намери законодавца израженој у §§-има 189, 191, 258 и т. д. у којима је дао дефиницију прираштају и определио природу њихову, а слагаће се и са основима здравога разума и природне правнице (§ 8 грађ. зак.).

Према изложеноме, залог тужених као раније од тужиоцеве на продатом плацу имају се распрострети и на дућан и на све остале прираштаје плаца, па према томе, они имају прече право наплате из цене од продатог плаца и дућана.

Апелациони суд није усвојио горње примедбе касационог суда већ је 31. Марта 1898 год. бр. 1298 дао ове своје противразлоге:

По § 325 грађ. пост. касациони суд има права уништити пресуду нижега суда, кад нађе да је суд на штету *жалбоца* пропустио што учинити по формалним или материјалним законима, или да је што против тих прописа учинио.

А ако види, да је суд урадио противу закона на штету онога парничара, који се не жали, он ће то у сироводном писму томе суду приметити ради његовог будућег управљања.

Осим тога, као год што се према § 323 у вези с § 313. грађ. пост. само онај део пресуде, против кога је незадовољство или жалба изјављена разматра на већем суду, исто тако, кад се од двојице или тужиоца или тужених, један жали, онда се само по његовој жалби, његов део пресуде и разматра на већем суду а део пресуде онога, који се не жали постаје према њему, тиме што се није жалио, извршан.

Према овоме II-го одељ. касационог суда горњим својим примедбама није могло пресуду овога суда поништити и *односно туженога Бесарабића*, кад по његовој жалби исту пресуду није разматрао, јер је он није ни изјавио према чему је пресуда овога суда према њему постала извршна.

Касациони суд у *општој* седници својој од 18. Априла 1898 год. бр. 3333. усвојио је против разлоге апелационог суда, налазећи: да, кад се из заглавља примедба II-ог одељ. касационог суда од 21. Марта тек. год. бр. 2590 види, да је касациони суд овај спор разматрао само по жалби *пуномоћника тужене масе* под бр. 6795 то се и предње примедбе имају распрострети само на тужену масу, а не и на туженог Бесарабића, који се на пресуду тога суда није ни жалио, — те с тога је вратио акта суду овоме да у смислу примедба према туженој маси другу пресуду изрече.

Према овим примедбама опште седнице касационог суда апелациони суд је понова расмотрио акта овога спора и пресуду првостепеног суда у колико се само на тужену масу односи, па је нашао: да иста пресуда односно тужене масе, није на закону основана.

По § 189 у вези с §§ 191 и 258 грађ. зак. зграде на земљи сматрају се као *прираштај* земље као главне ствари и чине са њом једну целину. По овим законским опредељењима прираштај

тима узима на се природу главне ствари, која је недељива и припада ономе, коме припада и сама главна ствар.

Из овога је логички закључак тај, да какво право има ко на главну ствар, тако има он право и на прираштај.

Према изложеном с погледом и на § 315 грађ. зак. интабулација тужене масе на плацу као главној ствари, стоји и на дућану, који је доцније на истом плацу подигнут као вештачком прираштају плаца. А како је ова интабулација тужене масе стављена пре интабулације тужиоачеве, јер је иста стављена 10. Јуна 1895 год. бр. 10.324 ИБр. 217; а интабулација тужиоачева стављена је тек 28. Јануара 1897 год. бр. 2327 ИБр. 51 што се по §§ 187 и 188 грађ. судс. пост. утврђује поднетим у тужби изводом из интабулационих књига, то тужена маса по § 330. грађ. зак. и чл. XVII уредбе о интабулацији има од тужиоца прече право наплате своје тражбине из цене продатог плаца и дућана, због тога се тужилац према туженој маси има одбити од полагања пречег права наплате из продајне цене дућана и као крива страна по чл. 12 зак. о таксама и § 98 грађ. судс. пост. у вези с § 800 грађ. зак. осудити, да јој накнади плаћене таксе и плати парничне трошкове.

Са ових разлога апелациони суд у своме I одељ. 24. Априла 1898 год. бр. 1592 пресудио је, да се тужилац В. К. према туженој маси пок. Ђ. Павловића одбије од тражења — полагања пречег права наплате из продајне цене интабулисанаг имања Стевана Милорадовића из В. Градишта као неумесног. Према туженом пак Бесарабићу ранија пресуда овога суда од 22. Јануара ове год. бр. 210 постала је извршна пошто се он на исту није жалио. (Види расправу »о неокретној залози« од П. Ј. Савића у »Браничу« 1887 год. стр. 18 и чл. 49 закона о Управи Фонда од 8. Јула 1898 год.).

9. При одређивању количине пенсије, Главна Контрола не може се упуштати у оцену питања о праву на пенсију¹⁾. — Гл. Контрола одлукама својим одбила је молбе за пенсију г. г. Алекси Милићевићу и Ђорђу Драгутиновићу порезницима, настав: да према годинама службе нису могли бити стављени у пенсију. На против, по жалбама њиховим, касациони суд у II одељењу под 29 и 30. Децембром 1897 год. бр. 928 и 9383 уништио је обе одлуке примедбама следеће садржине:

¹⁾ Из административног права.

Кад је указом г. Милићевић (односно Драгутиновић) стављен у пенсију, онда је тим путем решено и питање о његовом праву на пенсију. Зато се Главна Контрола није могла ни да упушта у оцену правилности стављања у пенсију, и на том разлогу да одбије молбоца, већ је требала по овом указу као придобијеном праву према поднетим документима да молбоцу количину пенсије одреди по законској стопи.

Главна Контрола није усвојила ове примедбе него је дала противразлоге. И касациони суд у својој општој седници одржао је примедбе одељења и одбацио противразлоге Гл. Контроле. Овако је касациони суд радио и у сличним случајевима (види одлуку у *Браничу* 1897 год. бр. 3. под V стр. 30).

Противу ових одлука устао је *Одјек* у уводном чланку (бр. 51. 1897 год.) а на то је касациони суд дао исправку, која је штампана у 53-ем броју исте године бранећи правилност поменутих својих одлука следећим:

Разлози, на којима је II одељење касационог суда засновало своје примедбе, и по науци и по закону ови су:

1., што питања административне политичке природе, у која долазе и ова о стављању у пенсију или враћању у службу, не спадају у надлежност разматрања ни редовних судова а најмање Гл. Контроле, као рачунског суда, основа је оваком мњењу јасно обележена одредбом тач. 2. § 99 грађ. поступка; и

2., што је указ акт највише државне администрације, и као такав он по уставу од 1869 год. ни по уставу од 1888. нити по икојем закону подлежи цензури Гл. Контроле ни касационог суда. (Противу ове одлуке види нашу расправу у »Браничу« 1898 г. стр. 375 под натписом: О значају тач. 2. § 99 грађ. суд. поступка).

10. Притежање по тапији застарева за 10 година по §-у 929 грађ. зак., јер у течају тога времена радња ванпарничног судије у циљу расправе наслеђа тога имања не прекида застарелост у смислу § 945 поменутог законика. — У парници Павла Живановића из Царевца да суд одбије Јована Стојановића онд. од права полагања наслеђа на половину имања пок. Живојина стрица његовог, пошто он то имање више од 10 година по тапији судом утврђеној притежава, те је право туженога на то имање застарело, — првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 5. Децембра 1894 год. бр. 30.362 одбио је тужиоца од тражења из ових разлога:

Тужилац је за доказ права својине на спорно имање поднео тапију судом овим 30. Октобра 1882 год. под бр. 20643 утврђену; но како је његовим признањем у тужби и на рочиштима утврђено, да је то имање у тапији означено пок. Живојина, а не његово, од којег половину тужени, као брат пок. Живојина тражи, то је он према томе несавесан држалац истог по §-у 203 и 223 грађ. зак. те му поднета тапија, коју је на своје име на то имање извадио, као ни позивање на застарелост што то имање преко десет година притежава не вреди.

По незадовољству тужиоца апелациони суд пресудом својом од 11. Августа 1895 г. бр. 2564 досудно је тужиоцу спорно имање у својину из ових разлога:

Кад је тужилац поднесеном тапијом од 22. Октобра 1882 г. на рочишту од 13. Септембра 1894 год. по §-у 187. грађ. поступка доказао, да је на спорно имање изложено у истој тапији убаптињен више од десет година, пре дана поднесене тужбе, онда је он задобио право својине на то имање по §-у 929 грађ. зак. по *основу застарелости*, па се према томе право својине спорног имања има њему и досудити.

Касациони суд по жалби туженог примедбама својим од 12. Септембра 1886 год. бр. 9758 95 г. поништио је пресуду апелационог суда из ових разлога:

Кад се из акта овога спора види, да тужилац Павле полаже право својине на спорно имање по основу судом потврђене тапије 20. Октобра 1882 год. наводећи, да је тужени Јован, баш, кад би по ком основу имао права на спорно земљиште, ово изгубио по основу застарелости — § 929 грађ. зак. пошто он по поменутој тапији притежава спорно земљиште више од десет година, а међу тим, тужени се брани с позивом на акта по маси пок. Живојина Стојадиновића, која су актима овога спора придружена, из којих се види, да је неспорни судија по захтеву његовом наредио попис масене имаовине, који је попис вршен 16 Јануара 1891 год. наводећи, да је овим његовим тражењем код суда, застарелост, ако би јој по закону могло бити места, прекинута, онда с обзиром на ту околност и прописа § 945 грађ. зак., који за прибављање својине застарелости, тражи да иста ничим, за време, за које је текла, прекинута није, суд треба да размисли: може ли се тужилац у овој парници њоме користити.

Апелациони суд усвојивши горње примедбе по нова је размотрио акта овога спора па је другом својом пресудом од 17.

Октобра 1896 год. бр. 3017 опет досудно тужиоцу спорно имање из ових разлога:

Апелациони суд ценећи поднесену тапију судски потврђену под 22. Октобром 1882 год. бр. 108 налази: да је по § 187 грађ. пост. као јавном исправом тужилац Павле потпуно доказао право својине свега имања у тапији обележеног, па и спорног, те је тако његово право својине са овом тапијом по § 292 грађ. зак. и највишем законодавном решењу од 13. Јула 1850 год. ВБр. 1197 законом утврђено, а нарочито кад се уз то узме и одбрана тужиоца са застарелости по наређењу § 949 грађ. зак.

Јер апелациони суд, упоређујући време подизања тужбе тужночеве под 6. Фебруаром 1893 год. под бр. 2.427 са временом убаптињења по наведеној тапији, налази, да је тужилац имање у тапији обележено, притежавао више од десет година, те је по томе а по смислу § 929 грађ. зак. тужилац стекао неоспорно право својине, па му се исто имање има и да досуди.

Односно навода туженога да је прекинута застарелост према решењу судском од 10. Декембра 1892 год. бр. 30665, које је у тужби приложено и из кога се види, да је се он, тужени — Јован — под 15. Јануаром 1891 год. пријавио судији за ванпарнична дела, као наследник и тражио попис имања пок. Живојина Стојадиновића, ради образовања масе, апелациони суд налази, да је ово ванпарнично поступање без вредности за овај спор, јер радња ванпарничног судије, не може да се узме као вођење парнице, те према томе тужени Јован тиме није прекинуо застарелост, којом се тужилац уз тапију користио према § 929 грађ. закона.

Ову је пресуду по жалби туженога касациони суд решењем својим од 14. Априла 1897 год. бр. 1463 оснажио. (Разлози апелационог суда у погледу прекидања застарелости правилни су. Више о том види у нашој примедби код случаја 14 стр. 20 *Нова Збирка* књ. III. А о савесности државине види расправу: *Суштина и значај савесне и несавесне државине од М. С. Широкица у Браничу* 1898 г. стр. 321).

11. Сусед има право на службеност у циљу оправке свога имања ако то није друкче могуће. — У парници У. Б. из Прокупља, противу Саве Стефановића онд. да му суд досуди право службености, да може са плаца туженог своју кућу омалтерисати, првостепени прокупачки суд пресудом од 2. Септембра 1896 год. бр. 7344 одбио је тужиоца од тражења из разлога:

По §-у 214 грађ. зак. ограниченост права сопствености не претпоставља се, а изузетно по §-у 341 грађ. зак. закон ограничава право сопствености чије само у оном случају, кад други своје добро или са свим или од чести не би могао употребити. Овде тужилац сам признаје (§ 180 грађ. пост.) да може своју кућу употребити са свим, но само да је не може омалтерисати са стране туженога, што није употреба добра — куће, дакле не стоји случај наведен из § 341 грађ. зак. на који се тужилац позвао, већ само да не може са једне стране, и то са стране туженог да своје добро — кућу — улепша, што није законски узрок за тражење службености, пошто тужилац своје добро може са свим употребити.

По незадовољству тужиочеву апелациони суд пресудом од 23. Октобра 1896 г. бр. 2893 одобрио је првостепену пресуду.

Касацони суд примедбама од 7. Августа 1897 г. уништио је пресуду апелационог суда из разлога:

Кад је актима наслеђено а и самим признањем туженога доказано, да тужилац нужну оправку своје куће није у стању на други начин извршити, већ једино са стране плаца туженога; а како је по §-у 341 грађ. зак. право сопствености ограничено у случају кад други своје право не би могао употребити без права службености на туђем имању као што је овде случај са парничним странама, то је онда — апелациони суд погрешно што је тужиоца од овога тражења одбио.

Апелациони суд није усвојио горње примедбе већ је 26. Августа 1897 год. бр. 2.373 дао следеће противразлоге:

Горње примедбе касацонионог суда не могу опстати с тога, што овде није случај § 341 грађ. зак. т. ј. не стоји то, да тужилац не може своју кућу ни са свим ни од чести употребити, ово у толико пре, што тужилац тужбом својом и не тражи да му се не чине сметње у употреби његовог добра нити да му се такове сметње отклоне, но тражи да се користи туђим имањем у циљу одржавања свога имања, а што није предвиђено горњим прописом, који једини и говори о кућевним службеностима.

Но касацони суд у *ошитој* седници од 6. Септембра 1897 год. усвојио је примедбе свога одељења према којима је апелациони суд другом својом пресудом од 12. Септембра 1897 год. бр. 2.688 досудио тужиоцу службеност, да може са плаца туженога своју кућу оправљати. (Члан 136 општег имовинског законика за Црну Гору у овом погледу са свим је јасан. Он гласи: »Кад ко што зида на својој земљи, поправља нешто на својој

кући или другу сличну радњу ради, он може док посао траје: утврђивати до рове или лазила на сусједовој земљи, бацати на њу грађу, радници му могу преко ње прелазити и т. д. То ипак, бива само онда кад није могуће, без повеликих трошкова иначе свршити. Али, прије нег се радња започне, да је на вријеме о томе сусјед обавијештен.«)

12. Снаха има право на издржање и удомљење из свекровог имања, као жена његовог пунолетног сина чија је привреда остала код туженога (свекра) као наслеђе по §-у 401 грађ. зак., које иде са бременим. — Пресудом апелационог суда, коју је оснажио касацони суд решењем од 17. Јануара 1877 год. бр. 103 одобрена је пресуда првостепеног суда којом је снаха досуђено издржање и удомљење из свекровог имања из ових разлога:

Досудивши тужитељци право на издржање и удомљење од свекра, првостепени суд погрешно је само у толико, што је своју пресуду основао на односу задруге, која овде није постојала. По §-у 507 грађ. зак. задружно је стање онде, где је смеса заједничког живота и имања свезом сродства утврђена. Осем сродства тужитељка не доказује да је њен муж имао и каквог стварног имања. Где тога нема, ту не постоји ни задружно стање, нити се тај услов може, као што узима први суд, да замени делом наслеђа, кога пак има у имању туженога јер је то тек надежно право, а не и фактично. Дакле право издржања тужитељке не да се изводити основом задруге, него по томе што је тужени оженив сина, задржао га у кући и на имању као пунолетног, а тим постао одговоран према тужитељци. Ова се одговорност поглавито изводи отуда, што је син, оставши у заједници са тужиоцем после пунолетства, привређивао наравно не себи већ заједници, а по његовој смрти сва ова привреда остала је код туженога као наслеђе по §-у 401 грађ. законика. И пошто наслеђе иде са бременим, то тужитељка има право на издржање и удомљење бар из ове тековине мужевљеве. (Види сличне случаје у *Новој Збирци* бр. 38 стр. 60 књ. I и бр. 5 стр. 6 књ. III који су из сасвим других разлога овако решени.)

13. Пунолетна деца имају право на приновак, који су прибавили после пунолетства. — У парници сина Н. противу оца Х. да му да део од оног имања, које је прибављено после његова пунолетства, оба нижа суда одбише тужиоца.

Касацони суд по жалби тужиоца примедбама од 1. Фебруара 1886 г. бр. 197 уништио је пресуду апелационог суда из ових разлога:

По §-у 121 и 123 грађ. зак. родитељи су господари целе тековине коју би привредила њихова малолетна деца под њиховом управом, али не и од оне тековине коју они прибаве са пунолетном децом. За то суд није имао ралога да тужиоца одбија у тражењу из оног имања које је прибављено у времену после његова пунолетства.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе него је под 20. Фебруаром 1886 год. бр. 148 дао ове противразлоге:

Само у случају деобе задружног имања између задругара законодавац је према §-у 517 грађ. законика дао право мушкој деци у задрузи, да после навршене 15 године, имају равног дела са пунолетним задругарима у свему приновљеном имању и у приплоду; али између оца и синова не постоји задружни однос, јер нема трећег услова, који се тражи по §§ 57 и 507 грађ. зак. поред сродства и заједничког борављења, а то је смеца имања. Без тога ни тужилац као син туженога и брат осталих тужених, нема права на тражени приновак ни од 15-те ни од 20-те године. Као пунолетан у очевој кући, привређивао је оцу а не себи према §-у 121 грађ. зак., а кад је и после пунолетства пристао да живи и ради у кући оца без нарочитог уговора о привреди, онда је тужилац, као син пристао да буде и даље под родитељском влашћу, и с тога у овом случају нема права на приновак јер син привређује оцу а не себи по §-у 121. грађ. зак. Пронис §-а 123 грађ. зак. на који се позива одељење касационог суда, не односи се на овај случај, јер даје право малолетнима на ону тековину коју прибаве службом или иначе, а не дозвољава право на приновак пунолетнима који живе код оца.

Но касациони суд у *оштој* седници од 5. Марта 1886 год. бр. 445 усвојио је примедбе одељења.

14. Женска деца у задрузи не састављају задругу него настављају живот инокосни. — Услед против разлога апелационог суда — касациони суд у *оштој* седници од 22-ог Марта 1882 год. бр. 4266 нашао је да су примедбе одељења касационог суда о овом питању саобразне закону из ових разлога:

По §-у 57 грађ. зак. под задругом или задружном кућом подразумева се више лица пунолетних која сама или са својим потомством у заједници живе. У међусобном одношају они су задружни. По овом законском пропису и његовој допуни од 16. Маја 1845 год. и по одредбама §§ 517 и 518 грађ. законика, дата је могућност само мушким пунолетнима, да састављају задругу; и

по смислу тих закона, сагласно обичајима и појмовима народа, она се могла да настави и са малолетним мушким наследницима, ако има у задрузи *само једне пунолетне главе*. На против кад по смрти једног задругара остану само женска деца, и ако су се затекла у задрузи настављају живот *инокосни*, дакле на њих се не могу простирати законски прописи, што се односе на задругу. (Више о задрузи види случаје у књизи: *Историјски развитак српске задруге* стр. 73 — 113 од *Алексе С. Јовановића*, из које смо ова три случаја узели, и случаје у *Новој Збирци* бр. 11 стр. 12, 19 — 23, 33 — 48, 65 — 117, 67 — 123, 91 — 184 књ. I — бр. 27 — 49, 33 — 61, 41 — 73. књ. II — бр. 3, 3 — 19 — 30 књ. III. којима се потврђује да је наша *јуриспруденција* — одлуке судова *неједнообразна*, те смо сагласни са *г. Јовановићем*: »да је прека потреба да се ова партија грађ. законика што пре пречисти и уреди сагласним одредбама«.)

15. На закони (нужни део § 477) завешталац није ограничен кад своје имање распоређује између своје мушке и женске деце (§ 478 и 479 грађ. зак.) — В. и Ј. тужили су своје сестре Софију и Јелену, тражећи да суд уништи тестамент њихове матере, зато, што су истим лишени законом дела наслеђа, јер је од имања, које вреди 12.000 динара остављено туженима на име мираза по 3.600 динара и легати од по 1.800 динара, што чини свега 10.800 динара, према чему њима остаје свега 1.200 динара.

Тужене су изјавиле, да је њихова мати према § 478 грађ. зак. имала права да њима, као својим ћерима, остави и више од половину имања, и према томе, да ту не може бити окрњења законом дела тужиоцима.

Првостепени суд одбио је тужиоце од тражења са ових разлога:

По § 477 грађ. зак., закони део на случај смрти мора остати законитој деци, како мушкој, тако и женској ако мушке нема, неповређен, који се састоји у половини онога дела, који би им по закону пришао, кад не би било завештаочева распореда; а по § 478 истог закона, отац, односно мати, овлашћени су, да завештањем између своје деце распоред о свом имању какав хоће учине, и тако могу женску децу или изравнати са мушком или оставити особити део, и ово мора бити снажно, нити нарушењу законом дела у том случају места имати може; и тако, по § 479 истог закона, закони део нарушио би се онда, кад би завешталац

половину *законог* наследства на корист *другога*, а не *женске деце* окрњо.

Према овоме завештатељка као мати парничара, могла је тужиоцима да окрњи законни део наслеђа на рачун тужених као својих кћери.

По незадовољству тужилаца апелациони суд поништио је првостепену пресуду са ових разлога:

По § 478 грађ. зак., отац или мати власни су завештањем између своје деце расположење са својим имањем учинити какво хоће, и тако женску децу, или изравнати са мушком или им особити део оставити, које мора остати снажно, нити нарушење *законог дела* у том случају места имати може. Дакле, смисао је овога *законског наређења*: да отац, односно мати, могу својом последњом вољом искључити приоритет мушке над женском децом у наслеђу њиховог имања, и онда изузетно од § 477 гр. зак., у овом случају законни део мушкој деци може се окрњити, али само до извесне мере, а то је највише: до изједначења у наслеђу мушке са женском децом, или се може женској деци оставити особити део, који опет не сме да премаша то изједначење.

Према овоме, пошто је према процењеној вредности заоставштине, завештатељка окрњила тужиоцима наслеђе и испод изравнања са туженима, пресуђује: да се наслеђе туженима редуцира до изједначења са тужиоцима.

Но по жалби тужених, касациони суд примедбама III одеље од 29. Септембра 1898 год. бр. 7281., поништио је ову пресуду апелац. суда са разлога:

Кад је прописом § 478. грађ. зак., дато право оцу и мајци, да расположење о својем имању између своје мушке и женске деце, изузетно од усвојеног приоритета мушке деце над женском, могу учинити како хоће, и да нарушења *законог дела* у том случају не може бити, онда је апелациони суд погрешно применио *наређење овога зак. прописа*, да окрњења *законог дела* мушке деце у корист женске може бити само до изравнања у наслеђу, и своју пресуду основао на § 477 грађ. зак.. Да се пропис § 478 грађ. зак. овако има разумети, а не као што је апелациони суд узео, види се из *прописа § 479 грађ. зак.* по коме би се законни део нарушио само онда, кад би завешталац окрњо половину *законог дела* наслеђа у корист *другога кога*, а не женске деце.

Ове примедбе касационог суда, није усвојио апелациони суд већ је дао противразлоге у следећем:

Пропис § 479 грађ. зак. на који упућују примедбе касац. суда, само је нужна допуна § 477 истог зак. у коме се потврђује: да окрњење *законог дела*, који припада мушкој деци не може опстати и према другим лицима, као што може према женској деци по § 478 грађ. зак.

Но по мишљењу апелационог суда, и у овом случају законни део мушке деце може се окрњити до извесне мере, а то је највише до изравнања у наслеђу мушке и женске деце, пошто пом. зак. пропис и хоће само да да прилике родитељима, да поправе неправичност законодавчеву у § 396 грађ. зак. између мушке и женске деце, али их не овлашћује и на то, као што налази касациони суд у својим примедбама, да учине другу неправичност, т. ј. да даду у наслеђу првенство женској деци над мушком, крњећи овај законни део преко изравнања, јер ако се дозволи да родитељи могу у корист женске деце окрњити мушкој деци законни део преко изравнања, онда би они остављањем најнезнатнијих дела мушкој деци, могли изиграти *наређење у § 477 грађ. зак.*, а то би била друга крајност.

Но *ошта* седница касационог суда одржала је у снази примедбе III одељења, одлуком од 10. октобра 1898 год. бр. 8066. (саопштио у *Браничу* 1898 год. стр. 769 *Жив. С. Ивковић* под натписом: У колико завешталац може нарушити законни део наслеђа мушке деце (§ 477 грађ. зак.) у корист женске.)

16. Отац је детету онај, који је муж жени, осим ако се докаже, да муж није могао бити отац. — Тужитељица Марија навела је, како је њен муж Милош живео у задрузи са својим братом Василијем. Кад је Милош умро Василије је и њу и њено двоје деце: Јефрема и Љубомира из куће истерао, те се по селу потуцају, а он је све имање приграбио. За то је тражила, да се њој и деци пок. Милоша досуди половина задружног имања, које је при туженоме. Марија је признала, да има већ 10 година како од мужа *раздвојено живи* и да старијем Јефрему има 9 а млађем Љубомиру 7 година.

Тужени је признао задружно стање са Милошем; али није признао да је Марију са децом истерао, него је она још пре 18 година од свога мужа отишла и одала се блудном животу, због чега је Милош био повео брачну парницу за развод. Према томе није признао децу Маријину за закониту, јер их је она са другима ванбрачно изродила, због чега нису у протокол крштених

на име оца Милоша ни заведена. И за то је тражио да се Марија одбије.

Првостепени суд одбио је тужитељицу од тражења.

Разлози: — да је тужитељица тражила деобу имања за своју децу наводећи, да су она синови и наследници пок. Милоша, њеног мужа. Да су деца у законом браку рођена није поднела никакав доказ, нити је могла прибавити крштенице за њих да су на име пок. Милоша уписата. Међу тим исказима заклетих сведока доказано је, да је она била удата за Милоша за време српско турског рата, да је само годину са њим живела па га напустила и отишла у скитњу, а седела код неког Милије у другом месту. Шта више сама Марија признала је, да она од пок. Милоша 10 година одвојено живи, и да је старијем сину 9 а млађем 7 година, те и према таком њеном признању оба детета нису рођена у законом браку са Милошем, већ за време њеног одвојеног живота од њега — § 128 у *сези* са §§ 113 и 114 грађ. законика. А све ово утврђује се и увером духовног суда, да је Милош још 1877 год. повео брачну парницу.

Апелациони суд преначио је пресуду првостепеног суда и судио по тужби из ових разлога:

Кад је брак између Марије и пок. Милоша до смрти Милошеве био у важности и вредећи, што признају обе стране, (постајање брака не може се доказивати *признањем* странака, јер за то се траже извесни *свечани* чини. Види нашу напомену код случаја бр. 9 стр. 15 у *Новој Збирци кн. III.*) онда и деца која су по признању туженога за време трајања брака рођена, имају се по §-у 114 грађ. зак. за брачну сматрати, тим пре, кад Милош као муж Маријин није противу тога ништа у законом року на ни доцније предузимао, и ако је тај рок падао у време кад брачни спор ни постојао није по уверењу духовног суда, а то је по §-у 128 грађ. зак. требао да учини, ако је децу за туђу сматрао, са чега се деца пок. Милоша као законим наследницима по §-у 396 грађ. зак. има досудити половина имања као део њихова оца.

Касациони суд примедбама својим поништио је пресуду апелационог суда из ових разлога:

Кад је уверењем духовног суда, извешћем полицијске власти, а и исказима сведока тужене стране утврђено, да је тужитељица за живота покојног јој мужа Милоша одвојено живела и да је са њим повела и брачну парницу — онда овим начином констатовано стање поремећеног брачног односа, у коме није било заје-

дничког борављења, као основу рађања деце, липава децу тужитељице законе претпоставке § 114 грађ. зак. да су брачна. Јер појам брака по овој одредби и одредби § 128 истог зак. у колико се у њој говори и о ванбрачној деци рођеној у браку, претпоставља у смислу §§ 108 и 110 грађ. зак. редовно брачно стање нераздвојног живота и узајамне љубави и слоге, које стање по изложеном овде не постоји.

Како се дакле поменути уверењем духовног суда тврди, да је тужитељица 1880 год. од пок. Милоша отишла и одвојено живела, до дана тужбе, сида је апелациони суд према наведеним законским прописима требао да даде разлога: по чему узима да су малолетна деца тужитељичина *брачна* деца и наследници Милошеви?

Апелациони суд на ове примедбе дао је следеће противразлоге:

Тужени Василије није пристао да се имање дели и маса образује, за то, што је тужитељица одбегла од свога мужа пок. Милоша пре 18 година и што деца нису *законита*, јер их је она одвојено живећи у блуду родила.

Као што се види питање права малолетне деце зависи од тога: јесу ли она законита или нису, а ово опет не зависи од питања: је ли доказано да пок. Милош није њихов отац.

Питање: ко је мати, није тешко, оно се лако доказује физичким знацима: трудноћом и порођајем. Али ко је отац, по природи ствари, не да се директно доказати. При такој тешкоћи законодавац је морао прибећи *вероватности*, коју је подигао на степен извесног доказа, што се зове законска претпоставка.

Зна се, да је легитимна претпоставка онда, кад закон из једне познате чињенице доводи другу непознату. Тако жена роди дете. Сад се пита: ко му је отац? То је дакле та непозната чињеница, која се тражи и која треба да се изведе

Старо је правило: *pater est, quem nuptial demonstrant*, што значи: отац је онај, који је мајци детињој муж.

Но при овоме закон усваја две претпоставке: да су муж и жена у време зачећа *заједно били*, и да је жена била верна.

Неверност је кривица а кривица се никад непретпоставља, него се мора доказати.

Тужени је Василије у овоме спору наводио и неверство тужитељице Марије, и отуда хтео извести да деца, коју је Марија

родила, нису Милошева, дакле нису легитимна. Али како то ни чим није доказано, то се тај навод не може ни узимати у оцену.

Остаје она прва претпоставка, која је суштествена, а на име: закон претпоставља, да муж и жена јесу заједно били у време кад је дете зачето, и на том само основу примио је претпоставку: да је муж женин, отац детини.

Ако ко дакле каже да нису заједно били, тај треба то да докаже.

У таком случају пошто је састанак мужа и жене основа претпоставки, да је муж отац детету, разуме се да та претпоставка пада, ако се докаже: да муж и жена нису заједно били.

Питање је сад од решавајуће важности: је ли доста само толико, да су муж и жена одвојено живели, па да се сматра да нису никад заједно били?

У томе је главна разлика у разумевању закона односно овог питања између касационог и апелационог суда.

Касациони суд налази: кад није било заједничког борављења, као основу рађања деце, онда се деца лишавају законске претпоставке у § 114 грађ. зак. да су брачна.

Напротив, апелациони суд налази, да заједничко борављење није основа рађању деце, него да се деца могу рађати, кад се муж и жена састану, и ако заједно не бораве.

Апелациони суд дакле, противно мишљењу касационог суда мисли, да законска претпоставка, по којој се муж сматра за оца, пада само онда, *кад се докаже физичка немогућност, да је муж био заједно са својом женом, а мајком детета.*

Сад је питање: шта је то физичка немогућност?

Под тим изразом разуме се *удаљеност и случајна немогућност* као: *операција, рана и томе подобно.*

Што се тиче удаљености или раздвојености, она се разуме само тако, ако се докаже, да је сваки састанак мужа и жене била *ствар материјално немогућа*; јер иначе ако су се муж и жена могли састати, онда се мора признати, да је муж могао бити и отац детета; а кад то стоји, онда из тога, што су муж и жена раздвојено живели, не може бити изведено и доказано: да муж није отац и ако је могао бити отац.

Докле год онај, кога се то тиче, не докаже: да је мужу и жени било материјално немогуће састати се, дотле стоји да су могли бити заједно.

А докле год стоји то, да су муж и жена могли бити заједно, дотле стоји и законска претпоставка: да је муж отац детету.

Чувени професор права *Мурлон* чак тражи, да су муж и жена били затворени у два различита казнена завода.

Према овоме то, што су покојни Милош и Марија одвојено живели, није доказ, да пок. Милош није отац деце, кад им је Марија мати, а он њен муж.

Исто тако нема места ни оном разлогу касационог суда што се из уверења духовног суда види, да је Марија 1880 г. од пок. Милоша отишла.

Из тога се уверења види, да је пок. Милош са Маријом у брачној парници још од 1877 г. и да су се једном измирили у 1880-тој год. но да опет нису хтели продужити брачни живот и да је пок. Милош опет повео брачну парницу противу Марије 1892 године.

Из овога се дакле види, да су Милош и Марија измирени живели од 1880 до 1892 год. дакле читавих 12. година. И ако је Милош умро у 1893 год. по Св. Николи, а тада је Јефрему било 7-ма а Љубомиру 5-та година, то је према законском року за легитимитет детета по § 128 грађ. зак. јасно, да су оба детета законита, јер су зачета и рођена у времену кад су пок. Милош и Марија измирени живели, а пок. Милош приликом, кад се Марија са децом вратила, није се деце судски одрекао, што значи, да је прећутно децу за закониту признао.

Законодавац је прописом § 114 грађ. зак. дете, које се у законом року роди, узео у заштиту и против оца и противу мајке, и противу наследника.

Ни сами доказани блуд жене противу брачности детета ништа не помаже.

Једина чињеница, која по § 114 мора јасно да се докаже, па да се дете сматра за небрачно, јесте ова: да мужу у законом року није могуће било смешење са својим супругом имати.

Ако је, дакле, мужу могућно било састати се са женом, која је дете родила, онда је он отац.

Према свему овоме:

Кад је жена Марија била верна, јер неверност није доказана, и ако она сама по себи не вреди;

Кад је иста жена родила децу: Јефрема и Љубомира, и

Кад је пок. Милош био муж те жене и са њом неко време био заједно: —

Онда је пок. Милош законити отац деце : Јефрема и Љубомира.

Ако би се противно дозволило, да увек дете, које жена раздвојено роди није мужевљево онда би се морала примити опасна последица да је свака така жена блудница.

Но како и доказани блуд није узрок, са кога дете постаје не брачно, то питање о блуду, само за се и није од законске вредности. —

Касациони суд у својој општој седници усвојио је ове разлоге апелационог суда. (К овом случају саопштеном у „*Браничу*“ 1897 г. на стр. 94 дао је г. *Јов. Миловановић* следеће објашњење :

»Према свему а саобразно § 128 грађ. зак. има само две могућности да се рођено дете сматра, да није законито, а то је у почетку и на крају брака. Тако ако се дете роди у времену испод 180 дана од венчања, н. пр. ако се роди 179-га дана; или ако се дете роди после 300 дана од *развода* или *смрти* мужа, дакле н. пр. 301-га дана; онда је *незаконито*. Све остало време између 180 и 300 дана сматра се као време, у коме се рођено дете по закону признаје за законито.

У том пак времену од 180-га по венчању 300-га дана по разводу или смрти мужевљеве, дете само онда није законито, ако је мужу било *немогуће* са женом бити заједно. Је ли жена била *верна* или није била верна то је све једно; јер ако је жена била верна, онда је муж *морао* бити отац; а, ако није била верна, онда је могао бити отац.«

Ради потпуности додајемо, да *јуриспруденција* аустријског касационог суда време порођаја рачуна *првим* даном *иза дана венчања*, односно *дана смрти* мужа или дана *извршене пресуде о разводу брака*, дакле сам момент доба дана односно сахата склопљена брака, или дана смрти мужа неодлучан је *Rusnov* књ. I стр. 284.)

17. Поверисци наследникови не могу утицати на изјаву његову, хоће ли се он наслеђа примити или ће га се одрећи, нити могу за свој рачун ништити изјаву одрицања наследства. — Ђорђе С. умре без тестамена, а по смрти својој остави сина Живка, кћер Даницу и удову Смиљку. Живко, не јављајући се неспорном судији за образовање и расправу масе, задужи се Младену 15.000 дин. по облигацији, у којој повериоцу одобри интабулацију на своје имање. Поверилац Младен интабулише имање пок. Ђорђа, сматрајући Живка за јединог наследника Ђорђевог; јер Живко није имао оделитог имања.

Поверилац Младен обрати се неспорном судији за образовање масе пок. Ђорђа, и на дан рочишта за пријаву поверилаца пријави се са тражином својом. Наследник Живко истог дана на протоколу код неспор. судије изјави: да се одриче наслеђа имовине свога оца у корист своје сестре Данице, зато се Даница прими наслеђа са пописом.

Поверилац Младен тужи Живка и сестру му Даницу и затражи, да се овај пренос, који је извршен на штету његову, поништи по § 303. а грађ. зак.

Првостепени суд за В. Београд пресудом својом од 15. октобра 1894. бр. 19.656 поништи пренос имања Ђорђевог са Живка на сестру му Даницу, налазећи да је Живко смрћу свога оца постао *јединим наследником* свога оца по § 396. грађ. зак. Према томе наслеђено је имање искључиво његова својина, јер је тужени Живко дао изјаву о пријему наслеђа тиме, што се задужио повериоцу Младену, и одобрио интабулацију на имање које му је од оца остало. То и његова доцнија изјава, којом се одриче наслеђа у корист своје сестре, у виду поклона, нема правне вредности по § 303. а грађ. зак.

По изјављеном незадовољству апелациони суд преначи прву пресуду само у толико, да се пренос имања поништи у колико је потребно да се спорни дуг исплати повериоцу Младену, а у колико се неће крњити законни део удове за уживање и Даницу за удомљење.

Оваком пресудом не буде задовољна ни једна страна и по датим жалбама касац. суд примедбама свога III одељ. од 23. јануара 1896 год. бр. 6212 поништи горњу пресуду апелационог суда, налазећи, да и ако по смрти српског држављанина сва права и дужности, његове, осим чисто личних, прелазе од дана смрти његове у наслеђе на најближе сроднике, ипак се то не разуме, да наследник безусловно мора примити то наслеђе, него му стоји до воље: хоће ли га примити или не. Према томе меродавна је изјава његова о примању наслеђа и како ће га примити — са пописом или без пописа — §§ 494 и 495 грађ. зак.

Ово примање наслеђа, ма да се дозвољава, да може бити и *прећутно*, мора се изводити из некога дела и радње, која показује јасну намеру, да је примио наслеђену имовину, а та радња мора бити активна, као н. пр. кад би наследник заузео ту имовину, или са њом располагао, али та прећутна делом показана воља, не може се изводити из какве нерадње — пасиве — његове.

Према наведеном, кад се тужени Живко као најближи сродник умрлог му оца, одрекао права на наслеђе, није суд имао законских разлога натурати му терете на то очино имање, узимајући га као примљено наслеђе, и то примање изводити из онога, што се Живко није противно стављеној интабулацији, него је трпео интабулацију, коју је сам његов поверилац Младен на ту непримљену непокретну имовину ставио, јер то трпење не показује стварно заузеће наслеђа.

Најзад кад нема ни тога заузећа, ни изјашњења о пријему наслеђа, не може бити речи о преносу права на трећу особу, као што је суд у овом случају подвео под одредбу § 303 а грађ. зак., *јер то што није примљено, не може се ни пренети на трећега, него остаје да се даде ономе, који је најближи по законом реду наслеђивања.*

Апелациони суд не усвоји дате му примедбе, но даде ове противразлоге: кад је Живко по облигационом дугу тужиоцу Младену одобрио интабулацију на имање свога оца, онда је таквом радњом, као вршењем права располагања са наследством, изреком дао познати, да се прима наследства свога оца. Јер интабулација извршила се после смрти пок. Ђорђа, а ово се утврђује и самим спорним преносом на његову сестру Даницу, пошто је потребно, да најпре он сам постане сопственик наслеђа, па да га може на Даницу преносити. *Како се одрекне наслеђа, тај не може с њим даље располагати.*

Према томе дакле, стоји факт, да се тужени Живко примио наследства, а кад стоји да је исто имање дао као залогу тужиоцу Младену, онда пренос на Даницу по § 303. а грађ. зак. нема законске вредности.

Касациони суд у својој *ошитој* седници од 4. јула 1896 г. бр. 1781. нађе да су примедбе оделења на закону основане, а да не стоје противразлози апелационог суда. —

Оваком одлуком опште седнице касационог суда утврђено је, да тужени Живко није ни постао наследником свога оца нити је он *пренео наслеђивању* на сестру му Даницу, као што то апелациони суд узима, но је просто одрекао се наслеђа, користећи се § 13 грађ. зак. услед чега је наступио случај законског наслеђивања из § 400. грађ. зак., па кад тужени Живко ово право није ни остварио, има се узети да га и нема, а кад ко што нема, не може га ни другоме дати, § 29 грађ. зак., па зато овде није ни могло бити речи о преносу по § 303. а грађ. зак.

Апелациони а и првостеп. суд изгубили су из вида битну разлику *одрицања права на наслеђе, и преноса примљеног наслеђа*, јер, док у првом случају наследник и не улази у наследне одношаје и не постаје носилац наследних права, дотле у другом случају он то постаје, као такав он с њим располаже по својој вољи и преноси га на кога хоће.

Сам тај факт у овом конкретном случају, што је дужник Живко одобрио интабулацију на своје имање и то оно исто, које би имао наследити од оца, не може бити уједно доказ о пријему наслеђа нити о својини непокрет. заложеног имања, кад је о томе само доказ судом утврђена ташња, § 292 грађ. зак.. А кад заложено имање и није његова својина по туђа, онда као таква по § 314 грађ. зак. не може ни бити предмет залогне. (Саопштио *Драгић Павловић* у *Браничу* 1898 год. стр. 93.)

18. Уступитељ интабулисанае тражбине, не одговара пријемнику за недостатак измирења тражбине од главног дужника — Стеван је дуговао по интабулисаном облигацији Обраду 2000 динара са 12⁰/₀ интереса. Обрад уступи ово примање Гаврилу онда када је већ решење осудно донето по тужби уступитеља Обрада, било на извршењу код полиц. власти. Заложено имање Стеваново прода се и из продајне цене Гаврило се не наплати за целу тражбину, но му овај остане дужан још 1280 дин. па се за то Гаврило обрати тужбом против Обрада и затражи овај мањак, заснивајући своју тражбу на пропису § 870. грађ. зак.

Први суд одбије тужиоца од тражења налазећи, да је дуг главног дужника био интабулисан, а тужилац се могао из књига судских уверити каква је залога и је ли довољна за измирење уступљење му тражбине од стране туженога, у толико пре, што му је тужени уступио ово примање онда када је оно већ било на извршењу код полиц. власти, те према § 871. грађ. зак. уступитељ не може бити одговоран за овај мањак тужиоцу.

Ову пресуду одобри апелациони суд пресудом од 12. августа 1897 год. бр. 2114.

По жалби тужиоца касациони суд примедбама својим од 19. септембра 1897 год. бр. 6132. поништи горњу пресуду апелационог суда налазећи, да је по § 870 грађ. зак. сваки уступитељ у опште одговоран пријемнику за наплату, ако се овај у потраживању од главног дужника не би могао наплатити.

Апелациони суд није могао тужиоца од његовог потраживања према туженоме као уступоцу спорног дуга одбити, што је тужилац при уступљењу знао, колика му је уступљена залога у овом интабулисаном приману, јер том разлогу по § 871. истог зак. могло би бити места само у оном случају, када би се пријемник при уступљењу изјаснио, да му је уступљена залога довољна; а како тога нема, а поднесеним уверењем полиц. власти утврђује се, да се тужилац у своме потраживању од главног дужника није могао наплатити, то је апелациони суд погрешно, што је тужиоца од овога тражења према туженом уступоцу одбио.

Апелациони суд не усвоји ове примедбе касационог суда, но даде ове противразлоге:

Апелациони суд држи да горње примедбе не могу опстати из разлога тога, што у овоме случају, кад је дуг интабулисан, тужени као уступитељ према § 871 грађ. зак. не може одговарати тужиоцу, пошто је тужилац из јавних књига, у којима је дуг заложним добрима обезбеђен био, могао дознати, како му је могуће намирити се. Јер тужилац није тражио од туженога нарочите гаранције, нити је уговорено, да му тужени — као уступитељ — одговара у случају не исплате уступљеног дуга, из чега се има извести, да је постојећу гаранцију сматрао за довољну.

Касациони суд у својој *ошитој* седници од 20. октобра 1897 год. бр. 7065. нађе, да стоје противразлози апелационог суда, и зато му оснажи пресуду под бр. 2114. (Саопштио *Драгић Павловић* у *Браничу* 1897 год. стр. 84.)

19. Уговор о усиновљењу без икаквих услова не може се раскинути вољом једне уговарајуће странке. — С. А. тужио је суду свога посинка М. за раскинуће уговора о усиновљењу наводећи за разлог томе, да са посинком не може да живи, што га овај не поштује и не слуша већ напротив бије га па је на њега и пушку потезао да га убије. И пошто су сведоци тужбени потврдили тужбене наводе, првостепени пожаревачки суд пресудом од 7. маја 1895 год. бр. 15952 пресудио је, да се уговор о усиновљењу раскине.

Апелациони суд пресудом од 13. децембра 1896 год. број 3150. одбије тужиоца од тражења, да се уговор о усиновљењу раскине, налазећи, да се уговори овакве врсте, којима се заснивају родбински односи између усинијеника и поочима, не могу једнострано раскидати по § 147 грађ. зак., кад је то усвојење безусловно и потпуно, управо онако, како наређује § 145 грађ. зак.

По жалби тужилачке стране касациони суд примедбама својим од 10. септембра 1897 год. бр. 2175 поништи пресуду Апелационог суда са разлога: кад је испитаним сведоцима утврђено, да тужени Светозар не поштује тужиоца као син оца, већ да се шта више са њим тукао, кућу напустио, па чак и пушку на тужиоца у намери убиства потезао, дакле, да он од своје стране према тужиоцу не испуњава обвезе по уговорима о усиновљењу, онда се према овакој његовој радњи и односу према тужиоцу има сматрати, да је тужени Светозар на овај начин одустао од уговора који се по § 147 грађ. зак. има раскинути.

Апелациони суд не прими ове примедбе касационог суда, него даде ове противразлоге:

Из уговора закљученог између парничних страна види се, да је између тужиоца и туженог закључен уговор о потпуном усвојењу или усиновљењу и да су при закључивању тога уговора испуњени сви они услови, који се по §§ 137 и 145 грађ. зак. траже за важност његову.

Оваквим уговорима заснивају се између усвојитеља и усвојеника родбинске везе, или однос поочима и посинка који се у свему равна односу, који постоји између оца и рођеног му сина § 137 грађ. зак.

Такав уговор о усиновљењу не може се сматрати као и остали уговори о којима се говори у II одељку друге части грађ. законика и за раскидање овог уговора о усиновљењу не могу важити они прописи, који важе за раскидање осталих уговора. То се најбоље види из тога, што законодавац не говори о усиновљењу на оном месту где говори о осталим уговорима у опште, него на засебном месту и оделито.

Уговор о усиновљењу има свој нарочити и засебан карактер, и кад је једном закључен по свима прописима законским, онда се он може раскинути само, ако наступи случај, који је законом за његово раскинуће предвиђен.

По § 147 грађ. зак. овакав се уговор о усиновљењу само онда може раскинути, кад обе стране, које су га утврдиле и са допуштењем судским закључиле, од тога одступе.

Наређење овог прописа законског као што се види јасно је и апсолутно, и у конкретним случајима суд може овакав уговор раскинути, ако обе стране од уговора одступе.

Овако наређење законско и овако ограничење истог, природно је и духу самога закона, јер је законодавац хтео да у

интересу усвојеника санкционише вољу усвојитељевоу, који у усинику хоће да нађе сина и за то га је у свему изравнао рођеном сину, као што се то јасно види из §§ 138 и 139 грађ. зак.

Везе, које се стварају оваким уговором, веома су јаке и равнају се везама, које постоје између оца и сина.

Питање је: да ли се у овом конкретном случају уговор о усиновљењу између тужиоца Серафима и туженог Светозара може по закону раскинути за то, што тужени Светозар не поштује поочима, зато што је чак и пушку у намери убиства на поочима потезао.

Апелациони суд налази, да се због наведених околности, баш кад би биле оне и доказане, закључени уговор о усиновљењу не би могао раскинути исто онако, као што се због таквих околности не би могао раскинути однос између оца и сина, коме је по закону потпуно раван однос између поочима и посинка.

По § 139 грађ. зак. посинак је истина дужан да поштује своје пародитеље — као што по § 120 грађ. зак. та дужност лежи и на рођеној деци, али само непоштовање или зла радња посинка према поочиму, не може бити разлог или законити узрок за раскинуће уговора, као што ни непоштовање или зла радња сина према оцу, не даје могућности да отац раскине родитељски однос са својим сином.

И како је у наређењу § 139 грађ. зак. стављено у дужност посинку, да поштује своје пародитеље, само зато, да би тиме указао на родитељски однос, који између поочима и посинка треба да постоји, опет неиспуњене ове дужности од стране посинкове, не може по закону бити узрок за раскинуће овог уговора све докле год не наступи случај из § 147 грађ. зак.

Пошто по § 138 грађ. зак. овако усвојено дете ступа у сва права, која и према својим рођеним родитељима и родбини има, онда и пародитељи имају према усвојеном детету само она права, која су законом предвиђена, као што је, н. пр. оно право, које им је дано § 480 грађ. зак. по коме могу под извесним законским погодбама искључити дете из наследства.

Са ових разлога апелациони суд не може да усвоји, да је тужени Светозар самим поступцима према свом поочиму Серафиму одустао од уговора, као што одељење касационог суда налази, јер да је тужени Светозар имао намеру и хтео да одустане од уговора, он не би парницу ни водио, а сем тога § 147 грађ. зак.

претпоставља јасно исказану вољу и пристанак обе стране, да се уговор раскине, а овакве воље и пристанка у овоме случају нема.

Касациони суд у својој *општој* седници од 20. октобра 1897 год. бр. 7138 усвојио је горње противразлоге апелационог суда, налазећи да примедбе II одељења не стоје. (Види сличан случај у *Новој Збирци* књ. II под бр. 41 стр. 37.)

20. Тужба трговаца за давање еспана нетрговцима застарела по §-у 928 б грађ. зак. за годину дана. — У парници X. трг. из Београда противу масе пок. Н. из Пожаревца, да му маса плати 344 динара, колико је пок. дужан остао од узетог еспана, — првостепени пожаревачки суд одбио је тужиоца од тражења из ових разлога:

По §-у 918 б. грађ. зак. тужба трговца за давање еспана не трговцу застарела за годину дана. У овоме случају тражење тужиочево према наведеном §-у застарело је, јер од 11. Декембра 1890 год. као дана кога је датирано писмо пок. Н. у коме он признаје дуг и обећава исплатити га за месец дана, па до дана када је тужба подигнута код суда — 27. септембра 1896 год. прошло је неколико година. А како се тужена страна позива на застарелост — § 949 грађ. зак. — то се тужилац има одбити од тражења.

Ову пресуду оснажио је касациони суд решењем својим од 17. Септембра 1897 год. бр. 4086. (Види сличне случаје у *Новој Збирци* књ. II стр. 5. бр. 2. који су друкче решени.)

21. Поравњењем којим се продужује рок плаћања не ствара се пренов (нова обвеза) по §-у 852 грађ. законика, јер за пренов изискује се: да је измењен закони основ или главни предмет (§§ 848 849 пом. зак.). — Пред првостепеним пожаревачким судом 13. марта 1895 год. учињено је следеће поравњење:

»Без позива предстојне суду тужилац С. Р. О. трг. из Београда и тужени Д. П. из Пожаревца, на изјавише: Тужени Д. дугује тужиоцу С. по два меницама 3914 дин. Тужени се обвезује, да ову суму тужиоцу плати за годину дана од данас. Прибелешка одобрена решењима судским за ову суму на имање дужника овим се сматра за оправдану.«

За овим је на захтев повериоца 21. јануара 1897 г. одобрена забрана не еспан дужника за обезбеду горњих сума. Услед тога дужник је поднео тужбу суду и тражио да се скине како забрана тако и раније прибелешке са његова имања, јер је вели дуг по обема меницама после поравњења повериоцу исплатио. У доказ

поднео је суду обе менице, и два писма повериоца од 11. августа и 8. октобра 1895 год. којима се исплата тврди.

Тужени (поверилац) одговорио је, да тужилац није исплатио дуг по поравњењу, а враћене менице као и писма не могу бити доказ за исплату.

Првостепени пожаревачки суд нашао је: да поравњење парничара од 13. марта 1895 године бр. 8324 има потпуну силу и важност, а менице тужичеве, једна од 2300 а друга од 1614 динара да су изгубиле важност своју т. ј. да је обвеза плаћања по истим меницама за тужиоца престала на дан поравњења, дакле у часу кад је поравњење постало и са њим за тужиоца нова обвеза настала (§§ 850 и 854 грађ. зак.); па пошто тужилац квитом повериоца или извршне власти не доказује, да је обвезу (исплату) по поравњењу испунио, имао би се од тражења одбити; али пошто је тужени, као поверилац после поравњења вратио обе менице тужиоцу с писмом о исплати, доказ је да су оне исплаћене, а да су то оне исте менице, које су поравњењем обухваћене, доказује се како по суми дуга, датуму, року плаћању монети, тако и по осталој садржини, то је пресудом својом од 30. септембра 1897 год. бр. 27449 с погледом и на § 902 грађ. зак. пресудио, да се прибелешка и забрана са имања тужичевог скине, јер узима да су те менице према поравњењу исплаћене.

По незадовољству туженога, апелациони суд пресудом својом од 9. јануара 1898 год. бр. 56 одбио је тужиоца од тражења.

Разлози: По §-у 178 грађ. суд. пост. парничар мора да докаже оне околности на којима оснива своје право. Ако то не учини или ако му их противна страна не призна, он се од свога тражења има одбити.

Тужилац Д. у овоме спору не подноси никаквих доказа о томе, да је своју обвезу по поравњењу од 13. марта 1895 године бр. 8324 испунио, т. ј. да је по својој обвези у том поравњењу исплатио туженом О. дужну суму у 3914 динара те да би по тач. 1. § 392 грађ. суд. пост. имало места његовом тражењу, да се скину, прибелешка одобрена од првостепеног пожаревачког суда од 28. фебруара 1895 год. бр. 6563 под ПБр. 264 за суму од 1614 динара и друга под ПБр. 315 за суму од 2300 динара, које су горњим поравњењем оправдане, а тако исто и забрана стављена за обезбеду горње суме по решењу првостепеног пожаревачког суда од 21. јануара 1897 год. бр. 1700 на његову покретност, а на основу истог поравњења.

Меница од 1614 динара у злату од 25. октобра 1894 г. са роком од 3 месеца и меница од 10. децембра 1894 г. за суму од 2300 динара са роком од 4 месеца, које су се налазиле у рукама тужичевим, а које је он у ориџиналу поднео суду у тужби под бр. 15380 не могу бити доказ о томе, да је тужилац своју обвезу по поравњењу од 13. марта 1895 г. испунио, јер је поравњењем закљученим о дуговању по напред поменутих меницама — учињен *пренос* и то са ових разлога:

По §-у 850 грађ. зак. »при преносу стара обвеза престаје, а нова силу своју добија.«

А по §-у 854 истог зак. као пренос сматра се и то »кад две странке о спорним или сумњивим правима поравњење закључе«.

Из јасног смисла ова два законска прописа излази: да се свака обвеза ма из какве исправе пропстицала, има сматрати као угашена, а сама така исправа, из које та обвеза потиче, као правно невредећа, ако има пренова, т. ј. ако се та исправа, на следствено и обвеза на њој, замени другом исправом или поравњењем.

Према овоме, у самом тренутку кад су тужени О. и тужилац Д. закључили поравњење од 13. марта 1895 г. о суми 3914 дин. или коју је Д. по обема меницама дуговао туженом О. обвеза тужиоца Д. као дужника по тим меницама престала је, а саме пак менице усљед закљученог поравњења изгубиле су своју правну вредност, па према томе и сам факт, што се те менице налазе у рукама тужичевим, без икакве је правне вредности. И, као што по тач. 2. § 109 грађ. суд. пост. на основу ових меница поверилац О. не би могао тражити наплату од дужника Д. за то, што је са њим поравњење закључио, тако исто ни тужилац Д. ове менице, које се као правно невредеће налазе у његовим рукама, не може употребити као доказ да је обвезу своју по поравњењу испунио.

Разлог у пресуди првостепеног суда, да је тужилац Д. у место да исплати нову обвезу по поравњењу, исплатио повериоцу О. стару уништenu обвезу по меницама, коју није био дужан исплатити, а да по §-у 902 грађ. законика, тужилац сада не мора тужиоцу О. платити своју обвезу по поравњењу — без вредности је и неумесан је за то, што би тужилац баш да би било места примени прописа § 902 пом. зак. био дужан да путем засебног спора докаже, да је своју обвезу по меницама, које је у тужби приложио, два пут испунио, и то једанпут преновом, путем поравњења, а други пут готовим новцем, што овде није случај, јер

нити писмо од 11. августа 1895 год. које је тужени О. тужиоцу писао, нити писмо његово писано тужиоцу 8. октобра исте године не могу бити у овом спору доказ о томе, да је он једну исту обвезу два пута испунио, пошто се то из тих писама не види.

Ну по жалби тужилачке стране касациони суд примедбама свог III одељења од 4. марта 1898 год. бр. 1757 поништио је горњу пресуду из ових разлога:

Поравњење судско од 13. марта 1895 г. у тужби, требао је апелациони суд да оцени по §§ 145 и 146 грађ. суд. пост., јер оно као такво представља већ извршну пресуду судску, а не исправу, која се преносом добија. Према оваком стању ствари овде може бити спорно питање само о томе: је ли тужилац Д. исплатио туженом О. овај свој дуг?

За доказ ове исплате тужилац је поднео два оригинална писма као признанице туженога О. Из тих писама нарочито из оног од 11. августа 1895 год. види се, да је тужени О. примио од тужиоца на исплату дуговања једну акцију, коју му је урачунао у 480 динара задужујући га још са 120 динара, а за тим стоји и то, да враћа дужнику »поништену меницу,« — тужиоцу Д. —, која улази у судско поравњење. Ово писмо тужени је на суду признао за своје.

Код таквог стања ствари апелациони суд је требао да узме у оцену: је ли тужилац писмом од 11. августа 1895 г. доказао по §-у 189 и 194 грађ. суд. пост. отплату или исплату дуга по поравњењу имајући у виду прво: да је ово писмо доцније од поравњења, а тужени није ни покушавао доказивати, да му је тужилац међу тим дуговао по другој каквој обавези на коју би се односила исплата или отплата оних 480 динара примљених по гласу поменутог писма, но шта више у истом писму тужени се О. баш позива на свршавање обрачуна пролетос (поравњење је од 13. марта); друго, кад тужени не износи никакво друго дуговање тужиочево, онда по чему поднесено писмо није доказ за исплату и отплату, баш оних меница, које су ушле у поравњење, кад се једна менична вредност означена у писму у суми од 1614 дин. потпуно слаже са вредношћу и сумом која се по поравњењу има да плати и за коју у писму стоји да је поверилац враћа тужиоцу — дужнику — као »поништену,« и треће: по чему би тужилац по другој меници, која је ушла у поравњење дужан био да плати туженом целу суму, кад он у истој своме писму изреком наводи, да му *дрину* меницу не може вратити, јер по њој

дугује *само* још 120 динара. Овај узрок внераћањ а друге менице објашњује у исто време и значај оне речи »као уништену« за меницу која се враћа а то је као исплаћену, јер да је дужник и по тој меници од 1614 дин. остао био још што дужан, поверилац би му је задржао, као и ону другу од 2300 динара, због самих 120 динара.

Кад после стоји, да су у поравњење ушле само две менице тужиочево, и кад се и у писму од 11. августа 1895 год. говори о двема меницама за одужење, доводећи их у везу са обрачуном »пролетос« онда је апелациони суд погрешно што није исплату по поравњењу ценно у вези са тим писмом према свима овде изложеним околностима, него се пуштао у решење пренамене обвезе и постојање спорног дуговања услед тога.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе касационог суда, већ је под 14. мартом 1898 год. бр. 1020 дао следеће против-разлоге:

Дуг по меницама преновљен је по §-у 854 грађ. зак. закљученим поравњењем од 13. марта 1896 које је приложено у тужби, и тиме је обвеза по меницама престала по §-у 850 истог законика. Тужилац наводи, да је дуг по поравњењу туженоме исплатио. Да би тужилац ово доказао, он је требао поднети онакве доказе, какве прописује § 194 грађ. судс. поступка; но он те доказе није поднео нити се за такве доказе може да узме писмо туженога од 11. августа 1895 год. које је приложено у тужби као што је суд овај у горњој пресуди својој узео и дао разлога за то, према чему навод тужиоца о исплати дуга по поравњењу остао је не доказан.

Ну општа седница касационог суда од 21. марта 1898 год. бр. 2547 није усвојила ове против-разлоге, већ је примедбе свога III одељења одржала у снази.

Усвојивши ове примедбе, апелациони суд пресудом својом од 30. марта 1898 год. бр. 1289 одобрио је пресуду првостепеног пожаревачког суда.

(Овде нема пренова као што су првостепени и апелациони суд нашли. Да би се то јасније видело, ми смо у почетку исписали текст самога поравњења. Из истога види се, да је меничном дугу само *рок продужен*. Продужењем рока не ствара се нова обавеза — § 852 грађ. зак. За пренов изискује се: *да је измењен закон или главни предмет*. Види објашњење грађ. зак. од *Matuša* стр. 1094—99 или *Tumač austr. Zakona od Rušnova* стр.

756 — 761 књ. II и одлуку *оштите* седнице *Нова Збирка* књ. I стр. 46 број 31.)

22. Представник општински, кад за општину изда обвезу, ако не прибави за то одобрење по тачки 5. чл. 66. о устројству општина, одговоран је сам по тој обвези. — У парници Ђорђа С. из Десина, да му Милорад М. плати 800 динара, што је као председник за општину узео и на ту му суму обвезу издао — првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 25. Новембра 1897 год. бр. 33475 одбио је тужиоца од тражења, коју је пресуду и апелациони суд пресудом својом од 18. фебруара 1898 бр. 623 одобрио:

Но по жалби тужилачке стране касациони суд примедбама свога III одељења од 17. априла исте год. бр. 2807 уништио је пресуду апелационог суда из ових разлога:

Кад је тужени Милорад у спору тужиоца против општине Десинске по гласу белешке приложене у тужби, штитећи тужену општину, признао дуг по признаници тужиоцу у име општине, и кад је суд у првој парници нашао да не може тужена општина бити одговорна за овај дуг тужиоцу за то, што нема прописног одобрења, које се за задужење општине по тачки 5. чл. 66 зак. о устројству општина тражи, *које је одобрење у своје време тужени Милорад требао да прибави као представник општине*, а он то није учинио у времену задужења, — онда суд није могао њега као издаваоца признанице ослободити од плаћања спорног дуга.

Апелациони суд усвојивши примедбе касационог суда пресудом својом од 16. априла исте године бр. 1510 осудио је туженога на плаћање спорне суме.

23. Рад предузимача није исто што и рад раденика и надничара, те за то на зараду предузимача не може се применити рок застарелости из § 928 а. већ из § 930 а. грађ. законика. — По незадовољству тужене стране апелациони суд разматрао је акта и пресуду првостепеног пожаревачког суда од 18. марта 1896 год. бр. 10754 изречену у спору Франца Мајера цимермана и Јована Глазера тесача из Београда противу П. К. због заслуге проистичуће од новоподигнуте штале, а која гласи: *да тужени плати тужиоцу спорну суму*, па је пресудом својом од 11. децембра 1896 г. бр. 3784 одбио тужиоце од тражења као застарелог.

Но по жалби тужил. стране касац. суд примедбама свог II одељ. од 1. фебруара 1897 год. бр. 240 поништио је горњу пресуду апелационог суда из ових разлога:

По § 928 а. грађ. зак. застарева за време у истом закону одређено, свака тужба по тражењу заслуге раденика и надничара.

Како се из акта овога спора види, да тужиоци нису ни једно од овога двога, већ један је *цимерман*, а други *тесач* мајстор, то је апелациони суд с погледом на § 928 з. грађ. закона погрешно тужиоце горњом својом пресудом одбио од њиховог тражења, на основу горњег закона, а сем тога апелациони суд погрешно је у побудама ове своје пресуде навео, да је тужена страна себе бранила застарелешћу у одговору на тужбу, кад тужена страна у опште на тужбу ни одговарала није.

Апелациони суд под 20. фебруаром 1897 год. бр. 148 није усвојио горње примедбе касационог суда, но је дао ове своје противразлоге:

Пропис § 928 з. грађ. зак. на који упућују примедбе, не односи се на овај спорни случај, већ регулише трајање одговорности архитекта и предузимача за тврђу (солидност) грађевина и предузећа изричући, да таква одговорност престаје после 10 година. Како је овде спор о награди раденика која има основа у глави XXVI грађ. зак. која говори о *најму* и како под појам раденика, посленика спадају сви раденици у опште били они прости раденици или учени људи, вештаци лекари и т. д. међу које долазе и предузимачи и мајстори (§ 819 грађ. зак.) то онда и застарелост тужбе ових раденика регулише § 928 а. пом. зак., на коме је апелациони суд своју пресуду и засновао.

По доношењу ове своје пресуде апелациони суд није се огрешно о пропис § 949 грађ. зак. јер се тужена страна позвала на застарелост у акту бр. 8014/95.

Касациони суд у *ошитој* својој седници од 17. марта 1897 год. бр. 1798. није усвојио горње противразлоге апелационог суда, но је одржао у сили и важности примедбе свога II одељења бр. 240 *без обзира* на § 928 з. грађ. зак. већ с погледом на § 930 а. грађ. закона.

Услед ових примедба апелациони суд у смислу § 332 грађ. пост. усвојивши ове примедбе касационог суда нашао је, да у овоме спору не стоји случај застарелости из § 928 а. грађ. зак. већ из § 930 а. грађ. зак. те с погледом на § 317 грађ. пост. пресудом својом од 26. марта 1897 год. бр. 933 одобрио је пресуду првостепеног пожаревачког суда под бр. 10754 као на закону основану (види сличан случај *Нова Збирка* књ. III стр. 26. број 17.)

24. **Тапија судом општинским потврђена са државином спорног имања, доказ је о праву својине.** — У парници М. противу Р. наследника пок. Ристе, да му уступи ливаду у својину, јер му је у наслеђе од оца остала — првостепени зајечарски суд пресудом од 24. фебруара 1897 год. бр. 2017 судио је по тужби, коју је пресуду апелациони суд пресудом од 18. октобра 1897 год. бр. 2466 одобрио.

Но касациони суд по жалби туженога поништио је пресуду апелационог суда примедбама од 31. јануара 1898 год. бр. 802 из ових разлога:

Када тужени признаје, да је спорна ливада доиста била својина оца тужиоца, али истиче и то, да је отац тужиоца исту продао његовом оцу, за шта подноси тапију потврђену општинским судом, а кад и сам тужилац признаје да је спорно имање у државини туженога од пре 20 година, — онда је апелациони суд требао, да признање туженога у целини оцени онако, како је исказано према § 185 грађ. пост. суд у вези са признањем тужиоца о државини спорног имања, на по оцени доказа спор пресуди; а не само да онај део од тога признања, који иде у корист тужиоца прими за доказ, а онај део који се клони на његову штету да га оставља и не узима у призрење и оцену.

Услед противразлога апелационог суда, *оштра* седница касационог суда одлуком од 21. фебруара исте године број 1471 одбацила је противразлоге а примедбе свога одељења одржала у снази. (Саопштио *Мих. Јоцић у Брашчу* 1898 год. стр. 277. Међу тим види одлуку *оштре* седнице од 7. новембра 1887 год. број 2945 по којој тапија само општинским судом потврђена, не може да служи ни као почетак доказа да је купац исплатио дотично имање — *Нова Збирка* књ. I стр. 166 бр. 84.).

25. **Постојање брака у недостатку извода венчаних, може се доказивати сведоцима.** — Пресудом пожаревачког првостепеног суда од 31. марта 1897 год. бр. 3331. досуђено је тужитељци Стани право удовичког уживања из имања умрлог јој мужа Милуна, јер је исказима сведока — кума и старог свата — утврђено, да је тужитељка Стана пре 20 година венчана за Милуна, са којим је живела 5—6 година, када је овај умро, и да се она није преудала. Суд је нашао да има места тој сведоци, кад је тужитељка поднела уверење дотичног свештеника, да у времену закључивања њиховог брака нису вођене књиге венчаних.

Наследници пок. Милуна оспорили су право тужитељци удовичког издржавања, што није поднела доказе, да је била законита жена пок. Милуна.

Апелациони суд по изјављеном незадовољству од стране тужених, прениачи пресуду првостепеног суда и одбије тужитељку од пол.гања права удовичког издржања, налазећи, да по § 60 грађ. зак. и законодавном решењу од 9. септембра 1853 г. ВБр. 859. у вези са § 92 грађ. зак. само извод из протокола венчаних може бити доказ о закљученој, брачној вези између два лица; према чему никакав други доказ, а најмање сведоци, могу овај факт доказивати.

По жалби тужилачке стране касациони суд примедбама свога III одељења од 17. децембра 1897 г. бр. 9018 поништи горњу пресуду, налазећи, да се по § 60 грађ. зак. за вредност брака тражи поред венчања среством свештеника, по пропису православне цркве, и да се супружници пред два или три сведока изјасне о њиховој жељи за ступање у брак, те према томе законском пропису допуштено је да се овакви случајеви могу и сведоцима доказивати.

Испитани сведоци на рочишту код суда потврдили су, да су они пок. Милуна са тужитељицом Станом венчали, и то сведок Д. као кум, а сведок Ј. као стари сват, што се потврђује и општинским уверењем, поткрепљеним дугогодишњим уживањем спорног имања од стране тужитељке Стане, као удове пок. Милуна, које јој право сада тужени оспорава.

Код оваквих околности апелациони суд погрешно је узео, да законита брачна веза између тужитељке Стане и мужа јој пок. Милуна не стоји само за то, што нема извода из протокола венчаних према решењу од 9. септембра 1853. ВБр. 859., једно, што се ово решење односи на смештане бракове, у којима би ма која страна била православне источне вере, а друго, што се то завођење у књиге, према § 92 грађ. зак. врши од стране свештеника *независно* од воље супружника, и за то не може у овакој прилици ићи на штету права једнога супружника.

Апелациони суд, усвојив горње примедбе, одобрио је пресуду првостепеног суда, пошто је она изречена у корист тужилачке стране. (Саопштио *Дражић Павловић у Брашчу* 1898 год. бр. 2. стр. 59. Види случај под бр 3 ове књиге.)

26. **Писац тестаментa, ако има услове из §-а 443 грађ. зак. може читати завештаоцу тестамент место сведока.** — У

парници М. из Зајечара за уништај тестаментa, првостепенни суд уважив тужбене наводе пресуду по је: да се тестамент уништи за то, што исти тестатору није од сведока прочитан, као што одређује § 435 грађ. зак. већ од писца тестаментa, коју је пресуду одобрио и апелациони суд.

Но по жалби тужене стране касациони суд примедбама свога одељења од 3. фебруара 1898 год. бр. 800 поништио је пресуду апелационог суда, настав, да су оба нижа суда погрешно побили важност спорном тестаменту, само због тога, што је тестатору тестамент, — који иначе одговара пропису §-а 432 грађ. зак. прочитан од писца а не од сведока, као што то захтева § 435 грађ. зак. јер би тој замерци имало места *само онда кад писец тестаментa, који би завештаоцу тестамент пред сведоцима прочитао, не би имао својства способног сведока, која се по §-у 443 грађ. зак. изискују.*

Услед противразлога, касациони суд у својој *ошитој* седници од 17. фебруара 1898 год. бр. 1316 одржао је у снази примедбе свога одељења. (Саопштио *Драшк Павловић у Братичу* 1898 год. стр. 166).

27. Где је смеса имања и задружног труда, онда се у случају распре између таквих лица суди по основима ортаклука (глава XXVII. чест друга законика грађанског). — По тужби Јована Стојимировића из Сиракова онд. противу С. Селића онд. првостепенни пожаревачки суд пресудом својом од 22. септембра 1879 год. бр. 17607 осудио је туженог да плати тужиоцу кирију на земљу и заслугу свега 1030 динара.

По незадовољству туженога, апелациони суд расмотрио је акта и поменути пресуду, на је нашао био, да је пресуда у осталом на закону основана, само што је првостепенни суд у толико погрешно, што се у пресуди својој није позвао на материјални закон, на основу кога свој суд о главној ствари изриче, на за то апелациони суд налазећи да случај овога спора има да се расправи на основу § § 708 и 800 грађ. зак. одобрио је пресуду првостеп. суда са овом допуном пресудом својом од 20. маја 1880 год. број 560.

Но касациони суд по жалби туженога, примедбама од 4-ог новембра 1880 год. бр. 3376 уништио је ову пресуду из ових разлога:

Свако тражење мора имати основ свој, и по овоме основу, који мора бити доказан, има се ово као и остала питања расправити.

Ово је смисао тачке 2. и 3. § 94 грађ. пост. и по овоме суд је тај погрешно, што је тужиоцу по основу *заслуге* (§§ 708 и 800 грађ. зак.) досудио кирију на извесно имање и заслугу од туженог кад он тужилац сам признаје, да код туженога није отишао, да га служи и принео му извесно имање да ради под кирију но вели, да је дошао код њега као усиненик, без *писменог* уговора, и своје имање принео му да га заједно са имањем туженог раде и уживају, гди је две године седео и оженио се па изашао без да се зна и доказује чијим узроком т. ј. да ли његовим или туженога.

Према овоме дакле, гди тужилац сам признаје да уговора о усиновљењу у смислу § § 137, 143 и 145 грађ. зак. написаног између њега и туженог није било, он — тужилац — по овом основу *није могао ништа ни добити* као ни по основу заслуге и закупа, јер кад је тужилац дошао код туженог да с њиме заједно живи и ужива своје принето и туженог затечено имање, и да је овако две године са туженим живео, и оженио се, онда се јасно види, да он као слуга није у кући седео, но као заједничар, према чему суд тај требао је, да поступи по височајшем решењу од 22. маја 1852 год. бр. 625 (Збор VI стр. 103.) којим је објашњен § 528 грађ. зак. и по глави XXVII истог законика, ако се и уколико овај уговор између парничара докаже.

Ове примедбе касационог суда, апелациони суд усвојио је и пресудом својом од 19. новембра 1880 год. бр. 2382 одбио је тужиоца од тражења наведаних за то ове разлоге: Тужилац по основу најма (службе) и закупа нема права на тражену заслугу и кирију, јер он сам признаје, да код туженог није отишао, да га служи, нити му је принео своје имање да ради под кирију гди је две године и седео, оженио се а после изашао, без да се зна чијим узроком — § 180 грађ. поступка, — исто тако тужилац нема права на тражење своје ни по основу усиновљења, јер он сам признаје, да између њега и туженог уговора писменог о усиновљењу нема, онда по § 137, 143 и 145 грађ. зак. нема ни усиновљења.

Према томе, што тужилац према реченом нема права на тражбу, и према томе што он наводи, да је код туженога дошао и смешао своје имање са његовим да заједно раде, па се ово утврђује и испитаним сведоцима — спор се овај има расправити по височајшем решењу од 22. маја 1852 г. бр. 625 (Збор VI стр. 103) којим је објашњен § 528 грађ. зак. и по глави XXVII овог

законика, јер се овде јасно види, да је тужилац *заједничар* а не прост слуга, и по овом основу тужилац би имао право само у толико да своје имање натраг прими и да са туженим дели *приновак* ако га имају, но о овоме није сада спор, јер тужилац признаје да је своје имање натраг примио.

28. Ортаци посебице не могу заједничку фирму задужити без овлашћења или објаве. — У вароши А. постојала је фирма под именом Браћа П. и Л. која је под тим именом и протоколисана. Трговац М. из истог места давао је горњој фирми услужне потписе на разним меницама у вредности 18500 динара. У току рада фирма падне под стечај и све менице са услужним потписима затекле су се неисплаћене у том времену, због чега их М. морадне исплатити.

Исплативши их он се пријави у њихову стец. масу; чланови презадужене фирме признаду ове тражбине, но поверилачки одбор буде томе противан, што се из поднетих меница види да на истима није свугде потписивала као акцептант фирма Браће П. и Л., него на неким поједини чланови фирме, а на неким цела фирма, па како у огласу о објави фирме није нарочито означено, да поједини чланови фирме могу ову пуноважно задуживати, то суд упути М. на парницу против стец. масе фирме П. и Л., због чега М. поведе редован спор.

Бранилац тужене стец. масе остане при наводима повер. одбора с тим, да признање презадужених нема правне вредности, јер су они под стечајем. Презадужени П. и Л. поднели су биланс своје имовине, који су под заклетвом утврдили.

Првостепени суд узме, да је билансом утврђено, да су задужења по спорним меницама учињена за време трајања и за рачун презадужене фирме, јер су дужници ово у биланс унели као дуг фирме; да је даље поднетим огласом утврђено постојање заједничке фирме Браће П. и Л., — постојао је докле јавни ортаклук и по § 24 трг. зак. чланови фирме одговарају солидарно и целокупним својим имањем. И кад је задужење учињено за време трајања фирме, то и првостепени суд пресуди, да тужилац има права, да се за своје потраживање из стец. масе наплати.

Апелациони суд пресудом својом од 9. октобра 1897 год. бр. 3095. одобри горњу пресуду првостепеног суда.

По жалби бранноца тужене масе касациони суд примедбама свога III одељења од 23. јануара 1898 год. бр. 556. поништио је горњу пресуду апелационог суда из разлога: кад се види из под-

нетих меница, по којима тужилац тражи дуг од тужене фирме, да су на истима потписани као примаоци негде сам П., негде сам Л., а негде и фирма Браће П. и Л. и кад бранилац тужене стец. масе не признаје дуг као фирмин, а тужилац не подноси никакве доказе, да су поједини ортаци тужене фирме били овлашћени, да посебице могу фирму задуживати, те да би по § 24 трг. закона наступила солидарна одговорност ортака, па и одговорност тужене фирме, онда апелациони суд није имао законских разлога, да без таквих доказа узима поједине менице са посебним потписима чланова тужене фирме, као фирмине обвезе и да осуђује тужену фирму на плаћање дуга по свима меницама, изгубив из вида наређење § 91 трг. зак. по коме законском пропису онај, који меницу прима, узима на себе и обвезу, да ће и суму у њој означену платити, док се противно не утврди.

Но апелациони суд не усвоји предње примедбе одељења касационог суда, но даде ове противразлоге: поднетим билансом презадужене фирме, на који су чланови фирме и откривајућу заклетву положили, види се, да су задужења по спорним меницама учињена за време трајања и за рачун презадужене фирме, јер су презадужени П. и Л. у своје билансу ову тражбину унели као дуг њихове заједничке фирме.

Из поднетог огласа види се такође, да су презадужени под заједничком фирмом Браће П. и Л. трговали, која је фирма била састављена из имена свију ортака, дакле међу њима — члановима фирме — постојао је јавни орталук — § 23 трг. зак., а као чланови таквог ортаклука по пропису § 24 трг. зак. они имају одговарати један за све и сви за једнога целим својим имањем, за све обвезе ортаклука учињене заједничком фирмом. Па како је задужење у 18500 дин. по спорним меницама учињено за рачун фирме Браће П. и Л. то се оно има по поменутих прописима из опште масе фирмине и наплатити, а не само из имовине појединих чланова фирминих.

Осим тога и касациони суд је ранијом својом одлуком, у сличном спору, поништио пресуду апелационог суда од 15. фебруара 1897 год. бр. 177 из разлога, да, кад се из објаве какве трговачке фирме не види, који ће од ортака моћи фирму пуноважно потписивати, онда се има узети, да сваки од чланова фирме има то право.

И према датим противразлозима апелационог суда, касациони суд у својој општој седници од 16. фебруара 1898 бр. 1165 одр-

жао је у сили и важности примедбе свога одељења. (Саопштио Драгић Павловић у Браничу 1898 год. стр. 122.)

29. За важност брачног уговора не тражи се да један супружник мора имати имања у часу уговарања, но предмет уговарања може бити и будуће имање, нити се имање мора поименце означити. — Влада Ђ. из Б. ступи у брак са Маријом К. из С. За трајања брака супружници се договоре те направе брачни уговор у смислу § 780 грађ. зак., којим регулишу наследне односе на случај смрти једног од супружника, тако, да надживели супруг наследи умрлог.

После извесног времена умре Марија, не оставив порода, а у масу њену пријави се за наследника муж њен Влада, по основу брачног уговора.

Сестра умрле Марије оспори своје зету право на наслеђе и затражи, да се брачни уговор уништи, наводећи, да је исти писан на неколико дана пред смрт Маријину, а да се овакви уговори закључују пре ступања у брак; даље што уговор није написан и потписан од оба уговорача, и најзад, да је он безпредметан зато што при закључивању истога, зет њен Влада није имао никаквог имања, које би могло бити предметом наслеђа.

Првостепени суд за варош Београд пресудом својом од 15. новембра 1897 год. бр. 22190 одбије тужитељку од тражења, налазећи да спорни уговор одговара свима законским прописима, па према томе, та околност што је исти писан на неколико дана пред смрт Маријину, не може утицати на вредност његову.

Без вредности је и навод тужилачке стране, да се овакви уговори закључују пре ступања у брак, кад у § § 780, 781, 782, 783 и 785. грађ. зак. није одређено време када и докле супружници могу овакве уговоре правити, а и сама природа оваквих уговора очито говори, да се они закључују у времену трајања брака, што се јасно види из наређења § 780. грађ. зак., где се каже: »ако би *муж* и *жена* итд.«, дакле овај зак. пропис говори о мужу и жени, који су већ у браку, а не о њима као личностима, које воде преговоре за ступање у брак.

Навод тужилачке стране да уговор не вреди зато, што није написан и потписан од стране уговорача, невредећи је, кад се за важност брачних уговора тражи да по форми одговарају тестаменту и кад по § 432. грађ. зак. тестатору може и други писати тестамент па и брачни уговор, онда отпада и овај разлог тужилачке стране.

Најзад без вредности је и навод тужилачке стране, да спорни уговор нема законске вредности по том основу, што тужени Влада није имао имања у времену закључивања уговора, јер се за важност оваквих уговора тражи само форма, а да ли који уговорач има имања у времену закључења уговора од важности је само за уговораче.

Апелациони суд својом пресудом од 20. јануара 1898. број 139 одобри горњу пресуду.

Но по жалби тужилачке стране касациони суд примедбама свога III одељења од 9. марта тек. год. бр. 2075 поништи горњу пресуду, из разлога:

По § 781 грађ. зак. уговор на случај смрти сматра се као и тестамент, а по § 426 грађ. зак. тестамент може имати за предмет само оно имање, које тестатор има као своје сопствено.

Код спорног уговора В. оставља својој жени М. *непокретно имање* које он нема, по гласу појединих уверења од стране надлежне власти, нити је у опште доказано, да га је имао у времену овог уговарања.

Према томе, апелациони суд, одобравајући пресуду првост. суда погрешно изводи да би § 426 грађ. зак. могао бити примењен само, кад имање које се оваквим уговором оставља, није својина онога, који њиме распоред чини, једно, што се то код овог уговора не би могло ни ценити, пошто имање није нарочито обележено, те да се зна, шта се и које се оставља, а друго, кад један уговорач нема непокрет. имања о којем уговара, онда се у опште није ни могло уговорати о таквом свом имању.

У оваком уговору треба да је именовано, назначено имање, које се оставља на случај смрти, јер по § 782 грађ. зак. »о оном имању, које није ушло у уговор на случај смрти, може се особити тестамент правити пуноважно.«

У спорном уговору нема тога назначења. А кад стоји то, да једна уговарајућа страна нема онога имања, о којем уговара, онда такав уговор нема *ни предмета* за уговарање и ценећи га у смислу § § 425 и 783 грађ. зак. уговор такав не вреди према § 531 грађ. зак. јер оно, што једна страна *обећава* другој, ова *не може примити*, ма да би се изјаснила да прима, јер нема предмета који се обећава.

Најзад, кад се из решења неспорног судије види, да је пок. М. приликом уговарања имала свога имања преко 20.000 дин. а међу тим њен муж Вл. није имао имања, које њојзи у уговору

обећава, онда је апелациони суд код оваког стања ствари требао имати у виду и пропис § 537 грађ. зак. и оценити; има ли код оваког уговарања лажи, преваре или обмане и према томе оценити вредност спорног уговора, у толико пре, што се из поманутог решења види, да је уговорач М. умрла 15 дана од закљученог уговора.

Апелациони суд не усвоји горње примедбе, но изјави противразлоге:

Са имовином може да се располаже *без накнаде* на два начина: *поклоном за живота или тестаментом.*

Ово опште правило трпи изузетак једино у погледу брачних уговора, или у опште поклоном, који се чини у корист брака.

Отуда је и постало и признато уговорно наследство између мужа и жене — § 780 грађ. зак.

Ово уговорно наследство између мужа и жене јесте мешавина поклона за живота и поклона тестаментом учињеног. Он се првом приближава својом позитивношћу, а другом опет, што има за предмет будуће имање т. ј. оно, које дотични супруг остави у часу смрти своје, као што се то види и из текста § 780 грађ. зак. а на име из пасуса: »којим једно другом своје имање по смрти оставља,« јер и § 424 грађ. зак. прописује, да је тестаментатна наредба, којом се *на случај смрти* чини расподела о свему имању или о једној чести имања.

И по томе, као год што се тестаментом или имовина или извесан део њен, или најпосле поједина добра могу завештати, тако исто то може бити и код уговореног наследства; и као год што код тестаменталног наследства законом наследнику припада само оно имање, о коме тестаментом није учињен распоред, тако исто и код уговорног наследства између мужа и жене, само о оном имању, које се не именује у уговору о наслеђу или уговору на случај смрти, противна страна може особено правити пуноважан тестамент.

По томе јасно је, да није потребно да се именује имање, које један супруг оставља другоме на случај смрти, нити се може казати, да за то, што преживели супруг нема непокретне имовине, ни уговор нема *предмета*, јер у оваком случају уговор ипак има предмета, а то је *будуће имање*, које он може стећи и оставити у часу смрти.

С тога по овом узроку и нема места примени § 425. грађ. зак. ни § 783. истог закона, јер се први пропис односи на друга

лица, а други на изјаву воље и правну способност супруга, као уговорача, а не и на предмет уговора. Овде је пак сагласије воље уговорача несумњиво, а тиме је баш испуњен и пропис § 531 грађ. зак. те према наведеном, јасно је, да овде не решава према § 537 грађ. зак. та околност, што је пок. Марија приликом уговарања имала преко 20.000 дин. а тужени њен муж Вл. није имао непокретног имања, које њој обећава, јер је он обећао како *садање имање*, — дакле оно што је у времену уговора имао, — *тако и будуће* које буде имао у часу смрти. Садање имање јесте битни услов за уговор о *поклоњу за живота*, а за предмет уговора на случај смрти служи *будуће имање*.

Осим тога примени § 537 грађ. зак. и осталих горе наведених могло би бити места само код *теретних*, а не и код добротинских уговора, као што је по битности својој и уговор на случај смрти или уговор о наследству између мужа и жене.

У осталом прописом § 783 грађ. зак. како се из самог текста његовог види, може се послужити само један од уговорача (муж или жена) а никако наследник раније умрлог супруга, јер је право за нападање тог уговора, односно на опозивање поклона учињеног тим уговором, који се како § 781 грађ. зак. каже »сматра као и тестамент,« *искључиво везано за личност дотичног супруга*, те се оно у име тог супруга — дародавца, не може од стране другог лица ни вршити.

Општа седница касационог суда одлуком својом од 26. марта 1898 год. бр. 2668 нашла је да је пресуда апелационог суда саобразна закону. (Саопштио *Драгић Павловић* у *Братству* 1898 г. страна 239.)

30. Уговорена казна или накнада има се судом досудити у цифри која је од стране уговорача одређена, и за њу се не мора подносити доказ, да ли је она ефективна (стварна) само је потребно, да је наступио услов за који је везана. — Ову врсту казне или накнаде, која је од стране уговорача споразумно одређена за случај, да се уговор не испуни никако, или не како треба или не на време објаснио, је са гледишта нашег и страних закона пок. *Пироканац* у својој апелати поводом следећег спора, који ми ради веће јасноће и разумевања питања са одлукама судова предходно излажемо.

У парници Ф. М. противу А. М. из Београда, тужилац је у тужби навео, да је туженом по поднесеном уговору и тајјиди продао један плац под условом, да на том плацу или у згради

на њему не може продавати *алкохолна пића на мало*, у противном да му тужени ако преступи овај услов плати у име накнаде 150 дук. цес. а уз то судом натера, да овај уговор по условима у свему испуни. Па пошто је тужени преступио овај услов, јер у згради на продатом плацу отворио је кафану и продаје алкохолна пића на мало, то је тражио, да суд туженога осуди, да на спорном плацу и у згради на њему нема права продавати алкохолна пића на мало, и да му за преступ овога услова плати по уговору 150 дук. цес.

Првостепени суд вароши Београда пресудом својом од 15. децембра 1886 год. бр. 12691 осудио је туженог: »да нема права на продавање алкохолних пића на мало на спорном плацу и у згради на њему,« јер је нашао, да је оваки уговор између парничара могућ и допуштен по закону, а од тражења накнаде у 150 дук. цес. (уговорене казне) одбио је тужиоца, јер је нашао, да се казне не могу уговором оснивати, већ да њих могу једино државне власти изрицати у корист државне касе.

Противу ове пресуде изјавио је незадовољство (апелату) г. *Пироћанац*, и апелациони суд размотривши поменуту пресуду нашао је:

Да је пресуда првостепеног суда у толико само закону не саобразна, што је суд одбио тужиоца од тражења накнаде 150 дук. цес. што је тужени противно уговору о продаји и куповини непокретног имања продавао алкохолна пића.

Уговорена ова накнада за повреду није ни неморална нити вређа јавни ред. Тужени има права на ову накнаду по §§ 538, 539 и 546 с погледом на § 337 грађ. законика кад се тужени обвезао да за преступ наведеног уговора (услова) плати ову накнаду, јер право на накнаду не проистиче само из повреде имања него и из повреде права као што је овде случај.

То пак што је тужени добио од административне власти право на продају алкохолних пића не може лишити тужиоца права на тражену ову накнаду, јер надлежна административна власт при давању овога права не истражује, да ли је онај који право дозволе на овакову радњу тражи каквим уговором од каквог лица у томе спречен, а поглавито, што овакове одлуке административне власти не могу да поремете приватно правне основе по закону — те је пресудом својом досудио тужиоцу тражених 150 дук. цес., уговорене казне уз одобрење првога дела пресуде првога суда који гласи: »да тужени нема права на продавање алкохолнога пића на

мало на спорном плацу и у згради на њему« коју је пресуду у оба дела и касациони суд решењем својим оснажио.

Та апелата (у ствари расправа) г. *Пироћанац*, према којој судови пресудише спорну тражбину у оба дела по тужби гласи од речи до речи овако:

Пресуда суда вароши Београда од 15. децембра 1886 год. Бр. 12691 коју је по тужби противу туженога А. изреко, потпуно је саобразна закону, у првом своме делу, на име у томе, што изриче, да тужени нема права продавати на купљеном плацу од тужиоца алкохолна пића на мало, али није на закону основана у другом своме делу кад тужиоца одбија од тражења 150 дук. цес. накнаде, која је уговором на случај неиспуњења услова *непродавања алкохолног пића на мало* утврђена.

Изјављујемо незадовољство апелационом суду против овог другог дела пресуђења у пресуди вар. суда.

Пресуда варошког суда испрпела је доста разлоге на којима је основан први део пресуђења по коме се тужени осуђује да не може *продавати алкохолна пића на мало*, али се ми надамо да ће значајно допринети јасноћи и разумевању тих разлога, ако се они и овом приликом што боље расветле.

Утврђено стоји, да се је тужени обвезао уговором, да на имању које је од тужиоца купио несме продавати алкохолна пића на мало, и ако би противно овоме услову радио, да плати тужиоцу 150 дук. цес. накнаде у име казне поред права које тужиоцу остаје да тражи испуњење уговора.

То се доказује уговором и тачијом у којој је такође услов забране *непродавања алкохолног пића* забележен.

Тужени не пориче уговор у одговору на тужбу, он се брани тиме што вели, да је уговор незакон у томе, што ограничава право својине и не сањајући о последицама које би га снашле кад би се уговор за незакон огласио. Прогласити уговор за незакон то би значило вратити ствар у првобитно стање, то би значило принудити туженога да дигне своју зграду са купљеног земљишта и да плати накнаду туженом по томе основу, што је *знао* да на туђој земљи зида. А на рочишту казао је тужени, да је уговор престао вредити пошто је цена за имање плаћена. Ако овај навод не би циљао на шалу, он би доста могао бити само урнек грубог неразумевања закона. Зар кад ко прода плац под условом, да се на њему не сме подићи ковачница или сапунџи-

ница, тај услов престаје вредити чим се цена куповна исплати? Ово је прва линија одбране туженога. За другу линију одбране служи одобрење министра унутрашњих дела које је тужени добио да може отворити каванску радњу на купљеном плацу.

Ни прва ни друга тачка одбране туженога није у стању да издржи критику са *законског* и *научног* гледишта. О чему се може уговорати казао је § 538 грађ. зак. По томе §-у уговор се може само о оним стварима закључити које међу људима пролазе (т. ј. које су у промету) и које су могуће и дозвољене.

Да услов стављен у уговору спада у ствари или права која су у промету међу људима излишно је скоро и доказивати. Правна наука а и сва законодавства такве услове дозвољавају као год што их и наш грађански закон сматра за ствари или права у промету наводећи у своме § 337 т. 8, 9, 10 и 11 са свим сличне случајеве.

Да је услов *могућ* о томе не може бити сумње. За што би на прилику било не могуће не продавати на извесном месту алкохолна пића на мало?

Да је услов дозвољен т. ј. да законом није забрањен, да не вређа морал и да није противан јавном реду и то је очевидно — нема ниједног закона који би забрањивао да се ко обвезе да на извесном месту не продаје алкохолна пића на мало, а зашто би га и забрањивао.

Непродавање алкохолног пића на мало и на одређеном месту не вређа ни најмање ни јавни ни приватни морал. На против продавање у извесним приликама и на извесним местима може се узимати као повреда јавног морала. Сама уредба о механама и кафанама тако сматра, кафане које би се подигле у извесној близини школе или богомоље.

Непродавање алкохолног пића на мало и на одређеном месту не може бити противно ни јавноме реду, напротив само му може ићи у прилог. За то је управо оно и ограничено уредбом о кафанама тиме што је сваки слободно и на сваком месту не може упражњавати. Друге су са свим природе услови при уговорима, који би се могли огласити као противни јавноме реду. *Такви би били кад би се ко обвезао да кога убије, да не гласа на биралишту, да не прими војника у стан, да не служи у војсци и тиме подобни услови, који би се косили са јавним редом, који закони у земљи успостављају.*

Ко би посумњао у исправност наших тврђења која су правна наука а и сва законодавства до данас признавали требало би му да прелиста у страним законодавствима а и у нашем грађанском закону услове који говоре о узроку и предмету уговора, о условима уговора о службеностима или ограничењима права својине па ће се уверити, да нема ничега што не би говорило у корист нашега тврђења.

§ 538 грађ. зак. каже: шта може бити предметом уговора.

§ 546 и ако веома скучен каже, како треба разумети особене услове стављене у уговору, и

§ 337 грађ. зак. примера ради наводи услове потпуно сличне услову на који се је тужени обвезао да не продаје на купљеном плацу алкохолна пића на мало.

Кад је дозвољено морално, саобразно јавноме реду и могуће да се ко обвезе да због угодности другог не подиже кућу преко извесне висине или је спуштена ниже, зашто се не би могло обвезати да у згради кафану не отвара? Подизати кућу на своме рођеном месту колико је коме угодно изгледа и нужније и про- страније и потребније право са гледишта ограничавања права својине него ли не отварати кафану, пошто ово право и сам закон о кафанама ограничава.

Обмањује се дакле тужени кад наводи, да ја уговор незакон што се њиме ограничава потпуно употреба права својине.

Шта је и у чему се састоји потпуно право својине казује допста грађ. закон као и сви светски закони, али он нигде не каже да се то право не може ограничити. Напротив: право својине ограничено је самим законима у јавном интересу, као што су, закон о експропријацији, закон о механама и кафанама. Ограничено је службеностима које по закону постоје а може се ограничити и онима које би се уговориле. Право својине може се напослетку ограничити уговорима на хиљаду начина. Докази су томе између осталих § 336 и 337 грађ. зак.

Довде смо показали да је одбрана туженога у првој тачци ништава и неозбиљна, и да уговор чисто са гледишта односа уговорача, онаки како је закључен има потпуну јуридичку вредност. Остаје нам да испитамо другу тачку одбране туженога а на име, да ли се услов стављен у уговору, да тужени несме на купљеном плацу продавати алкохолна пића на мало у ствари сукобљава било са духом било са одредбама уредбе о кафанама и механама за коју се тужени заклања бацајући у исто време на нас беду

да ми тужимо »политичну полицијску власт,« која му је дала одобрење. Ми нити имамо повода нити разлога, нити потребе, да тужимо »политичну полицијску власт« нама је одговоран тужени што је радио против уговора, који је он са знањем да ће га испунити и драговољно потписао.

Радња кафанска како у погледу на *личност* тако и у погледу на *местост* гди се има упражњавати, у неким је земљама *слободна* а у неким *ограничена*. Наш је законодавац ставио нашу радњу под назор полицијске власти и условно одобрењем министра унутрашњих дела, те у толико право на упражњавање њено ограничено. Без тога ограничења кафанска радња била би у реду оних права, која би сваки могао слободно упражњавати. Не подлежи сумњи да ограничење овог права налази свој оправдани разлог у јавном интересу, али је тако изван сваке сумње, да се из те околности, што је то право ограничено, не може извести веће право за јуридикне односе између приватних, који из уговора проистичу. Чудо би било доиста, да би обвеза туженога вредила у нашем питању кад би радња кафанска била са свим слободна а да не вреди кад је та радња скучена и ограничена.

Постоји у суштини огромна разлика између оних законских одредаба по којима власт има што наређивати у општем интересу, као што је закон о експропријацији и уредбе о механама и кафанама по којој власт само одобрава приватне захтеве, да се било овде било онде може кафана отворити. У првом случају власт наређује *заповедно* да се на нпр. какви пут или улица просече, у другом она не наређује ништа, но кад нађе да захтев приватнога, одговара условима, које је уредба прописала, даје одобрење. И то се одобрење може употребити разуме се по себи, ако му не би какве друге сметње, ма какве природе оне биле на пут стајале. То је очигледно и да је тако, доказује се свакидашњом применом поменутих законских одредаба. Кад се нареди на основу закона о експропријацији, да се какви пут просече, то се мора извршити ма какви услови постојали између приватних на имањима преко којих пут пролази — кад се даје одобрење за кафанску радњу тицало се лица тицало се места, радња се може отпочети у ствари или не отпочети без да власт о томе има какву бригу да води. Добивено већ право на кафанску радњу може да напусти од своје драге воље и сам онај који га је тражио и добио, власт у том случају нема права да му нареди да радњу отпочне. Употребу тога права могу спречити и разне околности,

које стоје изван воље онога, који је одобрење добио н. пр. отварање стецишта. То право већ добивено могу да осујете и права трећег. Може се на послетку десити да ко добије право отворити кавану на земљишту за које се доцније нађе да је туђе и кад прави господар не би хтео да држи кавану, кавана би морала без поговора бити затворена. Сви се ови и овим подобни догађаји ни најмање не тичу власти. Она има да изрече само, да је у извесним приликама право изгубљено.

И у приликама где власт наређује *заповедно* и у онима гди она ради *надзорно*, она свагда ради у општем јавном интересу, али су циљеви са свим различни којима власт тежи у првом случају, од оних које хоће да постигне у другом. У првоме случају *мора* нешто да се изврши у општем интересу, у другом каже просто власт да од њене стране нема сметње или боље да она одобрава да се нешто *може* да изврши.

Може допста бити јавног интереса да кавана не буде у извесној близини школе и богомоље, или да каване не буду сувише близу једна другој, за то је такве случајеве уредба и предвидела, али каквог може бити јавног интереса у томе да кавана буде подигнута на извесном одређеном месту. Тога интереса нема, за то га уредба није ни предвидела. Али и кад би у ствари таквог интереса било, уредба о каванама није узела тај интерес под своје закриље пошто није дала министру власт да може *заповедно* наредити, да се на одређеном месту мора кавана подићи, као кад му даје власт да нареди да се какви пут просече. У осталом јавни је интерес да се многе пивнице и каване не подижу, да се многог алкохолног пића, од кога јавно здравље у целој *Јевропи* данас толико страда — не троши, да се не беспослични да се не свађа и туче, да се здравље у опште и мир у породицама чува и штедња одомаћава, а не да се за све то прилике умножавају. Српски народ у опште не банчи и не пијанчи, али је опет законодавац добро урадио што се је уредбом постарао да се не разложним умножавањем места гди се пије и банчи на тај пут искушења не наведе. Уредба о каванама имала је дакле за циљ да стане у неколико на пут незгодама које долазе од многих кавана, а не да се омогући подизање кавана и на оним местима на којима су приватни стекли право да спрече да се не подижу.

Ми смо се на овом предмету подуже задржали да јасно преставимо ову битну разлику између две различите природе рада, који по законима власти припада, јер је та разлика од меродав-

ног значаја за решење овога спора и ми молимо апелациони суд да је има у очима. Ми се дакле надамо да смо успели са свим разговетно обележити круг и природу радње управне власти у погледу одобрења за лично и месно каванско право као што га је уредба узаконила, и према свему што смо до сада казали ми не само да нисмо тужили »политичку полицијску власт« него налазимо, да је министар унутрашњих дела у односу на наше спорно питање давајући одобрење туженоме, да на купљеном плацу може отворити каванску радњу, радио са свим правилно и по уредби.

При давању одобрења за упражњавање радње каванске министар није дужан знати, ни да ли је молиоц у стању да кавану у ствари подигне и отвори и да ли друге какве правне препреке могу стати на пут томе отварању радње. Све се то власти ни најмање не тиче, ње се само тичу они услови које је уредба предвидела. Министар је могао не знати за ту околност, да се је тужени обвезао да кавану не отвара на купљеном плацу. Он је могао и знати за ту околност, али пошто њему не припада да о правним односима ове природе између приватних лица релшава, он о њој није могао водити рачуна, о раду који њему не припада по уредби.

И као год што је министар правилно радио не водећи рачуна о постојећим правним односима између тужиоца и туженог, тако ће исто суд по закону и правилно радити кад буде релшавао о важности услова уговора, који постоји између тужиоца и туженога и кад буде решио да се уговор огласи за важећи и у целога обиму своме изврши. Министарска и судска радња тако су исто категорично одвојене и независне једна од друге, као год што је одвојена и засебна радња министрова од уговора који су парничари између себе закључили. Ни на једној тачци у овоме спору не може бити *сукوبا власти* судећих и административних, пошто суд нема да пресуди о одобрењу министра унутрашњих дела него има просто да изрече свој суд да ли вреди уговор између парничара закључен?

Оваква је чисто правна страна спорног питања, али неће бити без интереса да бацимо један поглед и на моралну његову страну. Пре свега тужени се показује, уговарајући и пристајући на услов да неће продавати алкохолна пића на мало, на купљеном плацу у свој светлости обмањивача. Он се обвезује на нешто што не мисли одржати да би се користио погодним условима куповине баш због тога услова, а како се показује тужиоц кад

ставља услов да се алкохолно пиће не сме продавати на мало. Он се брине за чистоћу у оном делу вароши, он се стара за добар ред, мир и одржање здравља што се све и из осталих услова уговора може лако увидети. Он тиме одговара тако рећи својим свакако похвалним осећајима унутрашњим, али он поред тога има и стварног интереса за постављање таквог услова, јер има до продатог плаца као што се види из тапије свој сопствени плац у корист кога у праву је да оваке службености уговора.

Сада прелазимо на други део пресуђења поменуто пресуде односно накнаде од 150 дук. цес. због неиспуњења уговора против кога се жалимо апелационо суду и молимо га, да у овом делу пресуђење првога суда измени, и нама тражену суму досуди.

Како је за овај спор главно било доказати да уговор није противан закону и да важи, ми смо се на рочишту у главном на ову тачку питања и задржали, држећи да је и за суд очевидно да ако уговор остане у важности, да ће по сили саме ствари остати у важности и уговорена казна за његово неиспуњење, али смо се преварили у очекивању, суд је нашао, да ми нисмо у праву тражити 150 дук. цес. с тога »што се то чини у име казне, а казне изрицаги не могу појединци, већ само јавне власти и то једино у корист државне касе а не у корист приватних лица.«

Овај је разлог не разумљив и чудновате природе. Зар је збиља могао суд и помислити да ми о онима казнама овде говоримо, које су изложене у кривичном закону. Има дела која се зову кривице и по грађанском закону, § 804 и 805 па мора бити у истом закону и казне за такве кривице. Зар се може десити у Србији да се не зна за казну новчану, која се може уговорити за случај не испуњења уговора? Зар се нема појма о њеној природи и њеним правним последицама?

Казна уговорена при уговорима за неиспуњење уговора, није наша измишљотина. Она се назива у *римском* праву *causa poenalis* или *poena conventionalis*, она се назива у *француском законију* *Clause pénal* а у *аустријском* *Busse* или *conventionalstrafe*. Она није ништа друго до предвиђена и у напред одређена накнада штете за неиспуњење уговора. Она је саобразна закону, који дозвољава, да се све међу људима може уговорити, што није закону противно, што је дозвољено и што не вређа јавни ред или морал. Она је у ствари споредни уговор и зависи од судбине главног уговора, који је овде куповина, она с главним уговором стоји и с њиме пада. О њој суд не може, што се њене важности и њене

количине тиче, ни да суди. Не може ни да је повећа ни да је смањи ако не би хтео да ремети драговољни споразумни закон, који су уговорачи за тај случај сами себи написали и који су били слободни да напишу.

Наш закон не говори истина особено о уговореној казни за случај неиспуњења уговора, али у општем свом делу а на име у § § 546 и 547 он одређује да се уговори имају испунити онако како је уговорено. Нема никаквог разлога, да се све што је дозвољено може уговорити а да се не може уговарати и одредити у напред накнада за повреду уговора.

Закони заштићавају неспособне али у овом нашем случају не би закон узео у заштиту умну неспособност, него препреденост и злу намеру која је ишла, као што и сам суд признаје, на обману кад је у уговору пристала на услове, које се спремала доцније да изигра.

Право за накнаду пропстиче не само из повреде имања, него и из повреде права, то нам се ваљада спорити неће. То је право освештано и правном науком и законодавствима свих земаља. Но ми имамо право на накнаду не само за то, што је наше право повређено, него га имамо и за то, што су и наши интереси повређени, и што отуда штету трпимо. Кад смо уговором ту штету предвидели и одредили, није нам била дужност да је доказујемо код суда ни за њено постојање ни за њену количину. Као што нисмо могли тражити већу накнаду од уговорене, тако се исто нама не може спорити да добијемо ону коју смо уговорили. У осталом стварна штета и постоји за нас од не испуњења уговора у самој ствари. Тужени је отворио кавану и већ од дужег времена у њој ради. Док се парница сврши проћиће по свој прилици још година дана. Све је то штета за нас а корист за туженога, који нема права да се против законом радњом користи. За нас је штета што морамо парницу да водимо. Ми можемо трпети штете и отуда што ће и други, који су се на подобни услов обвезали, моћи поћи истим путем. Трговати и користити се све док се њихова радња судским путем не затвори, па ако не би били осуђени, да плате уговорену казну не би имали ни најмање разлога, да се дуго премишљају у избору између незнатних трошкова око парнице и користи, које би им несавестна и незакона радња доносила. За нас на против штета је у томе што смо због тога управо у слова цену продаје нижу тражили. Плац који је тужени од нас купио износи 154 квад. хвата и продат је за цену од 134 дук.

цес. са другим роковима исплате, док је други плац само преко пута на коме је било слободно кавану отворити у садржини од 75 квад. хвати продат Ристи Димитријевићу за цену од 160 дук. цес. дакле један пут и по скупије. Из свију ових околности потекла је уговорена накнада за неиспуњење уговора. Ми смо те околности побројали и ако на то нисмо обавезни били, јер нам накнада припада за саму повреду права т. ј. неиспуњења уговора, у тој самој цели да докажемо, да се тужени, који је ишао на обману ни у ком случају није сам обмануо кад се је на плаћање казне обвезао.

Наше је право јасно и тражење у целини доказано, за то молимо апелациони суд пошто је уговор важећи пошто нема сукоба између административних власти, пошто је тужени обвезан да испуни уговор и да плати уговорену казну за њихову повреду, да пресуду првог суда одобри у првоме делу њеном, који забрањује туженоме на купљеноме плацу продају алкохолног пића на мало, а да је преиначи у другом делу и осуди туженога да нам плати 150 дук. цес. уговорене казне у име предвиђене и у напред одређене накнаде штете самим уговором.

31. Синовица односно унука има право на наслеђе дедовине. — У парници Живке ж. Живка Илића из Набрђа, против Петра и Јована Пауновића из Манастирице за наслеђе дедовине, првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 24. марта 1895 год. бр. 9638 одбио је тужитељицу од тражења, коју је пресуду апелациони суд пресудом својом од 1. Јуна 1895 год. број 296 одобрио.

Но касациони суд примедбама свога III одељења од 12. септембра 1896 год. бр. 8927/95. поништио је горњу пресуду апелационог суда из ових разлога:

У системи нашег наследног права поред принципа приоритета мушког над женским усвојен је и принцип представљања т. ј. да заостала деца умрлога могу на случај наслеђа претке — родитеље своје представљати и тражити за себе онолики део из имања колики би њима припао да су у времену смрти преткове у животу били.

Овај принцип изложен је у наређењу § 399 грађ. зак. по коме у овоме спору тужитељка Живка тражи да наследи деду Пауна престављајући свог оца пок. Милована.

Па како се из акта овога спора види, да је пок. Павле после тебе оставио синове туженог Петра и Јована, и унуку тужите-

љицу Живку од умрлог му сина Милована, те према наведеном законском пропису и тужитељка Живка има право наслеђа умрлог јој претка у оноликом делу колико би на део дошло оцу јој Миловану, да је у животу остао.

Према наведеном и првостепени пожаревачки суд и апелациони погрешили су, што су тужитељку од тражења одбили.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, већ је 17. октобра 1896 год. бр. 3016 дао следеће противразлоге:

У нашем грађанском закону није потпуно усвојено право представљања, већ једино у мушкој лози по изречном пропису § 399 грађ. зак., а за женске ово право усвојено је само изузетно а у случају § 400 кад нема мушке деце.

Из израза у § 399 грађ. зак. »мушка унучад« јасно се види, да је право представљања признато само мушком потомству и по полу и по лози, те је по том законском пропису принцип приоритета одржан и овде за мушке. Услед овога не може ни речи бити о праву представљања за женско потомство, него овима то право припада једино у случајевима § 400 зак. грађ.

Општа седница касационог суда решењем својим од 14. декембра 1896 г. бр. 9854 одбацила је ове против разлоге а горње примедбе свога одељења одржала у снази. (Ова одлука сагласна је ранијој одлуци опште седнице од 10. новембра 1895 год. бр. 10041. *Нова Збирка* књ. III бр. 2 стр. 2. —)

32. Синовица односно унука нема права на наслеђе дедовине. — У парници Марије ж. Владимира Живковића из Миловца, противу Андрије Стокића онд. због наслеђа дедовине, првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 3. фебруара 1898 бр. 3234 одбио је тужитељку од тражења коју је апелациони суд пресудом својом од 10-ог јула исте године број 2421. одобрио.

Но, касациони суд у своје III одељењу, примедбама од 29. октобра 1898 број 8212 уништио је горњу пресуду апелац. суда, са ових разлога:

Право представљања то је способност, коју закон даје потомку, да у наследном праву заузме место својег ранијег умрлог претка. Према томе, и женско дете може стати на место умрлог оца само са оном и оноликом правном способношћу за наслеђе, колику способност у опште даје наш грађански законик женској деци у наследном праву (§ 400 грађ. зак.)

По таквом основу и тужитељица Марија, заузимајући у сроству, према пок. Стоки (деди) место и положај сина Стокиног, а свог оца пок. Милије, стоји према Стоки као женско му дете, односно унука, а не као син или унук, и то са оном правном способношћу за наслеђе, коју закон даје женској деци; а не мушкој. Па како је после смрти Стокине остао син му тужени Андрија, то он у наслеђу имовине Стокине искључује тужитељицу Марију, јер по § 396 грађ. закона наслеђују прво мушка деца умрлога.

Ни по основу задружности не може тужитељица имати никаква права према туженом Андрији, пошто њен отац Милија није ни био у задрузи са Андрејом, јер је умро још за живота оца му Стоке, у очевој кући, као што се то види из решења судије за неспорна дела, приложеног у тужби и осталих акта.

Апелациони суд, у своје другом одељењу, усвојио је ове примедбе касац. суда и пресудом својом од 5. новембра 1898 г. бр. 3907 одбио тужитељку од тражења, а ову је пресуду оснажио касациони суд у свом III одељењу под 21. декембром 1898 г. бр. 10331. (Ова одлука сагласна је одлукама опште седнице касационог суда од 2. априла 1883 год. бр. 3741, 18. марта 1888 год. бр. 1005 и 14. фебруара 1886 год. бр. 276 — *Нова Збирка* књ. I стр. 38. бр. 25. Видите и најновију у сваком случају ваљану расправу о овом питању под натписом: *стриц и синовица у Брацици* 1899 год. стр. 17 и 53 од *Б. В. Несторовића* у којој г. писац долази до закључка: »да синовица има право на онолики део имања свог деде, колики има и њен стриц, односно његово потомство.«)

33. Исплата дуга по осудном решењу а без повраћаја ориђ. исправе, не може се доказивати. Браћа Т. дуговали су фирми Ж. и С. 910 дин. меничног дуга са 6% интер. и осталим досудама по осудном решењу. Поверилачка фирма пренесе право наплате по овоме осудном решењу на Т. Ј. трг. 29. јула 1893 године.

Један од дужника браће Т. исплати пријемнику права Т. Ј. цео дуг са интересом и осталим досудама по горњем осудном решењу, а нови поверилац, односно пријемник права, врати му ориђ. осудно решење, не назначив на њему, да је у овоме потраживању измиреп.

Доцније пријемник права Т. Ј. копира горње осудно решење са преносом и по основу копије затражи забрану на покретност

браће Т. Ови су се бранили исплатом дуга и буду упућени на спор, да тим путем докажу непостојање дуга или исплату његову. Браћа Т. подигну редовну тужбу поднесав за доказ орић. осудно решење с преносом.

Тужени се брани да није измирен у своме потраживању и да онај који то тврди треба да је испунио услове из §§ 896 и 899 грађ. зак. Поднето орић. осудно решење са преносом не ослобођава тужиоца од плаћања, кад у својим рукама нема *обвезницу* како прописује § 899 грађ. зак. и § 194 грађ. суд пост. нити је на орић. осудном решењу написано, да је тужени измирен у своме потраживању.

Врањски првостепени суд пресудом својом од 21. октобра 1897 год. бр. 10106 пресуди, да је тужилачка страна испунила своју обвезу према туженоме, настав, да је орић. решење осудно приликом уступања прешло у притежање и државину туженог Т. Ј. сауступиоца и кад тужилачка страна то исто орић. решење осудно заједно са орић. преносом подноси за доказ исплате дуга, а тужена страна ничим није доказала, да је тужилачка страна до својине овога решења дошла неправилним путем, онда је природна последица, да је тужилачка страна легалним путем и исплатом дошла до овога решења.

Ову пресуду одобрио је и апелациони суд.

Но по жалби туженога касациони суд примедбама свога II одељења од 2. новембра 1898 год. број 8616 поништи пресуду апелац. суда из разлога, да је суд погрешно прву пресуду одобрио, јер кад тужилачка страна не подноси исправу о дугу, већ осудно решење, које само регулисава односе парничара налогом плаћања, а не замењује исправу као обавезу дужника; и кад тужилачка страна нарочитим преносом на уступљеном решењу не доказује, да је дуг исплатила, и да је правилним путем дошла до овога решења, и противно §§ 896 и 899 грађ. зак. узео поднето осудно решење од тужилачке стране за доказ исплате дуга.

Апелациони суд није усвојио примедбе одељења касац. суда но је дао противразлоге, остајући и даље при пресуди својој са допуном, да, кад је првобитним преносом права наплате по спорном осудном решењу фирма Ж. и С. своје право наплате уступила туженоме С. и исто се решење, као једини доказ у овоме спору, налази по признању туженога у рукама тужиоца, онда такво решење потпуно замењује обвезу и по § 899 грађ. зак. јесте доказ о исплати спорног дуга од стране тужилачке.

Апелациони суд даље наводи, да само у случају, кад извршина власт наплати дуг досуђени, дужна је од повериоца изискати орић. обавезу и предати је дужнику сходно наређењу § 499 грађ. пост. а кад поверилац дуг без учешћа власти наплати, онда се поверилац и дужник имају да придржавају прописа §§ 899 грађ. зак.

Ошшта седница касац. суда одлуком својом од 23. јануара 1899 год. број 9632 одржала је у сили примедбе свог одељења (*Драић Павловић.*)

34. Сестра умрлога која је као удата одвојено од њега живела има право уживања на половину имања његовог, а на другу половину снаха умрлог му сина док је жива или до преудаје своје. — Стевана, жена Илије Јосимовића из В. Градишта тужила је суду Милицу, удову пок. Николе сина пок. Јована, и као сестра Јованова тражила да суд пресуди, да тужена као снаха Јованова нема права удовичког уживања на целокупном имању Јовановом и да се из истог истисне и ако је она после свога мужа у кући и на имању са свекром остала, где ју је и смрт овога затекла.

Првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 14. декембра 1898 год. бр. 40475 одбио је тужитељицу од тражења са разлога, што је снаха у породичном правном односу и према свекру његово дете у погледу дужности издржавања, и онда, кад је син малољетан, или неспособан или кад је умро дужност је свекра да снаху издржава и штити према §§ 115, 116, 120, 121, 126 и 153 грађ. законика, и ова дужност простире се и после свекрове смрти на његову имовину тим пре, што свекар није оставио ни претка ни потомка на ни удову, према чему, да тужитељица не може да тражи ни деобу овог права уживања са туженом Милицом, јер она није за живота Јовановог са њом на имању живела и на истом се после његове смрти затекла § 413 и 414 грађанског законика.

По незадовољству пуномоћника тужилачке стране апелациони суд размотрио је акта и горњу пресуду, па је пресудом својом од 25. јануара 1899 год. број 283 одобрио пресуду првостепеног суда са овом допуном разлога. Навод пуномоћника тужилачке стране у незадовољству под бр. 191 да је суд у сличном случају досуђивао снахи право уживања на половину имања свога свекра, ради чега поднео је и извршну пресуду овога суда, у овом случају не може му користити, јер се из тужбе тужитељчине и из белешке судске од 14. декембра бр. 40445 види да је тужитељка Стевана

тражила да тужена Милица као снаха пок. Јована нема права да ужива Јованово имање и да се из истог истисне пошто ово уживање припада само наследницима пок. Јована, те према томе суд је по § 304 тач. 3 грађ. суд. пост. имао о овоме само и да суди што се тражи, што је у овоме спору првостепени пожаревачки суд и учинио.

По жалби тужилачке стране касациони суд примедбама свога III одељења од 2. марта 1899 год. бр. 1885 поништио је горњу пресуду апелационог суда са ових разлога.

Кад је апелациони суд одобравајући пресуду првостепеног суда узео, да је правни однос тужене према заоставштини пок. Јована (свекра) онакав исти, какав би био и према заоставштини њеног мужа Николе да је овај надживео и наследио свога оца Јована, онда је погрешно одбио тужитељку Стевану са свим од тражења кад овој као наследници Јовановој по § 414 у вези са § 10 грађ. зак. припада раван део — половина у уживању са туженом Милицом све дотле док је Милица жива или док се не би преудала.

Неумесан је разлог апелационог суда, да он није могао улазити у расправу питања: да ли тужена има права да ужива целокупно имање Јованово или само извесан део прихода од овог за то, што је тужитељица Стевана у овом спору тражила да суд пресуди, да тужена Милица као снаха пок. Јована нема права да ужива Јованово имање и да се из истог истисне, јер ово уживање припада само наследницима те је суд имао једино о овоме да суди (§ 304 тач. 3 грађ. поступка) — кад је у тужби нарочито тражено да суд пресуди, да тужена нема права »да ужива целокупну имовину масе« пок. Јована и кад суд решавајући о том, да ли тужена има право да ужива, мора несумњиво да у исто време реши и то у коме *обиму* њој ово право по закону припада, јер и ако суд по тачци 3. § 304 суди само о оном што се тражи, а не о другом чему, ипак он може досудити парничару само онолико права, колико му закон признаје, другим речма, суд не може досудити ни у ком случају више права од онога, што се тужбом тражи, *а мање увек*, кад нађе да је парничар више тражио но што му по закону припада (§ 305 итд. грађ. пост.)

Услед против разлога апелационог суда од 11. марта 1899 год. бр. 1044 општа седница касационог суда од 24. марта број 2622 усвојила је примедбе свога одељења.

II

ГРАЂАНСКИ ПОСТУПАК

35. При тражењу обезбеђења по исправама на страном језику, довољно је да поверилац уз ориџинал поднесе превод њен на српски. — Касациони суд примедбама својим од 4. новембра 1881 г. бр. 8275 поништио је решење првостепеног суда за варош Београд од 21. октобра 1891 г. бр. 17263 из ових разлога:

Кад је поверилац поднео ориџиналну меницу на немачком језику, а уз то и превод њен на *српски* и својим потписом оверио, онда је суд тај у погледу на пропис § 200 грађ. пост. погрешно тражио, да поверилац поред ових доказа поднесе још и оверен превод менице на *српски* од стране министарства спољних послова по тачци 3. § 187 грађ. поступка у толико пре, што се решења овакве природе доносе по *једностраном* захтеву и што се код ориџинала са преводом овереним од стране поверилаца не може изводити никаква сумња у истинитост обвезе акцептантове.

36. За накнаду штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари, оштећени има право обезбеде према одговорној општини по истеку тромесечног рока одређеног чланом 20 закона о накнади. — Касациони суд у *општој* седници својој *начелно* је решио: По закону о накнади штете учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим поништајем ствари оштећени има право да пресудом (или поравњењем) досуђену накнаду штете причињене паљевином или поништајем ствари обезбеђује према одговорној општини свима врстама обезбеде, предвиђеним закоником о грађанском судском поступку, али само по истеку *тримесечног* рока, одређеног чланом 20 закона о накнади. (2 бр. 5215. Из *опште* седнице касационог суда од 8. јуна 1898 године књ. бр. 9.)

37. Право на кауцију (јемство) § 389 грађ. суд. пост. не даје туженој страни безусловно и код случаја обуставе него само код забране и прибелешке. — С. тражио је код првостепеног суда обуставу на кирију кућну коју прима Д. у 240 дин. месечно, док се између њих не расправи питање о својини куће. Уз тражење положио је и новчано јемство, и суд је обуставу одобрио. С. је повео противу Д. парницу за својину куће и изгубио је. Апелациони суд пресуђујући главну ствар пресуди и то, да се положена кауција према § 389 грађ. суд. пост. изда туженој страни као накнада за претрпљену штету и срамоту.

Но по жалби тужиоца касациони суд примедбама од 10. априла 1898 год. бр. 3058 поништио је пресуду апелационог суда са ових разлога:

Апелациони суд погрешно је разумео пропис § 389 грађ. суд. пост. кад је туженој страни досудно кауцију положену од стране тужилачке при траженој обустави; јер овај законски пропис, осим што се строго односи само на одношај при забранама и прибелешкама, а не и при обуставама, као што је овде случај, као одредба формалног закона не даје туженој страни *безусловно* право на кауцију на случај, да тужилац изгуби парницу, већ се у истом пропису излаже *правни основ* по коме тужени може тражити накнаду за *доказану* штету и срамоту, која се опет изналази према прописима грађ. законика изложеним у глави XXX о накнади штете.

Услед противразлога апелационог суда, касациони суд у *општој* седници од 28. априла 1898 год. бр. 3702 одржао је примедбе свога одељења а противразлоге одбацио. (Саопштио *Жив. С. Ивковић* у *Браничу* 1898 год.)

38. Законско благодетење §-ва 471 грађ. суд. пост. односи се по смрти земљоделца и на његову породицу. — По тужби М. С. стараоца масе пок. Љубомира да суд уништи продају, коју је извршила средња власт за то, што деци пок. није остављено онолико имања, колико им тачка 4. § 471 грађ. суд. пост. као деци земљоделчевој од продаје за рачун приватних поверилаца штити — првостепени суд одбио је тужиоца од уништења продаје, јер се вели, пропис тач. 4. § 471 грађ. суд. пост. односи само на земљоделца као пореску главу, а не и на женску децу његову, која се за земљоделце не могу сматрати.

Но по жалби стараоца масе касациони суд примедбама од 11. јуна 1894 г. бр. 2774 поништио је горње решење из ових разлога:

Суд је погрешно узео да се благодетење прописа § 471 тач. 4 грађ. суд. пост. односи искључиво на личност земљоделчеву, губећи из вида, да је циљ ове законске одредбе заштитна мера противу целокупног имања, и повлачи искључиво ту законску последицу, да заштити породицу земљоделца од сиротиње. Појам дакле поменуте одредбе није *личан* но *општи* тј. као право прелази и на породицу земљоделца, под којом се у смислу § § 55 и 115 грађ. зак. подразумевају његова деца.

Кад се дакле по наведеноме закону за дугове земљоделца не може продати пет дана земље са кућом и окућницом за његова живота, онда то право важи и за његову децу као јемство за њихово уживање. Противно тумачење осујетило би намеру законодавчеву, јер би у сваком случају смрти задуженог земљоделца остала његова породица без икаквог имања, а тиме би у основу био поткопан правилни опстанак земљоделачког реда (о овом питању пракса је наших судова *константна* с обзиром на случаје у *Новој Збирци* књ. I стр. 204 бр. 108 и књ. II стр. 124 број 62.)

39. Одбачај парнице може тужени да тражи само у одговору на тужбу. — У парници Радунке, ж. Ж. Г. из Књажевца, тужени су на рочишту поднели доказ да је о спорној ствари суђено и пресуђено, те је првостепени суд решењем од 26. новембра 1891 године бр. 9345 по захтеву тужених решено, да се спор овај (парница) одбаци.

Но по жалби тужилачке стране касациони суд примедбама од 10. августа 1892 год. бр. 4571 поништио је горње решење из ових разлога:

Одбачај парнице може тужени да тражи само у одговору датом на тужбу према пропису § 109 грађ. суд. пост. и суд у таквом случају одређује кратко рочиште, ствар извуча и решење о одбачају доноси.

Па како се из акта и горњег решења види, да тужени Р. није одговор на тужбу поднео, него је тек на рочишту поднео доказ како је спор суђен и пресуђен, и тражио одбачај парнице, то суд није могао према оваком тражењу решавати о одбачају парнице, него је ваљало да спор *редовно* извиди и пресуди.

40. Наређење §-а 116 грађ. пост. да рок не може бити краћи од 8 дана односи се и на рочишта. — У спору Р. из Беча противу Б. из Пожаревца због дуга, пожаревачки првостепени суд одредио је рочиште на дан 11. марта.

Тужени, који живи у месту суда прими позив за рочиште 5-ог марта, дакле на 6 дана пре рочишта, па сматрајући, да му је позив неблаговремено предат тражио је друго рочиште.

Првостепени суд налазећи, да је туженоме позив благовремено предат донео је пресуду о главној ствари.

Но по жалби туженога касациони суд примедбама од 18. септембра 1897 год. бр. 4657 уништио је пресуду суда из ових разлога: Суд је погрешно, што је овај спор пресудио, кад позив за рочиште тужени није благовремено примио, јер кад је тужени по гласу рецесуса позив примио 5. марта, а рочиште било после шест дана — 11. марта а по §-у 116 грађ. суд. поступка рок не може бити краћи од 8 дана, онда је суд противно § 137 тач 4. грађ. суд. пост. пресуду изрекао, кад је тужени друго рочиште тражио.

Првостепени суд на ове примедбе дао је противразлоге у следећем:

Суд сматра, да се § 116 грађ. суд. пост. не може довести у везу са тач. 4 § 137 грађ. суд. пост. за то, што је суд приликом одређивања рочишта упућен на § 124 истог поступка, пошто се рочишним позивом парничарима не даје никакав рок за извршење каквог посла са последицама везаним за исти предстанак суду, при чему суд има да води бригу једино о томе: да ли ће парничар од пријема позива до рочишта имати толико времена, да може доћи суду, у чему се и састоји она »благовременост« о којој говори тачка 4 § 137 грађ. поступка.

Но касациони суд у својој *ошитој* седници од 4. октобра 1897 год. бр. 6609 одбацио је противразлоге првостепеног суда; дакле одржао у важности примедбе свога одељења (разлози првостепеног суда исправни су. Види одлуку *ошито* седнице у *Новој Збирци* књ. II стр. 151 бр. 84 што је доказ, да се пракса у овом питању колеба.)

41. Кад у исправи није означен поверилац, онда се тај облигаторни однос може допуном клетвом доказати. — Тужилац је тражио, да суд осуди туженог, да му плати 540 динара на основу писмена, које је тужени сам писао и потписао, а које гласи овако:

»Ја доле потписани признајем, да сам данас осам обвезница срп. држав. зајма за 440 динара заложно, које ћу од данас па за три месеца испуштн« у Београду 27. фебруара 1889 године, (потпис туженога).

Тужени се бранио, да тужиоцу не дугује, да писмено поднето у тужби не одговара § 191 грађ. суд. пост. јер у њему нема имена поверилачког тражио је, да суд тужиоца одбије.

Првостепени суд за варош Београд, пресудом својом од 13. децембра 1893 год. одбио је тужиоца, јер исправа, коју је за доказ свога тражења поднео, не одговара пропису § 191 грађ. суд. пост. нема имена повериоачевог, нема дакле битног услова, који се тражи за пуноважност обвезе, с тога она није никакав доказ — а нема места ни допуној клетви, коју је тужилац понудио.

Апелациони суд одобрио је првостепену пресуду 11. октобра 1895 год. бр. 3292.

Касациони суд по жалби тужилачке стране, примедбама свога одељења од 27. септембра 1896 год. број 12583 поништио је апелациону пресуду из ових разлога:

Кад се из акта овога спора види, да је тужилачка страна у тужби својој под бр. 15489 за доказ обвезе туженога поднела исправу, коју тужена страна не одриче, онда суд није могао тужилачку страну од њеног тражења као недоказаног одбити из разлога тога, што та поднета исправа није онаква, каква се по закону за доказ обвезе туженога тражи по наређењу § 191 грађ. суд. пост. на име: што у истој није означено и име лица према коме је обвеза учињена, јер кад поднета исправа произлази од лица противу кога је тражбина управљена, којом се тражбина тужилачке стране до велике вероватности доводи, онда је апелациони суд требао да има на уму наређење § 291 грађ. суд. пост. по коме подносилац оваких непотпуних исправа може њихову правну важност допуном клетвом попуњавати, па да према томе и размисли, у колико је тужилац обвезу туженога у овоме случају доказао, и да ли је према томе испунио услов, да би му се допуна заклетва досудити могла.

Но апелациони суд није усвојио горње примедбе касационог суда, већ је дао своје противразлоге:

Допуној клетви има места по §-у 291 грађ. суд. пост. кад једна парнична странка за своје потраживање поднесе доказе по §-у 213 истог поступка т. ј. кад се позове на сведоке, па јој ови то и посведоче, али суд нађе, да њихова сведочења није довољна за доказ о правом стању ствари, — што овде није случај, јер тужилачка страна своје потраживање оснива на писменим исправама, које су по §-у 191 грађ. суд. пост. или потпун доказ о ономе

о чему гласе, противу онога, који их је издао, или нису никакав доказ као што је овде случај.

Али касациони суд у својој *ошитој* седници под 14. децембром 1896 год. бр. 10138 донео је следеће примедбе:

И ако је по смислу § 291 грађ. суд. пост. допуна заклетва везана само за случај непотпуне доказане тражбине са сведоцима, опет за то може бити одступање од овог законског начела и у другим случајима, кад је на име основаност тражбине доведена до велике вероватности и другим непотпуним доказним средством. Јер начелно, заклетва у опште може бити у парничној ствари замена (дакле и допуна) сваког другог доказа грађанске врсте (§ 281 грађ. суд. пост.) она у опште као доказ важи и у свима случајима непотпуних или никаквих доказа (§ 261), а да може послужити у допуњујућој форми и уз *саме* исправе, налази се посредан доказ у тачци 1. § 205 грађ. суд. пост..

По овом основу кад тужени како у непотпуним исправама, које је тужилац за доказ поднео, тако и у своме одговору на тужбу признаје, да залога постоји, изјављујући чак да неименованог држаоца исте чини и одговорним за накнаду штете, на случај њеног упропашћења и кад постојање залогe у сваком случају претпоставља и дуг по изричној одредби §-а 306 грађ. зак. — онда је апелациони суд с погледом на наведену исправу и на овако посредно признање туженог о постојању и самог спорног дуга, као и с обзиром на наређење § 291 у вези с § 261 грађ. суд. пост. требао тужиоцу да досуди допуна заклетву, јер је тражбину своју до толике вероватности доказао, да му се иста према несумњивом доказу о постојању саме залогe може досудити.

Према овим примедбама *оштите* седнице касационог суда, апелациони је суд донео нову пресуду 30. децембра 1896 године бр. 3990, којом је тужиоцу досудио допуна заклетву на то, да му се тужени задужио са 540 динара, да му је дао у залогу и издао горе поменуто писмено — па да тужени плати итд..

42. Право избора дужника у V одељку допуне §-а 471 грађ. поступка, да одреди која ће му се земља продати не односи се на интабулирано имање. — На питање г. министра народне привреде: »да ли пропис петог одељка допуне § 471 грађ. суд. поступка од 24-ог децембра 1873 године има примене и онда, кад је у питању извршење какве тражбине земљоделчевих хипотекарних поверитеља, или се он по смислу закона ваља да примени само онда, кад је у питању извршење за рачун његових

хирографних (простих) поверитеља — касациони је суд под бр. 7624 од 4. новембра 1897 год. у *ошитој* седници донео следеће објашњење:

Право избора имања за јавну продају, остављено је дужнику *начелно*, по тачци 13-тој правила министра правде од 4. фебруара 1874 године бр. 354. (Збор XXVI стр. 14), прописаних за извршење закона од 24. децембра 1873 год. Према томе саслушање дужника о избору имања, неопходни је први услов рада по *извршењима у оштите*.

Но сагласно §-у 320 грађ. зак. по коме поверитељ има право да се наплати из своје залогe, замену имања, које би се имало изложити продаји у колико би такву замену дужник истакао, треба дозволити само тада, кад је *извесно да дужник има још своја имања у толикој количини, да може залези за исплату односног дуга, па је оно још и у таквом стању, да се без сметња и одуговлачења може одмах узети у попис за извршење осуде.*

43. Застарела меница у законој форми издана важи као облигација (грађанско правна обвеза). — По меници, која је као таква застарела, осудно је београдски трговачки суд по кратком поступку туженога као *издаваоца*, да плати дуг с интересом од рока па до наплате. Тражење туженога, да се осудно решење задржи од извршења, јер је меница по §-у 167 трг. зак. застарела, као и због тога што у њој није означено место плаћања првостепени је суд одбио, али касациони је суд донето решење поништио примедбама својим од 3. јуна 1896 год. бр. 8633 из ових разлога: Кад је дужник у основу оспорио право наплате тужиоцу по поднетој меници, по основу застарелости, онда је суд погрешно, што осудно решење није задржао од извршења, но је требао да расправи питање о његовој обвези редовном парницом.

Трговачки суд усвоји ове примедбе касационог суда, достави тужбу на одговор туженоме, на коју овај одговори: да је меница престала бити меничном обвезом; да тужилац није доказао изостанак исплате; да је престао бити менично одговоран по §-у 141 трг. зак. и најзад да тужилац није показао начин, на који је дошао до сопствености ове менице, а да му он није пренео спорну меницу у својину, понудио је главну заклетву.

По овоме суд трговачки пресудом од 6. јуна 1897 год. бр. 6731 досуди тужиоцу спорни дуг и накнаду парничних трошкова, налазећи, да спорна меница и ако је по §-у 167 трг. зак. застарела и тиме изгубила менична пренумуштва, не може потирати

приватно — правну обвезу туженога, јер према §-у 167 трг. зак. и §-у 928 ж. грађ. зак. менично правна обвеза туженога измењена је. Меница је издата још 1881 год. и она је изгубила само менична предвиђена у §§-има 451 и 454 грађ. суд. пост. али тиме није поништена приватно правна обвеза туженога.

Законодавац у §-у 928 ж. грађ. зак. преобраћајући меницу у облигациони дуг не каже у исто време да меница мора бити сачињена у *форми облигације* (§ 191 грађ. суд. пост.) и онда с обзиром на правно начело, да се изузетци најстрожије тумаче, и начело, да се уредност исправе цени по моменту њеног издања — меница сачињена у *законој форми* како прописује § 80 трг. зак. потпун је доказ и за приватно правну обвезу туженога, кад је меница преобраћена у облигациону исправу.

Обвезу туженога не може поништити неиспуњење услова из §§-а 139 и 141 трг. зак. од стране тужиоца, јер тужени као издавалац спорне менице по §§-има 144 и 146 трг. зак. обавезан је и ако меница није протестирана, јер он ни чим није доказао, да је акцептанта о року снабдео покрићем.

Пренос је на спорној меници уредан — *бланко пренос*, који је признао у §-у 110 трг. зак.

Понуђеној клетви нема места према §-у 282 грађ. суд. пост. и §-у 866 грађ. законика. Од траженог интереса тужилац је одбијен, пошто није поднео доказе, да је ово примање пријавио за порез (§ 75 зак. о непосред. порезу.)

По жалби туженога касациони суд примедбама свога II одељења од 16. августа 1897 год. бр. 5171 поништи горњу пресуду са ових разлога:

Овом пресудом осуђен је тужени на плаћање по прописима §§-а 80, 110 и 146 трг. зак. јер је суд нашао, да поднета меница за доказ обвезе туженога има све услове из § 80 трг. зак. да је на тужиоца пренета по §-у 110 трг. зак. *бланко жиром* туженога, као издатеља, и да овај по §-у 146 трг. зак. није доказао да је пријемник о року снабдевен био новцем.

Али кад стоји утврђено то, да је исправа по којој тужилац тражи осуду према §-у 167 трг. зак. *застарелост* својом изгубила карактер и значај менице, и да се она с тога има да сматра као приватна облигациона исправа — онда је погрешно и неумесно позивање суда на прописе трг. законика, који говоре о меницама и доказивању меничних обвеза, већ је суд требао да такву исправу и њену доказну вредност цени по грађ. судском поступку,

а по одредбама, које се односе на приватне исправе и обвезе, пошто се према §-у 928 ж. грађ. зак. тражбине по таквим исправама сматрају као облигационе.

Разлог суда, да се уредност исправе цени по моменту њеног издања, могао би онстати, кад би био поткрепљен извесним прописима законским, но кад то суд није могао да учини, онда такав разлог не може да вреди, нарочито и за оне исправе, које по закону изгубе свој првобитни карактерни значај као што је овде случај, па добију само то право, да могу бити цењене и уважене као исправе друге врсте, ако би, разуме се, имале услова, који се за исправе те врсте законом изискују.

Према томе дакле, кад у нашем трговачком закону нема прописа о томе, како ће се на спрам којег од потписника менице ценити њихов положај у погледу обавезности, онда кад таква исправа као меница изгуби своју меничну вредност услед застарелости, већ је само у §-у 928 ж. грађ. зак. речено, да се такве исправе сматрају као облигационе обвезе, а за тим када се тужени брани да поднета исправа на спрам њега нема доказне вредности као облигациона обвеза по §§ 191 и 192 грађ. пост. и да он исту исправу није пренео на тужиоца нити на њој има онаквог преноса, какав се законом прописује за обвезе облигационе — онда је тај суд по пропису §§ 164 и 166 грађ. суд. поступка требао претходно да извиди: јели тужени исту исправу написао и потписао, а по том на тужиоца пренео, па за тим да оцени према §-у 305 грађ. пост. да ли она у опште има услова законских за доказ обвезе туженога према тужиоцу.

Но трговачки суд не прими ове примедбе, него је дао следеће противразлоге:

У I и II делу примедба наводи се, да је овај суд реченом пресудом осудио туженога на плаћање по §§ 80, 110 и 146 трг. зак. јер је нашао, да поднесена меница за доказ обвезе туженога има све услове из §-а 80 грађ. зак. а да је суд с обзиром на § 167 поменутог зак. и §-а 928 ж. грађ. зак. исправу, по којој тужилац тражи осуду туженога и која је застарелост својом изгубила карактер и значај менице и постала приватном облигационом исправом, требао да цени по грађ. судском поступку.

Из пресуде се види, да овај суд није осудио туженога за то, што сама меница испуњава услов § 80 трг. зак. већ га осудио по — 189 грађ. суд. пост. који (последњи) говори о приватним исправама. На § 80 трг. зак. позвао се не за то, што он сматра

поднету меницу за пуноважну исправу, већ само да утврди то: да је меница у времену издања била сачињена у форми оној, коју прописује то законско наређење. На § 928 ж. грађ. зак. с тога, што је суд узео, да је меница по томе §-ву постала облигационим дугом. На § 189 грађ. суд. пост. за то, што се меница по истеку рока од пет година као приватна исправа има да цени по томе законском пропису, који говори о доказној вредности приватних исправа у опште.

Даље суд разуме § 928 ж. грађ. зак. тако, да се меница по истеку пет година потпуно равна облигацији и да њу закон сматра за пуноважну облигацију без обзира на то, да ли је она сачињена у форми § § 191 и 192 грађ. суд. поступка а са ових разлога:

Што се питање о томе, да ли је једна исправа сачињена у законској форми, има да цени по ономе закону, који је у времену издања те исправе, форму њену одређивао. Ово је једном судском праксом утврђено правно начело, и довољно је да та суд наведе и не цитирајући нарочиту законску одредбу, јер један *формалан* закон може имати повратне силе само односно несвршених правних послова, а важност и правно дејство свршених послова регулише закон онога времена у које су они учињени. Ту се суд и поред тога позвао на ону одредбу законску, на коју се могао и требао позвати — § 80 трг. зак.

Законодавац преобраћајући по истеку извесног времена меницу у облигациони дуг, он је равна пуноважној облигацији. Законодавац сматрајући тада меницу као облигацију ни једном одредбом својом не захтева, да она, поставши облигацијом, мора бити сачињена у форми облигације. Према другом одељку §-а 928 ж. грађ. зак. суд има право да утврди, да ли је исправа, по којој се тражи осуда тужене стране, меница, јер само у законској форми — § 80 и 162 трг. зак. — сачињена меница, губећи своја премућства, постаје облигацијом после пет година, а писмено, које не садржава све битне услове уредне менице, не утврђује никакву менично праву исправну, није меница па по томе, после пет година није ни облигација.

Када је пак утврђено, да је једна исправа меница, онда она као таква постаје облигацијом и онда је законодавац лишава само меничног премућства — § § 451 и 454 грађ. суд. пост. — и меница која је сачињена у законској форми и била доказ за менично правну обвезу има се сматрати доцније и као облигација, да је

приватна исправа сачињена у законској форми, само што она доказује грађанско правну обвезу дужникову и њена се доказна вредност цени по §-у 189 грађ. суд. пост.

На § 146 трг. зак. суд се позвао за то, да утврди, како менично правна обвеза издаваочева, који није доказао, да је послао покриће акцептанту, није угашена, већ као и акцептантова, по истеку пет година постаје облигационим дугом.

На послетку суд има да наведе, да он према грађанском законнику не треба у овом спору да извиђа, да ли је тужени, пренео меницу на тужиоца, јер с обзиром и на § 866 поменутог зак. меница поставши облигацијом по истеку пет година, ипак задржава природу исправе, која гласи на *показатеља* (доносноца) кад се има у виду још и то, да се данас бланко пренос код толиких приватних исправа као пуноважан пренос употребљава.

Касациони суд у својој *ошитој* седници од 10. октобра 1897 г. бр. 6788 усвојио је противразлоге трговачког суда. (Саопштио *Дравић Павловић у Браичу* 1897 год. Види сличан случај под бр. 77 стр. 158 књ. III *Нове Збирке*).

44. Воденични ујам обезбеђује се забраном а не интабулацијом или прибелешком. — По тражењу С. жене Р. Д. да суд за обезбеду њеног мираза стави прибелешку на ујам који даје воденица њенога мужа, првостепени суд одбио је то тражење из ових разлога:

По §-у 393 грађ. пост. који говори о прибелешци као о средству обезбеђења, поверилац може да тражи прибелешку на непокретно имање или на интабулисано право обвезаног, ако докаже, да му је тражење у опасности. Према овоме наређењу, могу бити предмет прибелешке само непокретно добро и интабулисано право, а ујам није ни једно ни друго већ је покретна ствар према опредељењу §-а 185 грађ. законика. Истина, § 190 поменутог закона увршћује и *права* у непокретне ствари, али то су она права, која су са непокретним добром скопчана као право уживања, обитавања службеност а тај случај не стоји код ујма воденичног.

Ово је решење по жалби поверитељке оснажио касациони суд. (По §-у 183 грађ. зак. *ствари се деле „на разне родове“ по у главноме на покретне и непокретне. Да ли је ствар једног или другог рода од особите је важности у погледу стицања својине* (§ § 287, 288, 291 292) *законе* (§ § 307, 308, 309 311) *застарелости* (§ § 928, 929 грађ. зак.) као што међу тим показује и овај спорни случај.)

45. **Кад се тужена страна позива на застарелост тражбине, онда не мора да прими понуђену главну заклетву, према чему пресуда која није узела у оцену застарелост подлежи апелирању без обзира на 2 тачку § 310 грађ. пост.** — По спору Ј. Б. противу Ф. и Р. из Костолца због дуга од еспапа, у суми 900 динара пуномоћник тужене стране изјавио је незадовољство на пресуду првостеп. пожарев. суда од 19. марта 1898 г. бр. 9748 којом је тужиоцу досуђена главна заклетва на истинитост тражбине, пошто је тужена страна позивајући се на застарелост тражбине није примила, те се узима, да је тужиоцу исту вратила (§ 140 и 162 грађ. поступка).

Но апелациони суд није се упуштао у разматрање ове пресуде, већ је претписом својим од 20. маја тек. г. бр. 2058 вратио акта првостеп. суда са напоменом: да по 2. тачци § 310 грађ. пост. ова пресуда не подлежи разматрању апелационог суда пошто је основана на главној заклетви.

Првостепени суд решењем својим од 2. јула бр. 18052 одбацио је незадовољство тужене стране.

У жалби *нашој* као пуномоћника тужене стране противу овога решења навели смо ове разлоге:

Спорно питање (тражбина) не решава се само главном заклетвом према одбрани наших властодаваца, јер супрот тој тражбини истакнута је *застарелост* од стране тужених, са чега и није од њихове стране примљена понуђена заклетва.

Доказ главна заклетва и застарелост, две су са свим различите ствари, јер главна заклетва употребљена је од стране тужиоца као доказ за постојање тражбине, а застарелост од стране тужених употребљена је као *основ* за ослобођење од те тражбине, што није на време (у прописном року) тражена.

Према овоме тражбина може бити изван сумње — доказана — па опет да се изгуби застарелост, као што је овде случај (§ 928 б, грађ. зак.). Па пошто су се тужени позвали на застарелост тражбине за ослобођење од исте, суд ју је морао узети у оцену по § 949 грађ. закона без обзира на доказ о постојању тражбине, што се расправља по формалном, а застарелост по материјалном праву, јер ако би се овде ценно само доказ без погледа на истакнуту застарелост, онда би значило: *да се тражбине, које су застарелост престале (уништене), могу доказом (у овом случају заклетвом) оживљавати, што с гледишта закона не би било оправдано.*

Касациони суд примедбама од 10. јуна 1898 год. бр. 5184. уништио је горње решење првостепеног суда са ових разлога:

Погрешно је првостепени суд одбацио незадовољство тужене стране на пресуду тога суда бр. 9748 јер ова није донета искључиво на основу главне заклетве, већ је предмет оцене њене била и *застарелост*, којом се тужена страна брани.

46. **Презадуженик може водити парнице у погледу стечајног имања.** — Презадуженик Л. Р. тужио је првостепеном суду П. писара среског за уништај неуредне продаје његовог непокретног имања, које је ушло у његову стечајну масу.

Првостепени суд решењем од 5-ог априла 1896 г. бр. 10280 одбио је тужиоца од тражења са разлога што је под стечајем, те по §§ 24 и 52 суд. поступка он не може да води парнице за стечајно имање.

Касациони суд по жалби тужиоца примедбама од 3. септембра 1896 год. бр. 6506 уништио је горње решење из ових разлога:

У §-у 59 грађ. пост. међу лицима, која нису способна да воде парницу није законодавац убројао и лица која се под стечајем налазе, и кад по §-у 24 стеч. пост. извршење стечаја повлачи као закону последицу ограничење, да лице под стечајем не може само управљати својим имањем, а не да не може упражњавати и друга своја лична права — суд је погрешно што је узео, да тужилац нема права на вођење парнице, нарочито у овој ствари, где он као сопственик, продатог имања стоји под заштитом закона у очувању својих материјалних интереса. (Противу одлуке ове види *наш* члан у *Браничу* 1898 год. стр. 625 под натписом: *Да ли презадуженик има право на вођење парнице у погледу стечајног имања?*)

47. **Тужба нема више основа кад се уз раскинуће уговора тражи повраћај имања, наплата кирије и заслуге као сљедство тога уговора (§ 98 грађ. пост.)** — Тужбу Јована Стојимировића из Сиракова противу Стојића Селића онд. којом је уз раскинуће уговора тражио, да му тужени врати извесно имање које му је као уснињеник принео и плати кирију и заслугу — суд округа пожаревачког решењем својим од 12. новембра 1877 год. бр. 15543 одбацио је по §-у 96 грађ. поступка.

Но касациони суд примедбама својим од 16. маја 1878 год. бр. 1705 уништио је горње решење из ових разлога:

Примени § 96 грађ. пост. у овом случају нема места, јер се овде тражи раскинуће уговора о усиновљењу и оно што као

следство тога раскинућа (уговора) наступа дакле оно што уз главну ствар иде, и што се према §-у 98 поменутог поступка *једном тужбом има и да тражи и једним спором пресуди.*

48. Суд је дужан по писмену с недовољном таксом продужити свој рад, ако се довољна такса положи и после рока означеног у наредби за таксу. — М. Ц. актом својим од 29. априла 1898 год. бр. 4734 преставио је суду: да је по тужби његовој фирма Ђ. М. осуђена решењем тога суда од 10. јуна 1896 год. бр. 9734 на плаћање меничног дуга у 8000 динара са 6⁰/₁₀ год интереса од 21. марта 1895 год. до наплате и 356 дин. на име плаћене таксе и парничних трошкова; да је тужена фирма поднела суду акт, којим моли, да се поменуто осудно решење задржи од извршења, но на тој молби није било довољно таксе; да је услед тога фирма позвана наредбом од 25. септембра 1896 год. бр. 14463, да у року од десет дана од пријема наредбе положи остатак таксе у 450 дин. за тражено задржање, као и да је члан тужене фирме Д. М. примио предњу наредбу 2. октобра 1896 године.

Па како је по горњој наредби фирма Ђ. М. дужна била тражену таксу положити у року од 10 дана, дакле до 12. октобра 1897.; а она то није учинила у остављеном року, него доцније, онда је она ту таксу неблаговремено положила и услед тога требао је суд по пропису § 21 ондаш. зак. о таксама узети да писмено са недовољном таксом, којим је тражено, да се осудно решење, о коме је реч, задржи од извршења, — и не постоји.

На основу овога свега М. Ц. је молио, да суд решењем огласи своје осудно решење бр. 9734 за извршно.

Судске побуде: из рецеписа под бр. 15015. види се, да је Д. М., члан тужене фирме, примио 2. октобра 1896 год. наредбу овог суда од 26. септембра 1896 год. бр. 14463., којом је позван, да у року од десет дана од пријема исте положи суду још 450 дин. таксе за своје тражење, да се осудно решење задржи од извршења.

Како је Д. М. горњом наредбом тражену таксу положио тек 15. октобра 1896., дакле после рока, који му је том наредбом остављен, то се према чл. 1 закона о таксама од 10. јуна 1884 год. има сматрати, да акт Д. М., којим је тражено, да се осудно решење овог суда бр. 9734 задржи од извршења и не постоји, па према томе решење овог суда има за извршно огласити.

На основу изложенога и §§ 303 и 307. грађ. судс. пост. и *зак. о таксама* суд је решио, да се његово осудно решење број 9734 огласи за извршно, кад извршним постане ово решење.

По жалби тужене стране касациони суд у своме III одељењу примедбама од 28. маја 1898 год. бр. 4550 поништио је ово решење судско направши, да исто не одговара закону: Кад ко по каквом предмету не положи таксу у остављеном року, последица је, да суд неће по својој иницијативи ништа даље радити. Али неиспуњавање такве једне формалности не може се односити на губитак права, већ ако страна, која таксу није на време положила, исту доцније положи, суд је дужан по томе предмету да продужи свој рад, а у овом случају тим пре, што суд колегијално није донео никакву одлуку после протеклог рока, а пре положене таксе о томе: да тражење тужене стране, да се задржи осудно решење од извршења и не постоји и да се акта у архиву оставе. (Саопштио у *Браничу* 1898 год. *Ф. С. II.*)

49. Кад имање није продато уједно већ сваки комад за себе, онда се код тужбе о уништењу продаје има ценити продаја сваког парчета за себе по §-у 482 грађ. поступка. — По жалби полицијског чиновника М. на решење првостепеног пожарвачког суда од 10. маја 1880 год. бр. 10471 којим је по тужби дужника Ђ. уништена продаја целог имања од којег је сваки комад за се продат, — Касациони суд примедбама свога одељења од 28. августа 1880 год. бр. 3301 уништио је поменуто решење из ових разлога:

У §-у 482 грађ. поступка каже се, да ће се непокретно имање продати или све уједно, или сваки комад за се. Као што се из протокола лицитационог види имање тужиочево није продато све уједно, већ продат је сваки комад за себе. Према томе продаја сваког парчета за себе чини засебну јавну продају, с тога је суд требао да цени продају сваког парчета за себе, па ону продају да уништи, коју нађе за неуредну, а не да због једне продаје, која није уредно извршена, уништава и остале продаје целог имања.

50. Не може се доказивати сведоцима ни тражбина из наследства преко 200 динара, ако парничари нису у сродничким односима (§ 244 грађ. пост. судског.) — Касациони суд примедбама свога одељења од 28. априла 1897 год. у једном спору, и одлуком *omne* седнице од 18. априла 1898 г. бр. 3332 у другом сличном спору уништио је пресуду нижих судова са ових разлога:

Кад је сагласношћу парничара утврђено, да је вредност спорнога имања већа од 200 дин. и кад тражбина тужилачке стране није из наслеђа, *јер парничке стране нису у односу сродника*, те да би по пропису § 244 грађ. пост. могло имати места испиту сведока тужилачке стране, то је онда пожар. суд погрешно, што је спорно имање досудио тужилачкој страни по доказима из §-а 242 грађ. пост.

51. Јавна продаја је уредна ако је било надметања ма и најкраће време, а није потребно да је све до закључења лицитације било најмање два лициганта (§ 486 грађ. суд. пост.) — Тужилац Кр. тужио је суду Д. Ј. и тражио да суд поништи продају његовог имања као неуредну, поред осталих и са тога разлога, што су три лициганта одустали од даљег лицитирања и кауција им је враћена, па је тек после њиховог одустанка, кад је остао само један лицигант, с њим лицитација и закључена.

По овоме је првост. суд пресудом својом од 8. августа 1898 год. бр. 15800. одбио тужилачку страну од траженог уништаја јавне продаје, а ову је одобрио и апелац. суд пресудом својом од 21. септембра т. г. бр. 3272.

Ну по жалби тужилачке стране касац. суд примедбама свога II одељења од 19. октобра т. г. бр. 8170 поништио је поменуту пресуду апелац. суда, поред других и из ових разлога:

Из протокола лицитације у коме је забележено да су, осим купца Ј., лицитирали још три лициганта, види се, да су ови последњи изјавили да одустају од даљег лицитирања и кауција им је враћена, и да је после њиховог одустанка лицитација закључена. Отуда излази да та три лициганта нису учествовали у даљем лицитирању до самог »теслима,« него је у моменту закључења лицитације остао само један лицигант, купац Ј.

Суштина надметања при јавним продајама састоји се у томе, да лициганти до последњег момента или до самог закључења продаје, учествују у надметању; а кад тога овде није било, није могло бити ни правог надметања. По томе закључена званична радња само са једним лицигантом противна је § 501. грађ. пост., који важи као узрок за поништај продаје, пошто се по § 486 грађ. пост. тражи да има најмање два лициганта.

Ну апелац. суд није усвојио ове примедбе касац. суда, већ је под 23. октобром т. г. бр. 3724 дао противразлоге.

Противразлози који су се односили на горње примедбе ови су:

По нахођењу апелац. суда примедбама својим одељење касационог суда даје несвојствен и узан смисао наређењу § 486 грађ. поступка.

Тако, битност, суштина надметања при јавној продаји не састоји се у томе, да надметачи — лициганти — до последњег момента, односно до самог закључења продаје учествују у надметању, као што одељење касац. суда узима, јер по самој природи овог посла не може се ни тражити то, да надметање иде по неким одређеним интервалама, нити се пак могу постављати границе или повремене размак докле ће оно трајати; а на име: да ли до *закључења продаје, теслима*, или само за неко *извесно време*, него је при овом послу, као што сам етимолошки значај речи „*надметање*“ јасно казује, битно то: да је у ствари — *de facto* — било *такмичења, надметања* између купаца, па ма оно трајало и за *најкраће време*; пошто купца за куповину предмета јавној продаји изложеног, као што је то јавно познато, не одређује дуже или краће надметање, односно веће или мање учествовање осталих купаца, већ једино интерес, који он у тој куповини за себе налазио буде.

По томе, када се из протокола држане лицитације дана 20. маја тек. год. види, да су при тој продаји сем туженог Ј. учествовали још 3 лициганта и да су се они надметали са туженим Ј., јер су давали сваки од њих извесну суму, односно куповну цену, онда су ова факта, која су утврђена поменутим протоколом, као јавном исправом, по § 187 грађ. пост., довољна за појам *надметања*, па се по томе не може ни порећи, да је било *надметања*, нити се доследно томе узети, да је при овој продаји био *тужени Ј. једини надметач*; јер та околност што су остали лициганти раније одустали од лицитирања, па је то нарочито стављено и на протокол и некима од њих одмах враћена кауција, — не тврди, да није било *никаквог надметања*, него на против јасно казује, да је било надметања, па да је *престало*, а баш с тога што је даље надметање престало, продаја је и остала на туженом Ј. као купцу, који је највећу цену дао.

У осталом тако би се ова ствар имала узети и онда, да су остали лициганти по одустанку од даљег надметања — лицитирања — одмах и отишли, а у овом случају у толико се пре има тако узети, што су ти лициганти до закључења продаје, теслима, остали и као присутни при продаји и они *потписали протокол* лицитације, као што се из овог протокола види.

Осим тога, да се тако има разумети ово законско наређење § 486 грађ. пост., служи као аргуменат други став његов, који предвиђа случај, кад при каквој продаји има више присутних купаца, али онет нема *два надметача*, а то је тај кад један купац *е места* дакле први понуди за имање такву цену, која би истина била већа од *процењене вредности*, али би се тиме одузела могућност осталим купцима да лицитирају, — надмећу се — те прописује, да тада извршна власт протоколарно саопшти то представшним поверитељима, и ако се ови том ценом задовоље, да имање том једном надметачу уступи. Али овакав случај према напред изложеном овде не стоји, јер протокол лицитације не тврди, да је тужени Ј. напоследку понудио цену 206.100 дин. и за исту као највећу цену му је имање уступљено.

Оштра седница касац. суда од 28. октобра 1898 године бр. 8643 наша је да не стоје горњи разлози примедба II одељења касац. суда, већ је усвојила противразлоге апелац. суда. (*Миш. М. Радивојевић.*)

52. Превод исправе на страном језику не мора се по § 200 грађ. пост. подносити у овереном препису. — Пресудом првостепеног суда ваљевског од 29. децембра 1897 год. бр. 32796 одбијена је тужилачка фирма од тражења, да суд осуди туженог да јој плати дужну суму, са тог разлога, што је поднети извод рачуна, којим се доказује тражбина, — на немачком језику, који суд не мора знати, а прост превод истог није по члану I конвенције о узајамној помоћи у судским делима између Србије и Аустро-Угарске, надлежном влашћу оверен, а и тужени му не признаје доказану силу.

По жалби пуномоћника тужилачке фирме, касацциони суд примедбама свога II одељења од 13. маја 1897 год. бр. 4237 поништио је пресуду првостепеног суда са ових разлога:

У § 200 грађ. пост. стоји: ако је исправа писана на страном језику, мора се поред оригинала и српски превод приложити, а није условљено, да овај превод мора бити и влашћу оверен. Да ли је пак превод тачан или не, о томе се противна страна, ако сумња, може да увери захтевом, да јој се оригинална исправа поднесе, а ово подносилац исправе мора по закону да учини, јер иначе у том случају превод нема доказне вредности. Непотребност, да власт овери превод у оваквом случају утврђује се још и тим, што се у § 200 помње и § 94 грађ. суд. пост. у коме стоји да се исправа подноси у препису овереном полицијском влашћу, или

самим подносиоцем; јер кад се препис исправе на српском језику редовно не мора оверавати влашћу, онда се има по аналогiji узети, да и превод исправа на страном језику, у недостатку дру-кцијих наређења законских, не мора бити влашћу оверен.

Позивању суда на чл. I конвенције такође нема места, кад се у томе члану и не говори ништа о оверавану превода, већ само о томе, како изводи из трговачких књига — дакле оригинал исправе — треба да буду надлежном влашћу оверени, а тај је извод у овоме случају (в. тужбу) уредно по конвенцији оверен и његова се доказна вредност има ценити по одредбама наших закона исто онако, као и доказна вредност извода из књига наших трговаца.

Услед противразлога првостепеног суда касацциони суд у *оштрој* седници својој од 12. јуна 1898 год. бр. 5429 одржао је у сили примедбе свога одељења, а противразлоге првостепеног суда одбацио. (*Б. С. Чохаџић.*)

53. Кауција при јавним лицитацијама може се положити у сребру баш и онда, кад је у условима лицитације означено, да се мора у злату положити. — Тужилачка страна тражи, да се продаја њеног имања као неуредна поништи, наводећи као разлог за поништај продаје и то, што је извршилац продаје одбио од лицитације једног лицитанта, који је — ма да је у условима продаје било означено да се кауција има положити у злату кауцију полагао у сребру.

По овоме тражењу је првостепени суд вароши Београда решењем својим од 20. новембра 1889 год. бр. 23104, оснажио продају а тужбу одбацио.

Услед жалбе тужилачке стране касац. суд примедбама свога II одељења од 29. децембра исте године бр. 10515, поништио је горње решење судско, јер

Кад у § 479 грађ. пост. не стоји, да се при лицитацијама кауција мора полагати у злату већ у динарима, онда је суд погрешно, што је ограничио број лицитанта одбијајући од лицитације г. Н. који је кауцију према горњем пропису законском полагао у динарима, у толико више, што и процена продатог имања гласи у динарима.

Према овим примедбама првостепени је суд донео решење, којим је горњу продају као неуредну, поништио. (*Миш. М. Радивојевић.*)

54. И телеграфским путем може се тражити обезбеђење, ако је у телеграму цитирана исправа. — Првостепени Буријски суд решењем својим од 18. јуна 1896 год. бр. 15264 одбио је повериоца М. П. из Београда од тражене забране на покретност дужника браће Ј. из Свилајнца за то, што није поднео никакву исправу према § 377. грађ. суд. пост., јер протест менице са потврдом полицијске власти цитиран у телеграму, којом је тражио забрану, није никаква исправа да би је суд могао ценити.

По жалби повериоца, касациони суд примедбама својим од 12. јула 1896 год. бр. 6655 уништио је решење судско са ових разлога:

Кад се из поднесене депеше, која у овом случају акт забране замењује, види, да је препис менице, на основу које се обезбеђење тражи, влашћу оверен, а по чл. 14. зак. о телеграфу допуштено је пошљаоцима депеша, да могу чак и свој потпис влашћу одоверити, онда овако одтелеграфисани оверен препис менице, има се по § 377 грађ. суд. пост. сматрати као пуноважна исправа и доказ о обвези дужника у толико пре, што се о истинитости исправе и прописне овере власти у овом случају не може сумњати, кад је пријем и отправање извршило државно надлештво, које се и само по чл. 13. зак. о телеграфу мора старати о истинитости подписати на депешама.

Према овим примедбама суд је одобрио тражену забрану. (Б. С. Чогаџић).

III

КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

55. Кривица лажног или простог банкрутства застарева од дана када дужник падне под стечај. — Првостепени београдски тргов. суд актом својим од 7. новембра 1894 године бр. 10421 оптужио је првостеп. суду за вар. Београд Д. Г. трговца оvd. за дело лажног банкрутства.

Првостепени суд нађе да стоји дело простог банкрутства казнимо по § 273. крив. закона и пресудом својом од 24. фебруара 1897 год. бр. 3986 осуди опт. Д. за дело простог банкрутства са два месеца затвора, коју пресуду одобри и апелациони суд.

По изјављеној жалби браниоца оптуженог, касациони суд примедбама свог I одељења од 8. августа 1897 год. бр. 5125 поништи горњу пресуду апелаци. суда са разлога ових:

II апелациони суд одобравајући пресуду првостепеног суда за варош Београд изгубио је из вида, да оцени одбрану браниоца оптуженога, тако, кад је бранилац оптуженога на претресу навео, да је ово дело простог банкрутства према § 74 крив. закона застарело, јер је од дана отвореног стечаја па до дана отпочете кривичне истраге над оптуженим прошло више од пет година, онда је суд био дужан да овај и овакав навод браниоца оцени у смислу § § 74 и 75. крив. зак., а не да цени време застарелости од дана опушења од стране трговачког суда, па до дана изречене пресуде.

Апелациони суд усвоји ове примедбе касационог суда и решењем својим од 23. августа 1897 године бр. 2389 пусти оптуженог Д. *испод суђења*, налазећи, да дело простог банкрутства као преступно дело по § 74. последња алинеја у вези са § 75. крив. зак. застарева за *пет година рачунајући од дана када је*

уочињено, а у овом случају има се узети, да је оптужени Д. ово дело учинио онога дана, када је решењем тргов. суда од 4. октобра 1889 год. бр. 8566 над његовом имовином стечај отворен, јер све дотле, док је опт. Д. својим обвезама уредно одговарао, за њега није било кривичне одговорности, што је трговину пренебрегавао и књиге неуредно водио, већ се иста порађа у оном часу, када је обуставио своја плаћања, т. ј. кад је над његовом имовином стечај отворен, а то је 4. октобра 1889 год. а од тога дана па до дана када је првостеп. суд за варош Београд примио тужбу од трговачког суда, а то је 2. децембра 1894 године прошло је више од пет година, па се за то по § 250. а крив. суд. пост. оптужени Д. за ово дело као застарело има пустити испод суђења и т. д.

По жалби држ. тужиоца касациони суд решењем својим од 17. септембра 1897 год. бр. 6129 оснажио је горње решење апелационог суда. (*Драшћ Павловић*).

56. Нема кажњиве преваре према §§ 13, 538 и 722 грађ. законика. — Иследна власт оптужила је Р. П. из Шапца и још четворицу што су извршили четири преваре према разним лицима на овај начин: направили су неке сандучиће, које су оштећенима приказивали као машине за прављење српских банкнота, па су ту своју вештину пред овима и изводили, метнувши претходно нову банку у сандуче, а без знања онога ко се има преварити, па су по том, при показивању, једно парче чисте артије величине банке, стављали у исто сандуче. Окретањем ваљака у сандучићу артија чиста у сандуче улази, а на другу страну раније метута нова банка излази. По том су, а пошто су оштећене уверили, да банке могу правити, које се ни у чему од правих не разликују, од ових измамљивали повеће суме новаца за набавку материјала за прављење банака, с тим, да ће по том, кад банке израде, исте поделити.

На овај начин измамили су од разних лица 1794 динара, која видев да од банака нема ништа, туже кривце власти.

Првостепени суд узео је, да у радњи оптужених постоје дела из § 252. у вези § 251 крив. зак., па их је за иста под суд и у притвор ставио.

По жалби оптужених касациони суд примедбама од 20. августа 1897 год. бр. 5455, поништио је то судско решење из ових разлога:

По § 251. крив. зак., под који је пропис суд подвео кривицу оптужених, за појам казнимог дела превареног тражи се као битни елемент, или као што закон у реченом §-у каже: да преварени што на уштрб свога имања учини или не учини, а услед лажног представљања или изопачавања и прикривања истине од стране варалице.

У овом случају, где су сви приватни тужиоци давали оптуженима новаца у циљу, да ови купе машину и материјал за прављење банака, дакле, да оптужени учине недозвољено и законом кажњиво дело — прављење банака, како би и они (оштећени) извукли материјалну корист, нема таквог оштећења, јер су такви уговори противни јавном поретку, те по §§ 13 и 538. грађ. зак. невредећи, а штету коју су отуда претрпели, грађански закон не узима у заштиту, јер § 722. грађ. зак. наређује: *ако би ко што је недозвољено или забрањено од кога за награду захтевао, онај није дужан учинити баш да би и награду примио; шта више и награда му пропада итди је награда може искати.*

Кад овде нема онакве штете, од које закон савесне оштећенике штити, онда ни дела преваре *судски казниме* нема, те по томе је суд погрешно, што је оптужене под суд ставио.

Дела овакве природе казне се на тужбу приват. тужиоца, а кад тужиоцу грађански закон одриче право на накнаду штете, онда га тиме казни за његову противзакону намеру и одузима му право на тужбу, те само власт полицијска има по званичној дужности да оваква дела истуђно казни по § 342. тач. 2. посл. став. крив. зак.

Првостепени суд усвојио је ове примедбе касационог суда. (*Жив. С. Ивовић*).

57. За кривице из § 166 крив. зак. не може се узети олакшавна околност из § 59. тач. 2. јер је законодавац то већ имао у виду, при одређивању казне. — Код ваљевског првостепеног суда оптужена је Д. што је своје ванбрачно мушко дете уморила и бацила у пећину »Звекару,« где је дете 18. октобра 1894 нађено. Државни тужилац тражио је, да се казни по § 164. тач. 2. крив. зак.

Пресудом од 10. октобра 1895 год. бр. 25348 првостепени суд, по § 164 тач. 2. крив. зак. осуди је на две године робије и да плати трошкове учинене.

Од олакшавних околности суд је узео, да има само добро владање, § 59. тач. 4. крив. зак.

Апелациони суд нађе, да ова пресуда не одговара закону, јер није утврђено, да је нађено дете њено, нити је утврђено, да је она дете убла, те према томе, да овде стоји дело из § 166. крив. зак. упропаштење ванбрачног детета.

Осим тога, кад је оптужена као неудата, ванбрачно дете упропастила, апелациони суд налази, да она има и олакшавну околност из § 59. тач. 2. крив. зак., јер је осећајем стида била на то дело у неколико нагнана.

Са ових разлога, апелациони суд у II одељењу 18. новембра 1896 год. бр. 3912 осуди Д. на тридесет дана затвора.

По жалби државног тужиоца, касациони суд примедбама свога I одељења од 12. августа 1897 год. бр. 1744/1896 године, поништио је ову пресуду налазећи, да је апелациони суд погрешио, што је узео оптуженој при одмеравању казне, олакшавну околност из тач. 2. § 59. крив. зак. што је обузета стидам као неудата, своје ванбрачно дете упропастила, јер је §-ом 166. крив. зак., под који је подведена кривица, одређена казна за матере, које своје ванбрачно дете упропасте, дакле, законодавац је при одређивању казне, већ имао у виду положај мајке ванбрачног детета, те јој се то, по други пут не може узимати као олакшица.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, већ је 26. августа 1897 год. бр. 2491 дао противразлоге.

Но касациони суд у *ошитој* седници од 6. септембра 1897 год. бр. 5875 одржао је у сили и важности примедбе свога одељења, а одбацио противразлоге апелационог суда, те Д. буде осуђена на шест месеци затвора по § 166. кривичног закона. (*Д. Т. Бранковић*).

58. Блуд извршен над пернатом животињом није по нашем закону кажњив. — Началство окр. ваљевског 25. априла 1896 г. оптужило је П. калфу опанчарског, што је 10. априла 1896 год. извршило скотолоштво над кокошком некога С. која је у пнезду била и тиме учинио кривицу из § 206. крив. зак.

Првостепени ваљевски суд, стави га под суд и притвор за дело из § 206. крив. зак. решењем од 26. априла 1896 године бр. 12577. На решење изјави П. жалбу касационом суду, представљајући, да нема никаквих доказа, да је дело ово извршило, а ни дела ове врсте, нису по закону казнима.

Касациони суд у I одељењу 1. јуна 1896 год. бр. 4241 по размотрењу акта и решења нађе: да је решење на закону осно-

вано, јер законодавац у § 206 крив. зак. под скотолоштвом, очевидно разуме полни додир између човека, и једне по зоолошкој класификацији, различите животиње, дакле сваког од човека различног члана животињског царства, при чему се овде у толико тежа врста кривице скотолоштва има узети, у колико је од човека, по зоолошкој класификацији, удаљенија животиња, над којом је полни додир извршен, пошто се у томе огледа у толико јаче оскврњење јавног морала.

Првостепени суд 11. септембра 1896 год. бр. 24089 осуди П. за скотолоштво по § 206 крив. зак. на две године затвора са губитком части за две године и да плати трошкове око суђења.

По незадовољству државног тужиоца, оптуженога и његовог браниоца апелациони суд у II одељењу 20. септембра 1896 год. бр. 2780. нађе, да пресуда првостепена не одговара закону. Прописом § 206. крив. зак. опредељена је казна за противприродни блуд између мушких лица као и за »скотолоштво«. Према овом законском пропису, апелациони суд упуштајући се у оцену тога, шта се под речју »скот« замисла, налази, да се под истом речју могу замислати домаће животиње четвороножне, а никако и пернате, које долазе у ред птица, као што је овде случај, да је над кокошком блуд извршен. И кад стоји ово, онда се има сматрати, да за дела оваква, нема прописане казне, те се има у овом случају поступити по § 2. крив. зак. и оптужени ослободити сваке казне испод суђења по пропису § 250. крив. пост.

Са тога апелациони суд решењем П. отпусти испод суђења.

По жалби државног тужиоца касациони суд у *ошитој* седници од 31. маја 1897 год. бр. 3932. размотрио је како горње решење апелационог суда тако и противразлоге истог суда од 12. маја 1897 год. бр. 1568 на примедбе свога I одељења од 9. маја 1897 год. бр. 320 као и остала акта, па је нашао: да је решење апелационог суда од 20. септембра 1896 год. бр. 2780 на закону основано. (*Д. Т. Бранковић*).

59. Електрицитет као нетелесна ствар не може бити предметом крађе. — Б. С. каф. оvd. оптужен је првостеп. суду, што је без одобрења друштва за електрично осветљење спровео елект. струју из друштвеног спроводника у своју кафану и исту осветљавао, трошећи тиме без знања друштвеног његову електричну струју.

Првостепени суд налазећи да у овакој радњи оптуженога стоји дело крађе према § 220 кривичног законика ставио је оп-

туженога под суд и у притвор за дело из § 221. кривичног законика.

Но по жалби оптуженога, касациони суд примедбама од 18. септембра 1898 год. бр. 7351 конштино је ово решење судско са ових разлога:

По § 220. крив. зак. за појам крађе тражи се, да се туђа покретна ствар узме из туђег притежања у намери противзаконог присвајања. Из ове се одредбе види, да закон замисла *телесну* ствар, која се физички видети и опипати може.

За електрицитет науком није утврђено, да је *телесна* ствар, те по томе по закону он не може бити предметом крађе. То пак, што је друштву за електрично осветљење радњом оптуженога повређено право, које на електрицитет има, може бити предмет грађанског спора, али, према § 2. крив. зак. кривичног дела нема.

Првостепени суд није усвојио ове примедбе већ је дао следеће противразлоге.

Смисао примедба касационог суда је тај, да електрицитет не може бити предметом крађе с тога, што он није *телесна* ствар, јер ово није науком утврђено; а за појам крађе према њеној дефиницији у § 220. кр. зак. потребно је, да је неко туђу покретну ствар из туђег притежања противзаконно присвојио, претпостављајући, да закон замисла под појмом *ствари*, такву телесну ствар, која се може физички видети и опипати. Према овоме касациони суд даје најужи значај и појам речи ствари у поменутој дефиницији крађе.

Првостепени суд сматра да овако мишљење касационог суда није правилно с тога, што законодавац у § 220. крив. зак. није изреком означио, да предметом крађе морају бити *ствари* туђе покретне и *телесне*.

Изводити, да је законодавац имао намеру, да у поменутој одредби крив. закона одреди, да предмет крађе мора бити *телесна* ствар, а да не може бити безтелесна, и ако то није изреком казао, а нарочито ово изводити из речи »из туђег притежања« у пом. законском наређењу, било би погрешно, јер се томе изразу не може дати тако узак смисао, да се туђа ствар мора узети руком, већ тај израз у вези са осталим текстом у реченој дефиницији крађе »у намери да је противзаконно присвоји,« мора имати значење противправног прибављања или одузимања туђе ствари.

Суд узима да реч *ствар* у пом. дефиницији означава онај појам, како је изречно казано у § 182. грађ. зак., т. ј. »под именом

ствари разуме се у законом смислу све оно, што није човек или није лице и на погребу човеку служи.«

Електрицитет као такав јесте ствар, јер је несумњиво да човеку на потребу служи и то да је баш онаква ствар, како је у § 220. крив. зак. предвиђено, јер је оптужени као такву себи присвојио тиме, што је из жице, која је својина тужилачког друштва, својом жицом спровео исту у своју кафану и ову осветљавао, а тиме штетио тужилачко друштво.

Према овоме, суд сматра да електрицитет може бити предметом крађе, па зато не може да прими горње примедбе касационог суда.

Ошита седница касац. суда 23. септ. 1898 год. број 7537. одржала је у сили примедбе свога дељења. (*Жив. С. Ивковић*. На против касац. суд у *Риму*, у седници својој од 1. (13. јула) 1898 год. решио је, да је *противуравно одузимање електрицитета крађа*. »Електрицитет има правна својства покретне ствари; јер то својство припада свачему, што се може имати у државини, што има неку вредност и што се може с места узети; а ова три знака има код електрицитета, вели се између осталог у тој одлуци.« (Види *Бранич* 1899 год. стр. 86 под натписом: *страно правосуђе*.)

60. Није кажњива радња извесног лица, које варљивим начином узима новац од других, да они буду изабрани и утврђени за председника општине. — Началник среза лесковачког тужио је првостеп. лесковачком суду Милоша Ц., трговца из Лесковца, старог 60 година, оца шесторо деце, да је у месецу децембру 1897 год. на варљив начин узео од Тодора С. земљоделца, 100 динара у име началника среског, те да буде изабран и утврђен поменути Тодор за председника општине Разгојинске, у срезу лесковачком, те тиме учинио кривицу, која се казни по § 253. тач. 1. казн. зак. с погледом и на § § 251 и 252. истог закона.

Према овакој тужби началника среског, оптужени је Милош решењем суда под бр. 5137/98 стављен под суд и у притвор за ово дело преваре, казнимо по § 253. тач. 1. казн. зак. с погледом и на § § 251 и 252. закона.

Но по жалби оптуженог, касациони суд, решењем својим бр. 4069, нашао је, да исто не одговара закону:

Суд је погрешно, што је под суд ставио оптуженог за дело из § 253. тач. 1. казн. зак. кад ово дело, по закону, *не постоји*.

Поред карактерних осталих закона за превару, закон тражи: *користољубље, оштећење у имању* (§ § 251 и 257. казн. зак.). То користољубље, то оштећење у имању, може се јавити само у сфери приватног, а не у сфери права јавног — државног, права грађана за изборе општинских часника. Накратко, предмет, објект преваре може бити само *имовинско право*.

Давалац може бити само у толико повређен, оштећен, у колико се она вредност, коју противна страна за примљену вредност даје као илузорна показује. »Користољубље«, »оштећење у имању« може се дакле налазити само у оној вредности, која се има да прими за оно, што је дато. Корист коју је приватни тужилац за датих 100 дин. имао да добије, морално је илузорна, јер закон забрањује куповину звања председника општинског. Закон не узима у заштиту и такву неморалну ствар, коју он сам осуђује. Губитак правно немогуће користи закон сматра као и да не постоји, (§ § 23., 538 и 722. грађ. зак.). И овај случај, где приватни тужилац, са знањем и по својој властитој вољи даје 100 динара за кметовско звање, има се правно сматрати онако исто, као и онај, где давалац не би тражио никакву накнаду за оно, што је дао, или би тражио сасвим незнатну вредност. Према томе, кад се приватна воља, са правног гледишта сматрана, не би као повређена јављала, онда ни закон у оваквој приватној вољи, не може се као повређен сматрати.

Кад, дакле, према наведеном, овде нема дела преваре, онда се дело оптуженог појављује као дело своје врсте, за које закон ни у једној одредби својој не одређује казну, и за то се према § 2. казн. зак. он и не може за исто осудити и погрешно је горњим решењем под суд стављен.

С тога, а на основу § 274. крив. суд. пост. касациони суд ништи решење суда и препоручује му, да по овим примедбама и закону поступи.

Ове примедбе касационог суда, првостепени суд лесковачки није усвојио, већ је дао противразлоге.

Но касациони суд у *оштрој* седници својој бр. 4069 1898 год. нашао је, да су речене примедбе I одеље. касационог суда на решење првост. суда од 22. априла ове год. бр. 5137 на закону основане. (*И. С. Драгутиновић у Брашчу.*)

61. Праведна нужна одбрана има да се цени при стављању оптуженог под суд. — Начелник среза посаво-тамнавског оптужио је шабачком првостепеном суду Милана, зато што је

ноћу између 21 и 22. марта 1897 год. у својој кући убио Светозара, који је с Радојем и Рајком у цели краће провалио зид од његове куће и ушао у собу, тражећи да суд Милана за ово убиство казни по § 156 крив. зак..

Према овој тужби шабачки првостепени суд стави оптуж. Милана под суд и у притвор за дело из I одеље. § 156. кривич. зак. јер се његова одговорност доказује по § 225. крив. пост. признањем.

А што се тиче његове одбране, да је ово дело извршено бранећи живот и имање, суд је оставио да цени тек по свестраном испиту свих изнетих доказа на главном претресу.

По жалби оптуженог касациони суд примедбама првог одељења од 6. јуна 1897 год. бр. 4190 уништи ово решење о стављању под суд са ових разлога:

Кад је увиђајем полицијске власти на лицу места утврђено: да је убијени Светозар у друштву са опт. Радојем и Рајком обио кућу опт. Милана, кроз отвор у зиду увукао се у његову собу, и палио машину, онда се у радњи уб. Светозара очито огледа намера за чињење казнивог дела. И кад је опт. Милан бранећи свој живот и имање од противправног напада уб. Светозара овога убио у својој кући, и то у доба, кад није био у фактичкој могућности да противправни напад на други начин отклони, јер се дело ноћу догодило, — онда је суд, при решавању питања о стављању под суд, требао да оцени: да ли се радња опт. Милана може подвести у границе праведне нужне одбране под околностима, под којим је дело учињено, а не ово питање на претресу да расправља.

Шабачки суд није усвојио ове примедбе, већ је под 13. јуном 1897 год. бр. 12765. дао противразлоге.

Но касациони суд у својој *оштрој* седници 8. августа 1897 год. под бр. 4678 одржао је у снази примедбе одељења. (*Драгић Н. Солдатовић.* Види сличан случај „*Нова Збирка*“ број 113. књига II-га.)

62. Убијство, и ако дуже времена премишљано, извршено у афекту, потпада под одредбу § 156. тач. 2. крив. зак. — Код крагујевачког првостепеног суда 1884 год. буде оптужен Лука Н. за два дела: 1.) хотимично убијство са предумишљајем свога пашенога и 2.) за пашевину.

И код иследне власти и на претресу Лука призна, да је извршено дело убиства над својим пашеногом, убијеним Димитријем,

за то, што му је овај одвео жену и с њом блудно живио, зашто их је обоје тужио власти за родооскрвљење, и кад од власти није добио задовољење, јер на претресу није утврђено постојање дела, — *раздражен нађе* у кафани Димитрија и убије га из револвера.

Мисао о убијству развијала се код оптуженога на две године пре извршеног дела, но *дело није хтео одмах извршити, чекајући исход крив. тужбе.*

У оваком признању први је суд узео, да стоји дело хотичног убиства са предумишљајем, казнимо по § 155. крив. зак., и пошто је оптужени за ранија дела овакве врсте био осуђиван, то га казни смрћу.

По другом оптужењу за дело палевине буде ослобођен као некрив.

Касациони суд разматрајући акта ове кривице, поништи пресуду крагујевачког првостепеног суда односно квалификације дела, примедбама свога I одељења од 12. јануара 1888 год. број 126., налазећи, да је опт. Лука — што је ислеђењем утврђено — ово дело извршио због своје жене, коју је два пута по њеном признању тужио због родооскрвљења, и која је са убијеним Димитријем, у кући његовој, две године блудно живела; и да је онога дана, када се дело догодило, убијени седео у кафани са женом оптуженога, где су ручали и пили, по свршеном претресу код суда а по тужби њеног мужа, није хтела са њим поћи — онда се има узети, да је ово дело учинио на мах, изазват неуљудним поступцима, убијенога и своје жене, који су му пркосили због изгубљене парнице. Према томе суд је погрешно ово дело подвео под § 155 крив. зак., док оно подпада под одредбу друге тачке § 156 крив. зак.

Крагујевачки суд не прими горње примедбе, по остајући при својој пресуди изјави противразлоге.

Но касациони суд у својој *оштрој* седници од 29. јануара 1885 год. бр. 757 одржи у сили примедбе свога одељења, а противразлоге одбаци. (*Драгић Павловић*).

63. Утаја коју учини старалац, сродник путили у оном степену, како је то предвиђено у § 50 крив. зак. према маси пупиној, казни се по § 235. а не по § 232. II одељ. крив. зак. — С. А. оvd. оптужен је суду што је као бивши старалац масе свога пок. оца И. из масе узео извесне хартије од вредности и готов новац, те није хтео маси да врати, ма да је од старатељства разрешен и ма да му је старат. судија то наредио, те је

према томе учинио утају, која се казни по § 232. кривичног законика II одељ.

По овоме је првост. суд решењем својим од 17. септембра 1898 год. бр. 18723 ставио опт. С. под суд и у притвор:

Но касациони суд по жалби оптуженога примедбама свога I одељ. од 22. септембра 1898 год. бр. 7433 поништио је горње решење првост. суда са ових разлога:

Кад оптужени у жалби наводи, да је он син пок. И. чијом је масом као старалац руковао, онда је суд према § 5. кривич. суд. пост. дужан да извиди, стоји ли у истини овај навод његов, па ако нађе да стоји, онда да при решавању о томе, хоће ли се он из притвора бранити за време ислеђења, у виду има пропис § 235 крив. зак. и § 169 крив. пост.

Првост. суд. није примио ове примедбе, него је дао противразлоге.

Но касак. суд у *оштрој* својој седници од 26. септ. 1898 год. бр. 7591 одржао је у сили и важности примедбе свога одељења, а одбацио противразлоге. Према томе је опт. С. на осн. § 235. крив. зак. пуштен испод суђења. (*Мих. М. Радијевић*).

64. Женска лица осуђују се и на губитак грађанске части. — Цона жена Б. Б. оптужена је, што је, из дућана Ј. Ђ. украла један комад штофа, рипса, у вредности 62 дин. Противу оптужене стајао је потпун доказ, да је учинилац дела, и за то је зајечарски првостепенни суд за просту крађу из § 221. кр. зак. пресудом од 9. априла 1898 год. бр. 4494 осудио са једном годином затвора; да по издржаној казни буде једну год. под полицијским надзором; и за толико да *изуби грађанску част*.

По незадовољству државног тужиоца, оптужене и њеног браноца, — апелациони суд пресудом од 18. априла 1898 год. бр. 1536 нашао је, да је пресуда првостепеног суда на закону основана, само је првост. суд погрешно, што је према величини кривице осудио оптужену на велику казну, те јој се ова има смањити; и што је оптужену осудио на губитак грађанске части, кад жена нема она права из § 18. кр. зак. која се услед ове казне губе; те се ово има исправити. С тога је апелациони суд пресудио, да се оптужена Цона казни са три месеца затвора, и да по издржаној или опроштеној казни буде једну год. под полицијским надзором.

Но, по жалби државног тужиоца, касациони суд примедбама I одељ. од 7. маја 1898 г. бр. 4066 поништио је пресуду апелац.

суда са разлога: Апелациони суд је погрешно у својој пресуди, што оптужену није осудио на *губитак грађанске части* са тога разлога, што жена нема оних права из § 18 крив. зак. која се услед ове казне губе, кад законодавац ни у једној својој одредби па ни у § 18 пом. зак. не прави разлику између лица мушког и женског пола, те по томе женскиње може бити осуђено на губитак грађ. части. Ово у толико пре, што и ако је женскиње лишено неких права, нарочито у области јавног права, о којима говори § 18 кр. зак., опет зато њему припада већина права из § тог, која губи, када се осуди на губитак грађанске части.

Апелациони суд није усвојио горње примедбе касац. суда већ је 11. маја 1898 год. под бр. 1903 дао противразлоге:

Но *ошито* седница касационог суда од 22. маја 1898 год. бр. 4576 одржала је у сили примедбе свог одељења.

Према томе апелациони суд пресудом својом од 29. маја 1898 год. бр. 2190 поред казне по својој првој пресуди, осудио је оптужену Цону и на губитак грађанске части за годину дана. (*Мил. Јоцић*).

65. Повраћај новаца, узетих из општинске (или државне) касе после поведене истраге, опет сачињава дело утаје. — Држав. тужилац оптужио је, суду Н. за дело утаје, што је као руковалац општинске касе, узео из ње од прикупљене порезе 500 динара. Тај новац употребно је Н. на своју корист, а кад је против њега поведена истрага, он је преко свога сина попунио општинску касу.

Оптужени Н. признао је, да је новац изузео из касе на своју корист, али да је мањак попунио.

Првостепени суд нађе, да овде постоји дело послуге из § 112 каз. зак. и узимајући, да је дело признањем доказано, пресудом својом од 2. марта 1895 год. бр. 6770 казни Н. са тридесет дана затвора.

Апелациони суд одобрио је првостепену пресуду.

По жалбама државног тужиоца и оптуженог, касациони суд примедбама свога одељења од 23. септембра 1897 год. бр. 4323. поништи горњу пресуду, налазећи, да овде нема места примени § 112 казн. зак. Јер кад оптужени признаје да је из општинске касе узео 500 динара и тим новцем подмирио свој неки дуг, а да је тек доцније, пошто је истрага отпочета, његов син вратио новац општинској каси, онда према § 229 пом. зак. овде стоји дело утаје, казнимо по § 113 казнимог закона, за које је дело и оптужен.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, но у својим противразлозима изјави, да утаје према § 229 крив. закона не може бити тамо, где нема штете и одрицања, као што је овде случај, пошто је оптужени преко свога сина послао на попуњу општинске касе ових 500 динара, којима се служио, што и државни тужилац признаје.

Касациони суд у својој *ошитој* седници од 10. октобра 1897 год. бр. 6862 нађе да су примедбе одељења на закону основане, а одбаци противразлоге апелационог суда.

66. По §-у 282 крив. законика лекар је дужан да сведочи кад власт то од њега тражи. — На питање Духовног суда епархије београдске од 30. маја 1894 год. бр. 3977, касациони суд у *ошитој* седници од 20. августа 1894 год. бр. 5529, донео је следећу одлуку:

Одредбом § 282 казног законика истина је прописана казна за лекаре, кад тајну своје дужности својеволјно открију приватним путем, али оваква повреда закона не постоји онде, где власт званичним путем жели да сазна од лекара оно, што је учинио у дужности. Са овог гледишта оцене, не само лекар да може, но је и дужан да пред влашћу сведочи; јер се овом сведоџбом ништа друго не тражи до само материјална истина, а у томе нема никакве законске повреде. Но, у колико је суштина овакве сведоџбе деликатне природе и тајног карактера, касациони суд налази: да се овакве сведоџбе могу исказивати само у *тајној* седници *духовног* — односно *сваког другог суда*, који са слушава лекара, и то пошто овај суд као надлежни у главној ствари реши, да му је оваква сведоџба потребна, и да је за то лекар дужан да сведочи. (Из чланка *Алексе С. Јовановића*, под насловом: *тајна у грашницама лекарске праксе у Браничу* 1898 године).

67. Порицање обвезе влашћу утврђене не сачињава кажњиво дело из тачке 3 § 253 крив. законика. — Првостепени пожаревачки суд пресудом својом од 25. фебруара 1898 године бр. 6216 осудио је С. А. на 2 године затвора што је порекао, да је обвезу влашћу утврђену издао. Но апелациони суд решењем својим од 2. маја исте године бр. 1785 пустио га је испод суђења нашав, да у томе порицању нема кажњивог дела из ових разлога:

Дело преваре према § 251 крив. зак. где је изложена дефиниција истога, условљава штету, која би за повериоца могла на-

ступити услед порицања од стране дужника издате обвезе. Па како је у овом случају обвеза оптуженога јавна исправа § 187 грађ. пост. јер је судом утврђена, и као таква по §-у 188 грађ. пост. потпун доказ о ономе о чему гласи, и како онај, који наводи да је она неистинита мора то и доказати, то онда просто порицање ове обвезе од стране оптуженога не може имати никакве штетне последице за повериоца — приватног тужиоца — те према томе не може чинити ни кажњиво дело преваре из тачке 3 § 253 крив. зак. за које се С. оптужује, а кад нема дела за које се оптужује онда се он по §-у 250 а крив. поступка има пустити испод суђења.

По жалби државног тужиоца, касациони суд решењем својим од 10. јуна 1898 год. бр. 5.283 оснажио је горње решење апелационог суда.

САДРЖАЈ

(Прве, друге, треће и четврте књиге у једно)

По врстама законика и главама, по којима су
случаји расправљени.

Објашњење знакова:

I — прва; II — друга; — III — трећа; IV — четврта књига
— бројеви и стране означају одлуке — (случаје) дотичне књиге.

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК

а) О грађанским законима у опште.

Број страна.

I Усиђење основано на *обичају* средством теста-
мента важи ма да је поочим умро под владом грађан-
ског законика (пресуда *апелаци. суда* од 13. јануара
1879 године број 80 оснажена *решењем* касационог
суда.) 22 29

Усиђење основано на *обичају* искључује кћер из
наслеђа очевине (Пресуда *апелаци. суда* од 30. новем-
бра 1883 г. бр. 2641 оснажена *решењем* касационог суда.) 53 86

б) Основне црте правде и правде у законима
грађанским.

II По §-у 32 грађ. зак. мање право већем попу-
стити мора (одлука одељења 8. јуна 1889 год. бр. 2207). 24 43

ЧЕСТ ПРВА

О личним правима.

ГЛАВА I

О лицима и правима личним по сопственим својствима.

	Број страна.
I Жена и деца несталог чиновника немају права примати његову пензију (одлука опште седнице од 11. септембра 1878 год. бр. 577.)	51 83

ГЛАВА II

О правима и дужностима супружника.

II Жена не мора имати одобрења од свога мужа за вођење спора у свим случајима по §-у 109 и 920 грађан. закона (одлука одељења.)	26 47
Брак за време ратног стања закључен може се по §-у 245 грађ. пост. суд. сведоцима доказивати, и оставша удова из таквог брака има право на удовичко издржање (одлука одељења од 19. октобра 1881 године број 3762).	34 63
Супруга не јамчи својим имањем за трошкове свога мужа, које овај учини у болести (из <i>страног</i> правосуђа).	55 107
IV Постојање брака у недостатку извода венчаних, може се доказивати сведоцима (одлука одељења од 17. децембра 1897 год. бр. 9019).	25 38
Постојање брака не може се сведоцима доказивати (одлука одељења од 10. октобра 1887 г. бр. 3502).	3 4

ГЛАВА III

О правима и дужностима родитеља и деце.

I Отац не одговара за дугове сина, који код њега на имању живи (одлука одељења од 12. септембра 1878 год. број 1689).	26 40
Не вреди уснијење малолетника, које стараоци и сродници одобравају, без одобрења родитеља — матере (<i>решење првостепеног</i> суда од 1. јуна 1882 г. бр. 8144 одобрено апелационим судом.)	28 44
За братство и посестримство треба испунити све форме за усыновљење § § 143 — 148 грађ. зак. (Одлука опште седнице од 6. новембра 1891 г. бр. 7376.)	29 45

Број страна.

Свекар је дужан да плаћа издржавање својој снахи док је син под његовом влашћу (одлука опште седнице од 31. августа 1885 г. бр. 3134.)	38 60
Обвеза из §-а 119 грађ. зак. <i>лична</i> је и не прелази на наследнике (апелациона пресуда од 6. маја 1877 г. бр. 534 оснажена <i>решењем касационог</i> суда.)	43 69
Потврђен уговор уснијења, има правну важност и ако се доцније докаже, да између уснијеника, поочима односно помајке нема прописане разлике старости (§ 140 грађ. зак. одлука опште седнице.)	44 71
Власт родитељска може се одузети оцу, кад то сређа дечија захтева (<i>апелациона пресуда</i> од 27. јануара 1884 г. бр. 1077.)	58 97
Дед је дужан по §-у 119 грађ. зак. да издржава своје унуче и код живих родитеља, кад се докаже, да ови немају свога имања ни зараде (привреде) (одлука опште седнице од 28. новембра 1890 год. бр. 4659.)	88 176
Законска обавеза родитеља односно оца, да се стара за издржање детета наступа по ново, ако дете, ма да је пунолетно постало и само се о себи старало, доцније постане неспособно за прибављање срестава за живот (из <i>страног</i> правосуђа.)	97 192
II Мати има прече право да деца буду код ње на васпитању и издржању од других удаљенијих сродника (одлука одељења.)	16 29
Обавеза издржања — васпитања — деце по §-у 119 грађ. зак. пада на деду и остале сроднике кад се докаже да њихови родитељи не могу ту обвезу испуњавати (одлука опште седнице од 15. децембра 1889 г. број 4129.)	30 56
III Извод из протокола крштених, у коме је ванбрачно дете на име другог као оца уведено, не важи, ако се не докаже, да је са знањем и одобрењем његовим у књиге уведено § 130 грађ. зак. (одлука одељења од 18. маја 1885 год. бр. 1832.)	11 17
Пунолетне девојке не потребују заступника за вођење парнице (одлука опште седнице од 4. августа 1889 г. бр. 2442.)	12 18
Уговор уснијења може се по §-у 147 грађ. зак. раскинути само допуштењем судским, кад на то пристану обе уговарајуће странке (одлука одељења од 23. августа 1896 год. бр. 5122/95.)	41 87
И женска деца могу по §-у 152 грађ. законика задобити пунолетност (<i>решење првостепеног суда</i> од 2. марта 1868 године број 2713 оснажено <i>решењем касационог</i> суда.)	45 111

	Број страна.
Ни актом усињења не може се деци окривити закони део, по §-у 148 грађ. зак. (одлука одељења од 8. августа 1875 год. бр. 3416.)	48 115
IV Уговор о усиновљењу без икаквих услова, не може се раскинути вољом једне уговарајуће стране — (одлука опште седнице од 20. октобра 1897 г. бр. 7138.)	19 28
Отац је детету онај, који је муж жени, осим ако се докаже, да муж није могао бити отац (одлука опште седнице.)	16 19
Пунолетна деца имају право на <i>приновак</i> који су прибавили после пунолетства (одлука опште седнице од 5. марта 1886 год. бр. 445.)	13 15

ЧЕСТ ДРУГА

О стварним правима.

Глава II

О државини и праву држања.

I Државина као факт по §§ — 202 и 223 грађ. зак. претпоставља право својине у корист држаоца (одлука опште седнице од 13. марта 1887 год. бр. 952.)	76 145
IV Тапија судом општинским потврђена са <i>државитом</i> спорног имања доказ је о праву својине (одлука опште седнице од 21. фебруара 1898 г. бр. 1471.)	24 38

Глава III

О својини т. ј. праву сопствености нарочито праву баштинском.

I Извори су <i>приватне</i> воде и сопственост су оног, на чијој се земљи налазе (одлука одељења од 13. маја 1874 год. бр. 558.)	15 17
III Експроприрано земљиште може се од сопственика одузети пошто се претходно потпуна накнада (вредност) за исто исплати (одлука опште седнице од 28. маја 1882 год. бр. 1545.)	46 112
По §-у 221 грађ. зак. ако тужени, код кога се туђа покретна ствар нађе, докаже, да је он ту ствар купио на лицитацији или од лица у чије поштење није могао посумњати онда он, ако је својевољно не напусти и са накнадом од продаваца не задовољи, судом добити је неће; напротив, ако је тужиоцу (сопственику) да а задовољи се са тим, да накнаду тражи од продавца, онда продавац накнаду по § 800 грађ. зак. мора дати (одлука одељења од 20-ог марта 1886 г. бр. 701.)	49 116

ГЛАВА IV

О прибављању ствари.

	Број страна.
I Својина се по § 230 грађ. зак. губи, кад је господар престао сматрати исто добро за своје (одлука одељења.)	41 64
Кад се сматра ствар за изгубљену, а кад за сокровиште (одлука одељења.)	72 138
II Кад својинар више од једне године дана не обделава своју земљу, то још није доказ да ју је напустио у смислу тач. в. §-а 230. грађ. зак. (одлука опште седнице од 1. априла 1894 г. бр. 2721.)	25 45

ГЛАВА V

Прибављање ствари прираштајем и припатњом.

I Зграде иду са земљом (одлука опште седнице од 10. маја 1875 год. бр. 2263.)	57 95
---	-------

ГЛАВА VI

О прибављању ствари предајом.

I Пренос непокретности на сирам трећих важи, ако је тапија издата (одлука опште седнице.)	4 3
Раније изјашњење код суда о непокретности прече је од доцнијег пописа, и ако тапија по горњем изјашњењу није од стране суда формално потврђена и купцу издата (одлука опште седнице од 14. маја 1886 год. бр. 1448.)	47 74
Тапија само општинским судом потврђена не може да служи ни као почетак доказа, да је купац исплатио дотично имање (одлука опште седнице од 7. новембра 1887 год. бр. 2945.)	84 166
Изјава некога пред судом, да је извесно своје имање продао и његово одобрење, да томе купцу суд и тапију изда, више вреди од прибелешке (интабулације) коју је поверилац продавачев тога истог дана код суда ставио (одлука опште седнице од 12. јануара 1888 год. бр. 4562.)	85 168
Интабулација не важи на имање, које је раније уговором на другога пренесено (одлука опште седнице од 3. новембра 1888 г. бр. 3570.)	87 174
Ако сусед (коминија) при потпису тапије продатога добра, не изјави, да на истоме лежи његова кућна или	

	Број страна.
пољска службеност, онда доцније губи право тражити то од купца тога добра (<i>Пресуда апелационог суда од 18. јануара 1880 год. бр. 231</i> † оснажена решењем кассационог суда.)	89 179
II Имањем непокретним, које је купљено на јавној лицитацији, може се тек онда управљати и располагати, кад продаја истог остане стална (одлука одељења од 18. фебруара 1883 год. бр. 4268.)	17 31
Изјава о преносу имања или завештања (§ § 294, 440 и 441 грађ. зак.) пуноважна је ако је учињена и пред једним судијом (одлука одељења.)	38 70
Непокретно имање сматра се као својина продавчева, ако на исто купцу није тапија или писмено утврђено влашћу издато, и као таково може од трећих за рачун продавчев бити интабулирано, (одлука опште седнице од 28. септембра 1867 г. бр. 3229.)	51 91
III Изјава код полицијске власти о преносу непокретнога добра по којој је тапија судом утврђена, равна је изјави пред судом по §-у 294 грађ. зак. (одлука одељења од 1. септембра 1895 год. бр. 6220.)	10 15
Пренос тражбине другим актом — а не на самој исправи пуноважан је по §-има 288 и 289 грађ. зак. (одлука опште седнице од 13. априла 1888 г. бр. 1379.)	28 55
Кад ко од задругара другоме задругару прода свој део непокретности, онда та продаја важи према трећима ако је судом потврђена по §-у 292 грађ. зак. и његовом решењу (одлука опште седнице од 11. јануара 1886 г. бр. 51.)	32 66
Отуђење општинских добара са одобрењем највише власти, сматра се као отуђење јавних добара, о чијој својини и величини простора не може бити сумње, нити се на таква отуђења може однети распис г. министра правде од 12. фебруара 1883 године број 745 штампан уз § 295 грађ. зак. (одлука одељења од 11. фебруара 1887 год. бр. 502.)	33 70
Пренос покретних ствари, као битни и саставни део трговачке радње сматра се као пренос саме радње, те се по §-у 25 стецшиног и § 303 а грађ. зак. може услед протеста повериоца уништити (одлука опште седнице од 17. маја 1886 год. бр. 1614.)	35 73
Изјава учињена пред судом о продаји непокретног имања вреди према повериоцу продавца који би цистога дана, на исто имање ставио интабулацију или прибелешку (одлука опште седнице од 12. јануара 1888 год. бр. 7562/87.)	36 76

ГЛАВА VII

О ЗАЛОЗИ.

Број страна.

I Повериоци умрлог дужника, који своју тражбину нису ни за живота ни после смрти овога обезбедили (интабулирали) сматрају се као лични (хирографни) повериоци према повериоцима наследника умрлог дужника, који су своје тражбине од наследника обезбедили (одлука опште седнице од 16. септембра 1872 г. број 2643.)	20 23
Уступљено примање по исправи (облигацији) другим актом без предаје — уступљена — исправе о том примању не ствара залогу према трећима (одлука опште седнице од 14. августа 1871 год. бр. 2071.)	21 27
Допуна залогe може се тражити само уз доказ да је прва недовољна по §-у 316 грађ. зак. (одлука одељења од 2. марта 1879 год. бр. 688.)	30 45
Само интерес <i>изречно</i> уз главницу интабулисан, има подједнако заложно право с главницом при исплати из продатога интабулисанага имања (одлука опште седнице од 7. децембра 1884 год. бр. 1887.)	56 93
Полица осигурања, која гласи на наследника, не спада у оставшћину осигураоачеву, те с тога његови повериоци не могу ни тражити наплату из ње (из <i>страног</i> правосуђа.)	96 189
II Са исправом интабулисаном пре рока не може се тражити накнадно обезбеђење ни после рока, ако се не поднесе доказ о недовољности прве залогe по §-у 316 грађ. зак. (одлука одељења од 18. октобра 1889 год. бр. 3744.)	45 81
Са исправом интабулисаном пре рока може се тражити накнадно обезбеђење после рока по §-у 316 зак. грађ. (одлука одељења од 22. маја 1887 године број 1840.)	46 81
Накнада штете осигуране од пожара продате интабулиране непокретности, припада интабулираним повериоцима исте (из <i>страног</i> правосуђа.)	56 108
IV Интабулација стављена на какву земљу распростире се и на грађевине (зграде) које су доцније на њој подигнуте (одлука опште седнице од 8. априла 1898 год. бр. 3333.)	8 7

ГЛАВА VIII

О СЛУЖБЕНОСТИМА (СЕРВИТЕТИМА.)

I За службеност на основу застарелости тражи се правни основ (одлука опште седнице од 1. новембра 1874 год. бр. 3914.)	5 3
--	-----

Трошкове око оправке и одржања масеног имања бр. 1097.)

II Законска службеност допушта се само у случајима, кад ко своје добро никако или од чести не може да употреби без службености § 341 грађ. зак. (одлука одељења од 12. фебруара 1870 год. бр. 522.)

Сваки је властан на свом земљишту подизати зграду без обзира на светлост зграде свога суседа, сем случаја ако овај службеност на светлост није задобио законим начином — објашњење тачке 10 § 337 нашег грађ. законика — (из *страног* правосуђа.)

IV Повериоци фидејкомисарног наследника не могу тражити наплату из прихода тога имања, кад се он тога права одриче (одлука одељења од 22. маја 1897 год. бр. 2938.)

Сусед има право на службеност у циљу оправке свога имања, ако то не може друкче бити (одлука опште седнице од 6. септембра 1897 год. а бр. 2688 апелационе пресуде усљед те одлуке.)

ГЛАВА IV

О Н А С Л Е Д С Т В У.

I Је ли и како обезбеђено право кћери покојникове resp. сестре наследника покојниковог, на издржавање и пристojно удомљење њено (§ 391 грађ. зак.) из наслеђевине а противу доцнијих повериоца наследникових (одлука опште седнице од 10. јануара 1891 год. број 5177.)

Жена која не слуша мужа, нема права на издржавање (одлука опште седнице од 9. новембра 1877 г. бр. 2724.)

Синовица по праву представљања нема права према стрицу на наслеђе дедовине (одлука опште седнице од 14. фебруара 1886 год. бр. 276.)

Неразведеној жени може се одузети право издржања из имања мужевлева по §у 417 грађ. зак. кад се докаже узрок из тачке 1. § 94 истог зак. (одлука опште седнице од 14. Марта 1890 год. бр. 1341.)

Снаха има право уживања из свекровог имања (одлука одељења од 30. марта 1884 год. бр. 1195.)

Усињеник искључивши из наслеђа кћер свога поочима, признат за наследника мушке деце (одлука опште седнице од 30. марта 1885 год. бр. 1120.)

Број страна.

77 147

44 79

58 110

7 6

11 13

13 16

23 31

25 38

46 74

61 102

62 104

Број страна.

Наследник не губи право на наслеђе ако се не јави на рочиште одређено за пријаву наслеђа, изузимајући случај застарелости (одлука одељења од 8. јуна 1883 год. бр. 2243.)

Удовичко уживање не може се новцем заменити (одлука опште седнице од 5. августа 1891 год. бр. 3577.)

II На закону (интестатско) наслеђе, примењују се прописи закона, који је важио за време смрти умрлога (одлука опште седнице од 9. маја 1883 године број 813.)

Примени §-а 419 грађ. зак. у спору искључења од наслеђа усљед недостојанства мора претходити кривична осуда (одлука одељења од 2. септембра 1885 год. број 3159.)

Благодејање §-а 414 грађ. зак. о прећутној залози за издржање и удомљење, уживају и кћери покојника и то како на непокретном тако и на покретном имању (одлука опште седнице од 17. маја 1880 године број 4349.)

Умрлог деда наслеђују његове кћери и унук од сина по праву представљања (одлука опште седнице од 7. априла 1880 године број 1426 и 5. марта 1886 године број 476.)

Умрлу сестру не наслеђује само сестра него и мати (одлука опште седнице од 20. фебруара 1871 године.)

Недостојанство из §-а 419 грађ. зак. као узрок искључења од наслеђа или ужитка простире се и на жену као убицу мужа (одлука опште седнице од 30. априла 1884 год. бр. 1404.)

За законом (интестатско) наслеђе не важи закон смрти умрлога, него закон под чијом се владом наслеђе пресуђује (одлука одељења од 13. маја 1885 год. број 1930.)

Синовица по праву представљања нема права према стрицу на наслеђе дедовине (одлука опште седнице од 18. марта 1883 год. бр. 1005.)

III Синовица по праву представљања има право заједно са стрицем на наслеђе дедовине (одлука опште седнице од 10. новембра 1895 год. бр. 10041.)

Снаха има право издржавања из свекровог имања као жена његовог неодељеног сина (одлука одељења од 30. марта 1884 год. бр. 1195.)

Брат је дужан давати издржање сестрама из очевог имања кад се не могу сложити да живе заједнички на имању по §-у 397 и 414 грађ. зак. (одлука одељења од 23. јануара 1868 год. бр. 252.)

78 150

82 162

9 19

11 22

12 23

13 23

18 32

19 34

20 35

47 82

2 2

5 6

40 86

	Број страна.
Умрлог деда наслеђују кћери и унуке од сина по праву представљања — (одлука одељења од 25. фебруара 1886 год. бр. 404.)	47 114
IV Унука по сину искључује из наслеђа дедовине тетку по оцу (одлука одељења од 26. новембра 1897 год. бр. 8313.)	2 3
Снаха има право на издржање и удомљење из свекровог имања, као жена његовог пунољетног сина, чија је привреда остала код туженога свекра као наслеђе по §-у 401 које иде са бременим (одлука одељења од 17. јануара 1877 године 103.)	12 15
Синовица односно унука има право на наслеђе дедовине (одлука опште седнице од 14. децембра 1896 године бр. 9854.)	31 57
Синовица односно унука нема права на наслеђе дедовине (одлука одељења од 21. декем. 1898 год. бр. 10331 и бр. 8312.)	32 58
Сестра умрлога, која је као удата одвојено живела има право уживања на половину имања његовог, а на другу половину снаха умрлог му сина док је жива или до преудаје своје (одлука опште седнице од 24. марта 1899 год. бр. 2622.)	34 61

ГЛАВА X

О тестаменту или завештању.

I Писмено завештање не вреди у исто време и као усмено — по вољи интересоване стране (одлука опште седнице од 7. новембра 1885 год. бр. 4014.)	34 51
Формални недостатак писменог тестаментa не може се допуњавати исказом сведока (одлука опште седнице од 4. новембра 1885 год. бр. 3954.)	40 62
Усменим се кодициом не може допуњавати писмени тестамент (одлука одељења од 20. новембра 1893 год. бр. 2778.)	92 184
II За крађу и превару осуђени, апсолутно су неспособни сведоци за тестамент по §-у 443 грађ. зак. (одлука опште седнице од 8. октобра 1894 г. бр. 706.)	29 52
Недостатци на писменом тестаменту не могу се доказивати сведоцима (одлука опште седнице од 14. маја 1886 год. бр. 1578.)	40 71
Законски прописи једне форме тестаментa не могу се примењивати на другу форму тестаментa, нити се докази прописани за једну форму тестаментa могу допуњавати доказима прописаним за другу форму тестаментa (одлука опште седнице од 26. јануара 1886 г. бр. 126.)	42 74

	Број страна.
Кад писменом тестаменту оскудевају формалности, које је законик прописао, а изјављен је пред пет способних сведока, онда по §-у 436 грађ. зак. важи као усмени тестамент (одлука опште седнице од 14. марта 1883 год. бр. 628.)	43 76
Тестамент нема правне важности, ако није у присуству сведока написан (одлука опште седнице од 8. октобра 1894 год. бр. 6763.)	60 118
III Писмени тестамент и ако је потврђен судом нема законе важности, ако на њему нема још три способна сведока — § 433 грађ. зак. — одлука одељења од 22. октобра 1877 год. бр. 3017.)	1 1
Признање парничне стране, да је тестамент истинит, кога се уништај са недостатака формалних тражи не важи (одлука одељења од 19. марта 1888 године број 993.)	9 14
IV Писац тестаментa ако има услове из §-а 443 грађ. зак. може читати завештаоцу тестамент место сведока (одлука опште седнице од 17. фебруара 1898 год. бр. 1316.)	26 39

ГЛАВА XI

О садржају, смислу и тумачењу тестаментa.

I Фидејикомисарно наређење §-а 465 грађ. зак. не потиरे наређење §-а 477 поменутог законика, јер у том случају нужни (закони) део наследнику мора остати невредим (одлука опште седнице од 20. јануара 1887 год. бр. 100.)	74 140
Легат остављен под резолутивним (раскидним) условом, губи се кад легатар не испуњава тачно услов, који му је од стране завештаоца положен (из страног правосуђа.)	98 194

ГЛАВА XII

О том, како завешталац о своме имању располагати може.

I Тестатор није дужан својим унуцима оставити законни део (одлука опште седнице од 2. новембра 1874 год. бр. 2615.)	3 3
Најашњење на саопштени тестамент по §-у 482 грађ. законика може се пуноважно мењати у границама рока од 8 дана (одлука опште седнице од 5. јуна 1891 број 3576.)	69 126

	Број страна.
II Уговором на случај смрти, који се сматра као тестамент, не може се законом деци уговарача окрњити нужни (закони) део (<i>пресуда апелационог суда од 17. јануара 1876 год. бр. 1028.</i>)	31 57
Кад се тестаментом наследницима крњи закони (нужни) део, онда се по члану 123 ванпарничног пост. тај део допуњава, а тестамент у осталом остаје у важности (одлука одељења од 3. априла 1886 год. бр. 846.)	32 59
Поверници наследника не могу тражити уништај тестаментa, кад је наследник са истим задовољан (<i>пресуда првостепеног суда.</i>)	36 68
Изјава наследника на тестаменту за живота тастатора, да су с наредбом истога задовољни, нема правне вредности, јер се таква изјава чини после смрти тастаторове пред судом по саопштењу тестаментa (<i>пресуда апелационог суда од 7. августа 1894 г. бр. 1941.</i>)	39 71
III Тестамент се по чл. 40, 42 и 44 ванпарничног поступка обзнањује судом, и од тога дана почиње застарелост за уништај његов, према чему свако друго сазнање садржине тестаментa, ма којим путем то било, ван суда или власти, не утиче на рок застарелости ни по §-у 482 ни по §-у 937 грађ. зак. (одлука одељења од 12. јуна 1896 год. бр. 9597.)	16 24
IV На закони (нужни део § 477.) завешталац није ограничен кад своје имање распоређује између своје мушке и женске деце § 478 и 479 грађ. зак. (одлука опште седнице од 10. октобра 1898 год. бр. 8066.)	15 17
Глава XIII	
О попису заоставшег имања.	
III Изјава о пријему наслеђа лично је право по §-у 33 грађ. закона (одлука одељења од 15. фебруара 1888 год. бр. 544.)	39 83
То, што оставши задругар држи и ужива имање умрлог задругара није разлог, да се он наслеђа без пописа примио по §-у 485 грађ. зак. те да као такав без изузећа одговара за дугове умрлога по §-у 488 јер се § 485 пом. зак. односи на лица <i>ипсогиста</i> (одлука опште седнице од 12. фебруара 1876 год. бр. 617.)	51 120
IV Поверници наследникови не могу утицати на изјаву његову, хоће ли се наслеђа примити или ће га се одрећи, нити могу за свој рачун ништити изјаву одрицања наследства (одлука опште седнице од 4. јуна 1896 год. бр. 1781.)	17 24

ГЛАВА XV

О наследним правима и одношајима
у задрузи.

	Број страна.
I Између мушких и женских лица задруга не постоји (одлука опште седнице од 24. августа 1871 г. број. 2622.)	11 12
Кад отац одели своје синове, па са својим делом остане код једнога од њих, онда се тим актом између њих образује задруга (одлука одељења од 10. септембра 1884 год. бр. 3611.)	17 20
Деца с родитељима нису задругари (одлука опште седнице од 5. новембра 1874 год. бр. 3419.)	19 23
Удова, која је своје женско дете преживела, по основу наслеђа добија имање из задруге (одлука опште седнице од 8. маја 1882 год. бр. 1408.)	33 48
Удова једног задругара у задрузи умрлог има право да јој задруга даје накнаду у новцу, колико тај део прихода износи (одлука опште седнице од 25. септембра 1881 год. бр. 3451.)	65 117
Имање прибављено у задружном стању, не припада задрузи, но оном задругару који га је прибавио и на кога тапшија гласи (одлука опште седнице од 29. декембра 1888 год. бр. 4606.)	67 123
Кад су се задругари поделили, и услед тога сваки засебно живео, онда се не може сведоцима доказивати да је доцније задруга између њих образована (одлука опште седнице.)	71 137
Женска деца у задрузи заоставши умрлога задругара имају право на деобу задружног имања и пре пунолетства свога (одлука одељења.)	81 160
Пошто женско дете не саставља задругу, то има места попису имања без обзира на непристанак задружног стрица (одлука одељења од 20. новембра 1893 год. бр. 7131.)	91 184
II Кад отац одели своје синове, па са својим делом остане код једнога од њих, онда се тим актом између њих образује задруга (одлука опште седнице од 10. јуна 1888 год. бр. 1912.)	27 49
Женско дете саставља задругу (одлука опште седнице од 1. априла 1884 год. бр. 1038.)	33 61
Задруга између оца и деце (синова) може се основати уговором (одлука опште седнице од 12. августа 1893 год. бр. 2.)	41 73
III Задругу по §-у 520 грађ. зак. не треба раздвајати кад је један од задругара пунољетан (одлука одељења од 18. априла 1895 год. бр. 1325.)	3 3

	Број страна.
Кад преудата удовица тражи сирему и удомљење према §-у 525 грађ. зак. онда тужена страна треба да докаже, да је та сирема из куће издата, ако удовица то не признаје (одлука опште седнице од 11. јануара 1890 год. бр. 4829/89.)	15 23
Продаја задружног имања кад није од штете за задругу, није разлог за раздвајање (деобу) задружног стања (одлука одељења од 12. октобра 1880 године број 3783.)	19 30
IV Женска деца у задруги не састављају задругу него настављају живот инокосни (одлука опште седнице од 22. марта 1882 год. бр. 4266.)	14 16
Где је смеша имања и задружног труда, онда се у случају распре између таквих лица суди по основима ортаклука — глава XXVII чест друга законика грађанског — (одлука одељења од 4. новембра 1880 године бр. 3376.)	27 40

ГЛАВА XVIII

О уговорима у опште.

I Значај је заједничке обвезе у томе (§ 545 грађ. зак.) да ако један нема, онда онај други који има мора платити (одлука одељења.)	1 1
Уговор на случај смрти сматра се као тестамент у смотрењу извршења и следства, али се од њега не може одустати без одобрења друге стране (одлука одељења од 30. децембра 1868 год. бр. 4053.)	9 9
Неиспуњење уговора од стране једног уговорача ослобођава и другог уговорача од његове обвезе (одлука одељења од 14. децембра 1878 год. бр. 2919.)	49 78
Рођена деца могу се лишити наследства по основу теретног уговора (одлука опште седнице од 23. јануара 1881 год. бр. 3020.)	55 90
О уговореној — конвенционалној — казни или накнади (одлука опште седнице.)	70 131
Уговор са државом за набавку ствари обвезује лицитанта одмах, а државу пошто министар одобри лицитацију (одлука опште седнице од 19. августа 1887 год. бр. 2683.)	80 156
Лиферанти меса за војску не плаћају општини касапску аренду (одлука опште седнице од 16. децембра 1887 год. бр. 4346.)	83 165
II О значењу речи »Солидарно« и о дејству солидарне обвезе (одлука одељења од 20. септембра 1890 год. бр. 3621.)	1 1

	Број страна.
Кад једна уговорна страна давши капару, не испуни у свему своју обвезу онда друга страна као невинна по §-у 550 грађ. зак. има право да задржи примљену капару у случају ако то тражи, иначе дужна је капару вратити (одлука опште седнице од 24. априла 1880 год. бр. 1572.)	3 7
Ташија утврђена општинским судом у вредности до 200 динара важи као потпун доказ за постојање уговора продаје и примљене цене (одлука опште седнице од 27. августа 1892 год. бр. 637.)	7 15
Услови уговора морају се разумно у призрење узети по §-у 546 с обзиром на § 553 грађ. зак. (одлука опште седнице од 29. октобра 1893 год. бр. 7618.)	15 27
Неиспуњење уговора од стране једног уговорача, ослобођава и другог уговорача од његове обвезе (одлука опште седнице од 4. августа 1893 год. бр. 3451.)	48 84
Куповина и продаја не сматра се за свршену, ма да је положена капара, само ако је била уговорена писмена погодба (из страног правосуђа.)	54 106
III Уз уговорену и примљену капару, може се тражити испуњење уговора, а не накнада штете по §§ 550 и 657 грађ. зак. (одлука опште седнице од 8. октобра 1894 год. бр. 6940.)	25 46
Кад је мишистар грађевина по тач. 10. § 66 зак. о општинама надзорна власт за примање и отпуштање општинских инжењера, онда по томе и оцена о постојању узрока за отпуштање таквих инжењера спада у надлежност његову, према чему суд се не може упуштати у оцену тога свршеног факта већ има то као свршен чин сматрати (одлука опште седнице од 11. јануара 1890 год. бр. 4628.)	29 57
IV Уговорна казна или накнада има се судом до судити у цифри, која је од стране уговорача одређена, и за њу се не мора подносити доказ, да ли је она ефективна (стварна) само је потребно, да је наступио услов за који је везана (одлука одељења.)	30 47

ГЛАВА XVIII

О П О К Л О Н И М А.

I Поклон поречен због неблагодарности (случај из страног правосуђа.)	95 188
II Муж не може поклоном отуђити имање на штету женског уживања (одлука одељења од 28. августа 1893 број 5890.)	22 38

III Кад очух уз жену прими у кућу пасторче на издржање без уговора, сматра се да он то добровољно чини, према чему, да нема права на накнаду за издржање по § § 561, 563 и 564 грађ. зак. (одлука одељења од 12. фебруара 1887 год. бр. 509.) 13 19

ГЛАВА XIX

О остави или аманету.

III Чувар одговара накнадом штете за поверену му ствар, ако се његовом кривицом изгуби или упропасти (одлука опште седнице од 9. августа 1875 год. број 3481.) 50 119

ГЛАВА XXI

О з а ј м у.

I Жена, која је дала своје мужу новце на радњу па то не објави по §-у 6 трговач. зак. сматра се као проста поверитељка (одлука одељења.) 2 2

При свим теретним уговорима, осим при уговору зајма, може се уговорити већа добит од 12 од сто (одлука опште седнице од 18. децембра 1886 г. бр. 1027.) 75 143

II У случају обвезе дужника, да ће зајам или погодбу по могућности испунити, суд је овлашћен да одреди време дужнику за испуњење те обвезе (из *страног* правосуђа.) 57 109

III Не уговорени интерес на главну суму којој рок за исплату није одређен, досуђује се од времена, кад је наплата судом тражена § 604 грађ. зак. (одлука опште седнице од 17. маја 1885 год. бр. 1747.) 8 13

Кад величина интереса није у обвези одређена а у накнаду истог дата је извесна земља на уживање која је доцније продата, онда се на дужну суму досуђује 12 на сто у име интереса (одлука опште седнице од 9. августа 1875 год. бр. 3484.) 31 64

IV Представник општински кад за општину изда обвезу, ако не прибави за то одобрење по тачки 5 чл. 66 о устројству општина, одговоран је сам по тој обвези (одлука одељења од 17. априла 1897 бр. 2807.) 22 36

ГЛАВА XXII

О пуномоћству и деловодству.

III Пристанак обеју уговарајућих страна на раскинуће закљученог уговора има правне последице само

односно даљег извршења уговора и права на тражење накнаде штете услед неизвршења уговора, али односно израђеног посла по том уговору до дана раскинућа, има се расправити по §§ 629, 630 и 802 грађ. зак. јер нико нема права да се богати на туђу штету (одлука опште седнице од 9. маја 1872 год. бр. 1183.) 21 37

ГЛАВА XXIV

О продаји и куповини.

I Деца која стоје под родитељском влашћу и други сродници продавца, који има своје рођене деце, немају првенствена права куповине непокретности (одлука опште седнице од 6. новембра 1874 г. бр. 4001.) 8 8

Без одређене цене не може ни продаје бити по §-у 646 грађ. зак. (одлука опште седнице од 10. јануара 1886 год. бр. 50.) 73 139

II Малолетна деца немају права на пречи откуп очевог имања (одлука опште седнице од 17. маја 1885 год. број 1698.) 49 86

ГЛАВА XXV

О з а к у п у.

I § 704 грађ. зак. не даје безусловно право на накнаду штете поводом продатог закупног добра (одлука опште седнице од 31. маја 1885 год. бр. 2027.) 63 110

Држава није дужна да накнади штету закупцу брода, кад се прекине саобраћај услед наређења исправке дотичног пута (одлука опште седнице од 30. маја 1887 год. број. 1957.) 86 171

Пометена употреба закупног добра, услед ратних прилика не ослобођава закупца од плаћања уговорне кирије за неуживано време закупа, јер то је случај који шкоди закупцу као уживаоцу добра (одлука одељења од 8. октобра 1877 год. бр. 2637.) 93 185

Елементарни случаји, као привремена сметња употреби закупног добра, не дају закупцу права на раскинуће уговора, него само на одбитак закупне цене за неуживано време (одлука одељења од 22. октобра 1877 год. број 2930.) 94 186

II Уговор раније закључен између закуподавца и закупца а доцније потврђен, може имати утицаја на прече право исплате кирије не од дана потврђења него

	Број страна.
од дана закупног уговора (одлука опште седнице од 3. новембра 1888 год. бр. 3569.)	14 24
III По §-у 701 грађ. зак. само у случају, кад рок закупу није уговорен, рок је кад једна страна другој откаже 14 дана раније. Ако је условљено, да се уговор има сматрати одмах за раскинут, чим наступи извештан услов — продаја тога добра — онда је рок кад тај услов наступи (одлука опште седнице од 27. марта 1886 год. број 782.)	37 78

ГЛАВА XXVII

О ортаклуку.

I За грађански ортаклук не траже се формалности које прописује трговачки законик (одлука одељења од 19. септембра 1874 год. бр. 3631.)	32 47
Приходе од имања, који су остављени тестаментом на уживање удовици, могу забранити повериоци радње умрлога, ако се та радња продужи под надзором старатељства (одлука опште седнице од 30. августа 1881 год. бр. 892.)	52 85
IV Ортаци посебице не могу заједничку фирму задужити без озлашћења или објаве (одлука опште седнице од 16. фебруара 1898 год. бр. 1165.)	28 42

ГЛАВА XXVIII

О брачним уговорима.

I Удата жена може располагати својим имањем, које није као мираз дато, и без одобрења свога мужа (одлука опште седнице од 30. априла 1882 г. бр. 1256.)	6 4
Жена која донесе мужу трговцу новац као мираз и то обзнани, не може тражити из стечишне масе овога тај новац као својину (одлука опште седнице од 28. маја 1875 год. бр. 1575.)	18 22
Неутрошени приход жениног имања припада жени, а не мужу (одлука одељења од 25. априла 1879 год. бр. 1433.)	48 78
По тужби жениној, за наплату мираза противу стечајне масе њенога мужа, суд има да донесе пресуду и ако мираз није објављен, а у колико је та њена тражбина штетна за повериоце, ствар је засебног спора (одлука одељења од 17. априла 1893 год. бр. 9933.)	68 125
II За важност уговора на случај смрти тражи се, да је написан као што прописи за тестамент гласе (одлука одељења од 24. јануара 1890 год. бр. 241.)	21 37

	Број страна.
Накит, који муж жени да сматра се по §-у 777 као <i>иоклон</i> , а дар у стварима по §-у 770 грађ. зак. сматра се као <i>мираз</i> (одлука опште седнице од 24. маја 1875 год. бр. 2662.)	52 93
IV За важност брачног уговора не тражи се, да један супружник мора имати имања у часу уговарања, јер предмет уговарања може бити и будуће имање нити се имање мора у уговору поименце означити (одлука опште седнице од 26. марта 1898 год. бр. 2668.)	29 44
Кад је жена за живота имала и носила накит, онда се сматра, да је исти после њене смрти остао код мужа, па се овај по тужби наследника жениних има осудити да им тај накит уступи или накнади, пошто не доказује, да је тај накит жена са његовим знањем отуђила § 768 грађ. зак. (одлука опште седнице од 31. октобра 1885 год. бр. 3912.)	1 1

ГЛАВА XXIX

О уговорима одважним или на срећу.

I Игра на диференцију није равна опклади, те за то код овог уговора није нужно одредити ни полагати цену у треће руке (одлука опште седнице од 10. децембра 1877 год. бр. 3431.)	50 80
--	-------

ГЛАВА XXX

О накнади учињене штете.

I Накнада за повређену част не може се досудити ако се не докаже материјална штета (одлука одељења од 1870 год.)	14 17
Право својине ограничава се у случају, службениости и по закону о експропријацији, а забрана сем тих случаја порађа право на накнаду штете (одлука одељења од 13. фебруара 1878 год. бр. 349.)	24 36
Кмет не одговара за потврђење тапје него суседи (одлука одељења од 9. децембра 1881 год. бр. 4394.)	27 42
Држава није одговорна закупнику скеле за штету, кад она, у интересу јавне безбедности забрани превоз на истој (одлука опште седнице од 30. марта 1885 год. бр. 1035.)	36 56
Држава одговара за штету коју приватнима учине њени органи кажњивом радњом (одлука опште седнице од 16. јануара 1885 год. бр. 130.)	59 99
Поверилац који је ставио забрану на чији еспап, па по намирењу дужнику дао писмено од своје руке да је намирен, ипак одговара за штету причињену кад	

	Број страна.
сам забрану не скине (одлука опште седнице од 31. маја 1885 год. бр. 2069.)	66 119
II Штета на уговореном објекту, због повећане царине, не пада на државу као уговорача, него на лиферанта § § 801 и 808 грађ. зак. (одлука одељења од 22. фебруара 1888 год. бр. 609.)	10 22
Кривична пресуда, којом је констатовано небрежење, потпун је доказ за накнаду штете по §-у 12 крив. пост. (одлука опште седнице од 3. новембра 1888 год. бр. 3967.)	50 87
Кад поверилац стави забрану на туђе ствари, на ствар до свршетка спора пропадне, онда одговара сопственику накнадом штете (одлука опште седнице од 22. марта 1875 год. бр. 107.)	53 98
О накнади штете невино осуђених (<i>распуцава</i> .)	59 111
III Ко вршењем свога права прекорачи границе одговара за штету § § 32 и 80б грађ. зак. (одлука одељења од 23. маја 1875 год. бр. 2673.)	6 8
Чинovníк одговара за накнаду штете кад неуредном продајом непокретног имања оштети сопственика (одлука одељења од 10. јуна 1886 год. бр. 1969.)	20 31
За накнаду оне штете, која је проузрокована суседним имањем одговара сопственик истога по §-у 800 грађ. зак. без обзира на намеру (одлука опште седнице од 8. фебруара 1890 год. бр. 337.)	22 41
Кад чиновник, знајући, да је друм несигуран од хајдука при поласку осигурава се на начин како он најбоље мисли, да ће безбедније и непримећен од хајдука моћи однети и предати приход каси којој припада, па у путу од хајдука опет буде на друму ухваћен и похаран, онда је то опет случај, а не крајње небрежење, те по §-у 800 грађ. зак. није одговоран за накнаду (одлука опште седнице од 4. децембра 1884 г. бр. 4111.)	27 49
Преценители су одговорни за недостатак по §-у 800 и 819 грађ. зак. кад се продајом процењеног имања докаже, да за исто није добијено ни две трећине од процењене вредности (одлука опште седнице од 14. фебруара 1886 год. бр. 242.)	42 88
За случајну штету одговоран је по §-у 808 грађ. зак. онај, који је крив, што се случај догоднио (одлука опште седнице од 4. новембра 1875 год. бр. 4995.)	43 90
Да држава одговара коме за штету по §-у 800 грађ. зак. нужно је доказати, да је влада државна узрок штети, а то је: да је она нешто наредила или обећала наредити, те је кога у праву ограничила или оштетила, па од тога без оправданог разлога одустала (одлука опште седнице од 4. августа 1875 г. бр. 3036.)	52 122

ТРЕЋА ЧЕСТ

Опредељења општа за права лична и стварна.

Глава I

О начину којим се утврђују права и обвезе.

	Број страна.
I Јемство до »рока« важи као јемство, а додатак »до рока« сматра се да не постоји (одлука опште седнице од 7. новембра 1874 год. бр. 4326.)	7 8
Право наплате од јемца, који је умро, а није дао залогу, застарева за три године, па био поверилац приватни или јавни (одлука опште седнице од 27. октобра 1882 год. бр. 2328.)	42 65
Кад јемство према умрломе јемцу по §-у 840 грађ. зак. застари, онда поверилац нема права, да тражи тај део јемства од другог јемца (одлука опште седнице од 7. маја 1887 год. бр. 1324.)	45 73
Непокретна или ручна залога, добијена после смрти јемца, не ствара право на рок застарелости од 30 година по 2-гој тачци § 840 грађ. зак. јер овај рок важи само уз залогу која је за живота јемца добијена (одлука опште седнице од 4. јуна бр. 2100.)	79 153
Судска је пракса неједнообразна при тужби, по којој се наплата тражи од јемца пре, него што је главни дужник, који је под стечајем, тужен и осуђен (одлука одељења од 25. септембра 1892 год. бр. 6389 и 7. августа 1893 год. бр. 2838.)	90 181
II Јемци одговарају повериоцу, као саучесници дуга по закону смеснитва или ортаклука, ако се нису на то солидарно обавезали § 545 и његово решење и § § 831. и 834 грађ. зак. (одлука опште седнице од 6. маја 1887 год. бр. 1702.)	23 40
Поверилац има право да тражи наплату дуга од јемца, у случајима §-а 830 и тада се јемац не може позивати на благодејање дискусије по §-у 829 грађ. зак. (одлука опште седнице од 16. септембра 1872 г. број 2050.)	28 52
Јемство на случај бегства дужника не сачињава безусловно јемачку обавезу (одлука опште седнице од 1. марта 1886 год. бр. 1021.)	35 66
III Кад поверилац не може да докаже немогућност наплате од главног дужника (§ 829 грађ. зак.), а јемац међу тим умре не давши пре тога ручне ни непокретне залоге за јемство, дужан је по §-у 388 грађ. пост. тражити условно наплату од умрлога јемца, у противном по истеку три године од смрти јемца,	

	Број страна.	
тражбина му према јемцу застарева по §-у 840 грађ. зак. (одлука одељења од 6. маја 1896 год. бр. 4151.)	4	3
Јемство до рока важи као јемство до исплате (одлука опште седнице од 30. марта 1885 године број. 1036.)	7	12
Више јемаца солидарно одговарају, ако је то у јемачкој обвези изречно уговорено, иначе по §-у 834 грађ. зак. одговара сваки за свој део, а у случају, да који не буде у стању део платити онда тај део плаћа ко има (одлука опште седнице од 27. јануара 1886 г. број 128.)	18	28
Јемци до исплате стоје под теретом одговорности оних услова, који су у облигацији изложени за главног дужника, па за то се и на њихово имање може ставити <i>интабулација</i> по § 832 и 838 грађ. зак. (одлука одељења од 9. септембра 1867 год. бр. 3008.)	24	45

ГЛАВА II

О преиначењу (промени) права и обвеза.

I Непротест за шест недеља на објаву ортака о преносу права и обвеза један на другог, не шкоди повериоцима њиховим (одлука одељења од 10. септембра 1884 год. бр. 2144.)	16	19
Продужен рок плаћању не проузрокује пренов обвезе (одлука опште седнице од 19. августа 1881 г. број 4885.)	31	46
II Признање уступитеља пред судом, да је примио извесну суму у отплату дуга, обвезује пријемника § § 29 и 869 грађ. зак. (одлука опште седнице од 25. августа 1893 год. бр. 3526.)	6	13
III Јемац се јемства не ослобођава, ако поверилац главном дужнику продужи рок плаћању, јер продужењем рока не ствара се пренов обвезе (одлука одељења од 15. марта 1868 год. бр. 1005)	38	82
IV Уступитељ интабулисана тражбине не одговара пријемнику за недостатак измирења тражбине од главног дужника (одлука опште седнице од 20. октобра 1897 год. бр. 7065.)	18	27
Поравњањем којим се продужује рок плаћања не ствара се пренов (<i>нова обвеза</i>) по §-у 852 грађ. зак. јер за пренов изискује се: да је измењен <i>закони основ или главни предмет</i> § § 848 — 849 пом. зак. (одлука опште седнице од 21. марта 1898 године бр. 2547.)	21	31

ГЛАВА III

Како престају права и обвезе.

	Број страна.	
I Пометња (заблуда) у <i>ствари</i> или <i>закону</i> по §-у 902 грађ. зак. не може ономе који је био у пометњи користити за повраћај у пређашње стање, ако се на то у тужби не позове (одлука опште седнице од 28. фебруара 1872 год. бр. 786.)	10	10
Обвезе у малолетству учињене могу се поништати преко суда у виду тужбе (одлука опште седнице од 10. јануара 1891 год. бр. 5177.)	20	16
II У случају активне солидарности дужник се ослобођава обвезе спрема свију поверилаца, ако исплати дуг једноме повериоцу; иначе обвеза за остале делове стоји (одлука одељења од 9. октобра 1892 г. бр. 7031.)	4	10
III Жена удова без одобрења свога мужа не може да отуђи своје имање, јер се уподобљава малолетнима по § у 920, и ако то учини, онда је таква радња ништавна по §-у 919 с обзиром на § § 109, 110, 416 и и 766 грађ. зак. (одлука опште седнице од 12. марта 1886 год. бр. 479.)	44	93
IV Од отплате облигационог дуга најпре се одбија интерес, а оно што преко тога остане иде у отплату капитала (главног дуга) по §-у 886 грађ. зак. (одлука одељења од 2. Октобра 1880 г. бр. 333.)	4	4
Исплата дуга по осудном решењу, а без повраћаја оригиналне исправе, не може се доказивати (одлука опште седнице од 23. јануара 1899 год. бр. 9632.)	33	59

ГЛАВА IV

О застарелости.

I Застарелост не тече противу трећих лица у случају ако противу њих није подигнута тужба за спорно право (одлука одељења од 30. септембра 1885 годне број 3558.)	39	61
Прописана застарелост од 6 година за покретне црквене ствари, не односи се и на тражење накнаде штете (одлука одељења од 5. октобра 1878 године број 2169)	54	89
Накнада привреде застарева за 3 године по тачци б и д §-а 928 грађ. зак. а не за 24 год. по тачци ж истог зак. (одлука опште седнице од 14. децембра 1884 год. бр. 3436.)	60	100
Чинovníк се не може користити застарелошћу из §-а 67 зак. о чинов. за недостатак новаца којима		

	Број страна.
је званично руковао, ма да за тај недостатак није кривично осуђен, што вреди и за његове наследнике (одлука опште седнице од 30. марта 1885 г. бр. 1121.)	64 114
Конвенцијална казна спада у право накнаде штете, те по томе застарева за три године (из <i>страног правосуђа</i> .)	99 196
II Кад се не подигне тужба у року, одређеном по §-у 15 трг. зак. онда књига губи снагу полудоказа; и тражбина се у том случају може доказивати главном заклетвом док не застари по §-у 928 под ж зак. грађ. (одлука одељења од 25. августа 1890 год. бр. 3083.)	2 5
Интерес, и ако исплата истога није на рокове уговорена, застарева по §-у 928 под д. грађ. зак. за три године (одлука опште седнице од 15. октобра 1893 год. број 6451.)	5 12
Сва права према другом судом утврђена губе се, ако се за 24 године не употребе (одлука опште седнице од 8. августа 1886 год. бр. 2049.)	8 15
Интерес застарева за три године (одлука одељења од 3. фебруара 1894 год. бр. 3446.)	37 69
III Тужба, коју је суд као неуредну одбацио, прекида застарелост по §-у 945 грађ. зак. (одлука опште седнице од 6. марта 1896 год. бр. 1720.)	14 20
Рад предузимача грађевине није исто, што и рад раденика и надничара, па за то на зараду предузимача не може се применити § 928 а грађ. зак. већ § 939 грађ. зак. (одлука одељења од 18. фебруара 1887 год. бр. 638.)	17 26
Издаци новчани, које учини старалац за масу не спадају у право накнаде штете § 939, већ у дуг по §-у 930 а грађ. зак. (одлука одељења од 24. марта 1887 год. бр. 1179.)	23 45
Застарелост тражења штете по §-у 939 грађ. зак. може тећи противу малолетника, који имају стараоце, од дана, када су за штету сазнали стараоци (одлука одељења од 10. септембра 1886 г. бр. 2919.)	26 47
Уговорена накнада за посредовање, да се изврши какав правни посао, застарева за 24 године по §-у 930 а грађ. зак. (одлука опште седнице од 27. марта 1886 год. бр. 640.)	34 71
Чинovníк, који је пресудом судском за злочино дело ослобођен из недостатка доказа, а пресудом дисциплинарног суда као недостојан лишен државне службе, нема права на пензију (из зак. о чинов.) одлука одељења од 15. децембра 1894 год. бр. 7990.)	30 61
IV Притежање по тапији застарева за 10 година по §-у 929 грађ. зак.ника, јер у течају тога времена	

	Број страна.
радња ванпарничног судије у циљу расправе наслеђа тога имања, не прекида застарелост у смислу §-а 945 поменутог законика (одлука одељења од 24. априла 1897 год. бр. 1463.)	10 11
Рок од 15 дана, који суд остави за подизање тужбе по §-у 95 стец. поступка не може имати за последицу престанак или губитак права, јер за то су постављени рокови у грађанском законнику (одлука одељења од 5. новембра 1895 год. бр. 4930.)	6 6
Тужба трговца за давање спана нетрговцима застарева по §-у 928 б грађ. зак. за годину дана (одлука одељења од 17. септембра 1897 год. бр. 4086.)	20 31
Интерес и ако исплата истог није на рокове уговорена, застарева по §-у 928 под д. грађ. законика за три године (одлука опште седнице од 16. децембра 1895 год. бр. 12505.)	5 5
Рад предузимача, није исто што и рад раденика и надничара, те за то на зараду предузимача не може се применити рок застарелости из §-а 928 а већ из § 930 а грађ. законика (одлука опште седнице од 17. марта 1897 год. бр. 1798.)	23 36

II

ЗАКОНИК

О поступку судском у грађанским парницама.

Основна правила.

II Кад наследник који је повео парницу противу тестаментa, којим је оштећен умре, онда се по §-у 3 грађ. пост. узима да нема тужиоца (одлука одељења.) 78 145

О надлежности првостепенога суда.

II Трговачки суд, пред којим се налази стечајна маса на расправи, није надлежан за пријављено удивичко издржање из исте масе (одлука одељења од 17. марта 1891 год. бр. 1582.) 74 141

За сметање употребе јавнога пута, нису надлежни судови, него управне власти (*из страног правосуђа*.) 77 144

III На апсолутну надлежност суд у свако доба званично гледа (одлука *апелаци. суда* од 21. априла 1881 год. бр. 447.) 53 128

Суд који је био надлежан за одобрење забране, надлежан је и за правдање по §-у 39 грађ. пост. (одлука одељења од 28. марта 1888 год. бр. 1137.) 71 147

О парничарима.

II Једном тужбом може се тражити имање, које се налази у притежању више њих по §-у 62 грађ. пост. (одлука одељења од 9. априла 1885 год. бр. 1188.) 67 129

Кад више њих заједнички (§ 60 грађ. пост.) воде парницу, на само један од њих поднесе уверење о сиротном стању и не плати таксу, пресуђење не односи се и на заједничаре који нису поднели уверење о сиротном стању нити платили таксу (одлука опште седнице од 10. јуна 1887 год. бр. 2246.) 68 130

IV Презадуженик може водити парницу у погледу стечајног имања (одлука одељења од 3. септембра 1890 год. бр. 6506.) 46 75

а) Т у ж б а.

II По §-у 97 грађ. пост. о уредности тужбе може се расправа чинити пре него што је рочиште одређено (одлука одељења од 1. децембра 1879 год. бр. 4171.) 75 142

Тужба нема више основа кад се њоме тражи испуњење уговора, или у случају немогућности испуњења, раскинуће истог и задржање капаре (одлука одељења од 8. августа 1894 год. бр. 5533.) 90 160

IV Тужба нема више основа кад се уз раскинуће уговора тражи повраћај имања, наплата кирије и заслуге као следство тога уговора § 98 грађ. пост. (одлука одељења од 16. маја 1878 год. бр. 1705.) 47 75

б) О д г о в о р.

I По тачки 1 § 109 грађ. пост. парница може се одбацити онда, кад је спор о истој ствари између истих лица по истом основу суђен и пресуђен (одлука одељења.) 106 203

IV Одбачај парнице може тужени да тражи само у одговору на тужбу (одлука одељења од 10. августа 1892 год. бр. 4571.) 39 65

О роковима и рочиштима.

I Кад је тужени на одређеном рочишту поднео нов доказ, а тужилац на то рочиште није дошао, онда

суд треба да одреди друго рочиште (одлука одељења од 19. септембра 1879 бр. 2974.) 101 199

Кад тужени не одговори на тужбу, мора одобрити тужиоцу ново рочиште, ако овај то тражи ради подношаја оригиналних исправа, које није ни у тужби ни на рочишту поднео § 94 — а — § 106 — § 200 грађ. пост. (одлука опште седнице од 7. октобра 1881 г. бр. 5121.) 120 217

Какав је поступак кад неко изјави суду, да је имање у тапји на потврђење поднесеној изложено његово, а не продавчево (одлука одељења од 4. марта 1883 год. бр. 791.) 123 220

II Наређење §-а 116 грађ. пост. да рок не може бити краћи од 8 дана не односи се и на рочишта (одлука опште седнице.) 84 151

IV Наређење §-а 116 грађ. суд. пост. да рок не може бити краћи од 8 дана односи се и на рочишта (одлука опште седнице од 4. октобра 1897 године број 6609.) 40 65

О а к т а м а.

III Одвојена мишљења судија не могу се ни у течају ни по свршетку парнице читати и преписивати (§ 148 грађ. пост. одлука опште седнице од 11. априла 1892 год. бр. 3081.) 66 141

Извиђање и суђење.

II Писмена изјава парничара, који не дође на рочиште мора се узети у обзир (одлука опште седнице од 13. марта 1887 год. бр. 953.) 64 127

§ 162 грађ. суд. пост. (одлука опште седнице од 6. маја 1883 г. бр. 696.) 76 142

О доказима исправе.

I Реч »јемац« представља јемачку обвезу, кад јемац својеручно напише и реч »јемац« (одлука опште седнице од 29. октобра 1884 год. бр. 3144.) 103 200

Ортачки уговор, као приватна исправа, веже само уговораче а не и трећа лица (одлука опште седнице од 14. јула 1879 год. бр. 1674.) 114 208

Признање старалаца, било да су они постављени за малољетника по чл. 11 или за имање по чл. 156 о старатељству за суму преко 1000 гроша не вреди без

	Број страна.
одобрења старатељског судије по тач. 8 чл. 75 поменутог закона (одлука опште седнице од 8. јуна 1881 год. бр. 4998.)	116 211
Извод из књига јавног надлежтва, сматра се као јавна исправа по тач. 1 § 187 грађ. пост. (одлука опште седнице од 14. фебруара 1886 год. бр. 272.)	117 213
Препис исправе оверен влашћу, које је ориџинал такође влашћу био оверен на изгубљен, пуноважан је доказ за спорно право (одлука опште седнице од 24. марта бр. 1245.)	119 215
II По §-у 204 грађ. пост. изгубљени лозови не могу се сматрати за неважеће (одлука одељења од 17. септембра 1892 год. бр. 5168.)	65 128
Исправа је пуноважна и ако на њој није назначено, кад је и где издата (одлука опште седнице од 21. марта 1880 год. бр. 1113.)	73 140
Издање нове исправе по §-у 204 грађ. пост. (одлука опште седнице од 19. октобра 1893 год. бр. 7089.)	71 138
Тапшја утврђена општинском влашћу, доказ је, да је у њој означеном купцу имање продато у случају, кад је спор о својини тога имања између два или више купаца, који немају исправе а не између купца и продавца (одлука опште седнице од 28. априла 1883 год. бр. 355.)	79 146
Пресуда општинског суда без нумере не вреди (одлука опште седнице од 4. децембра 1885 године број 4251.)	87 155
Кад јемац зна само да се подшине, онда треба своју јемачку обвезу пред влашћу да призна, иначе не вреди (одлука опште седнице од 14. марта 1889 г. број 1052.)	89 158
III Признање стараоца обвезује наследника по тач. 4 § 183 грађ. пост. (одлука опште седнице од 16. марта 1883 год. бр. 1284.)	56 131
Изговор дужника, да је дао извесну суму у отплату облигације, која није по закону начињена не важи према §-у 185 грађ. пост. кад он облигацију и дуг у њој пред судом призна (одлука опште седнице од 28. септембра 1868 год. бр. 3155.)	58 133
Рачун из трговачких књига од дужника својеручно написан и потписан, важи као доказ, за отплату облигационог дуга по §-у 194 грађ. пост. (одлука опште седнице.)	54 129
Забелешка неписмена повериоца стављена на облигацији о отплати дуга не важи по §-у 194 грађ. пост. (одлука одељења од 21. августа 1884 год. бр. 2854.)	55 131

	Број страна.
IV При тражењу обезбеђења по исправама на страном језику, довољно је, да поверилац уз ориџинал поднесе превод њен на српски (одлука одељења од 4. новембра 1881 год. бр. 8275.)	35 63
Кад у исправи није означен поверилац онда се тај облигациони одношај може допуном <i>клетвом</i> доказивати (одлука опште седнице од 14. децембра 1896 год. бр. 10138.)	41 66
Застарела меница у законој форми издана важи као облигација — грађанско правна обвеза (одлука опште седнице од 10. октобра 1897 год. бр. 6788.)	43 69
Превод исправе на страном језику, не мора се по § 200 грађ. пост. подносити у овереном препису (одлука опште седнице од 12. јуна 1898 год. бр. 5429.)	52 80

О СВЕДОЦИМА.

I За оцену доказа — фактичког питања — надлежни су судећи судови а не и касациони (одлука опште седнице од 6. новембра 1891 год. бр. 7674.)	121 218
Да ли се застарелост према допуни §-а 242 грађ. пост. може доказивати сведоцима (одлука одељења од 16. новембра 1885 год. бр. 4139.)	122 219
II Забрана сведочења сведока (§ 242 грађ. пост.) не односи се и на дела која су се догодила пре овог законика (одлука опште седнице од 4. јуна 1881 год. број 1192.)	61 120
Остава или аманет у вредности преко 200 дин. не може се сведоцима доказивати сем случаја § 245 а под б грађ. пост. (одлука опште седнице.)	81 149
IV Не може се доказивати сведоцима ни тражбина из наследства преко 200 динара ако парничари нису у сродничким односима (§ 244 грађ. пост. одлука опште седнице од 18. априла 1898 год. бр. 3332.)	50 77

О ВЕШТАЦИМА.

III Кад су два вештачка мишљења једна другом противна, онда треба наредити <i>треће</i> вештачење по §-у 256 грађ. пост. (одлука одељења од 25. септембра 1885 год. број 3502.)	62 138
---	--------

Исправка пресуде или решења.

III Пресуда по којој се заклетва има положити, извршна је по положеној заклетви, те за то се ис-	
--	--

правка исте може тражити без обзира на време кад је примљена (одлука одељења од 20. фебруара 1890 године бр. 623.)

Број страна.

65 140

О заклетвама.

II Заклетва која се по тач. 13 § 426 грађ. пост. досуђује, *једнострана је* (одлука одељења).

88 157

IV Кад се тужена страна позива на застарелост тражбине, онда не мора да прими понуђену главну заклетву, према чему, пресуда, која није узела у оцену застарелост подлежи апелирању (одлука одељења од 10. јула 1898 год. бр. 5184.)

45 74

Пресуде, решења и наредбе.

II Питање о мешању у парницу не може се исправити по §-у 108 уз главну ствар него претходно и то решењем по §-у 303 грађ. пост. као *сиоредно* питање (одлука опште седнице од 28. априла 1893 год. број 3090)

86 154

О заштити.

III Кад се заштитник прими заштите туженога, онда се он на плаћање тужиоцу осуђује (одлука опште седнице од 23. маја 1886 год. бр. 1777.)

63 138

Достављање судских пресуда и решења.

III Неправилна предаја судских одлука на рецепсу не производи никакве правне последице (§ 368 и 370 у вези са § 371 грађ. пост. одлука опште седнице од 6. маја 1883 год. бр. 696.)

61 136

О средствима обезбеђења.

I Необрати плодови, кад се сами за се обезбеђују, увек се *једино* забраном обезбеђују а никако хипотеком интабулацијом (одлука одељења.)

100 198

Пријем одговорности из §-а 407 грађ. пост. мора бити ујемчен стварном (материјалном) гаранцијом (одлука одељења од 7. јуна 1878 год. бр. 1306.)

104 201

Раније стављена забрана на какву ствар и ако није на време оправдана, преча је као залога од до-

цнијег пописа, кад дужник међу тим није тражио скинуће исте забране (одлука опште седнице од 11 октобра 1885 год. бр. 3710.)

35 54

II Поверљивоци пушпне масе, који су по чл. 102 ваншарничког поступка позвати за пријаву имају право обезбеђења све донде, док се стециште над имањем масеним по §-у 24 степ. пост. не отвори (одлука одељења од 1. фебруара бр. 841.)

63 126

Кад се тражи скинуће забране из узрока побројаних у §-у 392 грађ. пост., онда у случају уважења, с извршењем скинућа чека се на извршност тога решења (одлука одељења од 10. маја 1883 г. бр. 1807.)

80 148

Уз тужбу о обезбеђењу на основу сведочења сведока, ови се морају привести суду, сем случаја ако су болешћу спречени суду предстати, када се имају испитати код својих кућа по §-у 209 грађ. пост. (одлука одељења.)

85 153

III Удова за сигурност мужевљевог примања може тражити обезбеђење на имање дужника, пошто она има право уживања свога мужа (одлука одељења од 29. априла 1886 год. бр. 1281.)

64 140

Прост навод, да је дуг коме рок плаћања није прошао, у опасности, ако се не каже у чему је та опасност и по којој тач. из § 394 или 399 грађ. пост. не вреди, ма да је положено прописно новчано јемство (одлука одељења од 27. јула 1885 год. бр. 2769.)

67 143

Тражење да се обустави зидање грађевине на плацу који се представља да није својина грађевинара, не спада у обуставу (§ 421 грађ. пост. одлука одељења од 2 октобра 1878 год. бр. 2461.)

68 144

IV За накнаду штете учињене злонамерном палевином и намерним противзаконим поништајем ствари, оштећени има право обезбеде према одговорној општини по истеку *тримесечног* рока одређеног чланом 20. закона о накнади (одлука опште седнице од 8. јуна 1898 год. бр. 5215.)

36 63

Право на кауцију (јемство) § 389 грађ. суд. пост. не даје туженој страни безусловно и код случаја обуставе, него само код забране и прибелешке (одлука опште седнице од 28. априла 1898 год. бр. 3702.)

37 64

Воденични ујам обезбеђује се забраном а не интабулацијом или прибелешком (одлука одељења касационог суда.)

44 73

II телеграфским путем може се тражити обезбеђење ако је у телеграму цитирана исправа (одлука одељења од 12. јула 1896 год. бр. 6655.)

54 82

Поновљење парнице.

	Број страна.
I Тумачење тачке 13 § 426 грађ. пост. по коме под речју »други докази« разуму се докази другог рода, а не онакви исти какви су већ употребљени у парници које се понављање тражи (одлука одељења.)	105 202
Није у свом делу него у свом праву, или тумачење тачке 9 § 426 грађ. пост. (одлука одељења.)	107 203
О значењу § 432 грађ. пост. (одлука одељења.)	111 207
Парница пресуђена изборним судом може се поновити (одлука одељења од 4. марта 1880 г. бр. 909.)	112 207
Пуномоћницима општинским не може се досудити заклетва (тач. 13 §-а 426 грађ. пост.) на то, да општина у време првога спора није знала за доказе (одлука одељења од 4. јуна 1880 год. бр. 2398.)	113 208
Пресуде судске изречене по §-у 109 грађ. законика о издржању женином, не могу се поновити по основу пресуде конзисторијске, којом се брак разводи на штету женину као криве стране (одлука одељења од 26. марта 1885 год. бр. 1191.)	118 213
III Једном расправљено питање о вредности јавне продаје не може се поновљењем покретати (одлука одељења од 28. априла 1894 год. бр. 1845.)	57 132
Доказ, којим би се у тражењу поновљења утврдило, да су сведоци у ранијој парници испитани сумњиви, није основ за поновљење парнице по §-у 426 грађ. пост. (одлука одељења од 23. августа 1875 год. број 3949.)	59 134

О изборном суду.

I Кад тужени у случају § 434 грађ. пост. по коме је сам закон огласио изборни суд за надлежан, изјави, да предложени случај, не спада у оне изложене у поменутом §-у, онда се тужилац има обратити првостепеном суду за расправу тога питања (одлука опште седнице од 17. марта 1866 год. бр. 855.)	102 199
III Полициска власт може саставити изборни суд само онда, кад обе парничне стране пристају, или кад редован суд упути парничаре изборном суду (одлука одељења од 15. маја 1887 год. бр. 1850.)	69 144

Кратко суђење.

I Јавна исправа сама по себи није услов за кратко суђење (одлука одељења од 25. августа 1877 године број 2295.)	115 210
---	---------

Број страна.

II За меничне тражбине противу умрлог лица има места кратком поступку — суђењу — (одлука одељења од 12. новембра 1887 год. бр. 3939.)	66 129
Управа фондова може препис својих облигација сама одоверити и на основу истог тражити кратко суђење по §-у 453 грађ. пост. (одлука опште седнице од 28. августа 1892 год. бр. 7417.)	91 160

О извршењу пресуде.

I По тачци 4 §-а 471 грађ. пост. под именом земљоделца разуме се и жена (одлука одељења од 16. децембра 1883 год. бр. 4569.)	108 204
Кафана или механа не спада у имање, које се земљоделцу од продаје заштићава (управни случај — <i>решење министра унутрашњих дела</i> од 19. јуна 1885 год. бр. 7355.)	109 205
Кад ко поднесе суду тапију на потврђење с уверењем општинским, да није земљоделац, и тапија се на основу тога уверења потврди и купцу изда — онда се противно не може парницом доказивати (одлука опште седнице од 31. октобра 1885 год. бр. 3893.)	37 58
II Законско благодетење §-а 471 грађ. пост. односи се по смрти земљоделца и на његову породицу (одлука опште седнице.)	62 124
Задужење је равно отуђењу имања по тачци 12 и 13 §-а 471 грађ. пост. (одлука одељења од 14. марта 1894 год. бр. 310.)	69 133
Повериоцу припада новац добијен од имања, које земљоделцу штити закон док је у природи по тач. 4 §-а 471 грађ. пост. (одлука опште седнице од 1. априла 1894 год. бр. 2384.)	70 137
Полициска власт по званичној дужности има се уверити, да ли је лице, чије се имање узима у попис земљоделца (одлука одељења од 5. августа 1882 год. број 2248.)	72 140
III Купац имања на јавној лицитацији, на које му је судска тапија издата, пречи је од интабулираног повериоца истог имања у случају, кад је оно као имање другог лица а не као дужника интабулисаног повериоца продато (одлука опште седнице од 20. фебруара 1887 год. бр. 517.)	70 146
IV Законско благодетење §-а 471 грађ. пост. суд. односи се по смрти земљоделца и на његову породицу (одлука одељења од 11. јуна 1894 год. бр. 2274.)	38 64
Право избора дужника у V одељку допуне §-а 471 грађ. пост. »да одреди која ће му се земља продати«	

не односи се на интабулирано имање (одлука опште седнице од 4. новембра 1897 год. бр. 7624.) 42 68

О уништењу неуредне јавне продаје.

I Продаја је неуредна ако није три пут оглашена у званичним новинама (одлука одељења од 7. септембра 1893 год. бр. 4032.) 124 221

III Продаја је неуредна, кад полициска власт није поступила по §-у 466 грађ. пост. (одлука одељења од 28 фебруара 1894 год. бр. 9076.) 60 135

Не вреди продаја саопштена робијашу или заточенику кад она није саопштена њиховом стараоцу (одлука одељења од 5. јануара 1881 год. бр. 12.) 72 147

IV Кад имање није продато уједно, већ сваки комад за себе, онда се код тужбе о уништењу продаје има центи продаја свакога парчета за себе по §-у 482 грађ. поступка (одлука одељења од 10. маја 1880 године број 10471.) 49 77

Јавна продаја је уредна ако је било надметања ма и најкраће време, а није потребно да је све до закључења лицитације било најмање два лицитанта (одлука опште седнице од 28. октобра 1898 г. бр. 8643.) 51 78

Кауција при јавним лицитацијама може се положити у сребру баш и онда, кад је у условима лицитације означено, да се мора у злату положити (одлука одељења од 29. децембра 98 год. бр. 10515.) 53 81

Одмор судски.

I Задатак је дежурног одељења касационог суда да разматра сва она дела из §-а 511 грађ. пост. без призрења на то, да ли је по њима првостепени суд решавао колегијално (одлука опште седнице од 23. августа 1886 год. бр. 2564.) 110 206

III

ЗАКОН О СТАРАТЕЉСТВУ

II О значењу другог става чл. 144 зак. о старатељству (решење апелационог суда од 23. септембра 1893 год. бр. 1128.) 82 150

И ако је завештатељ својим завештањем искључио старатељског судију од сваког надзора над старатељима, опет у случају продаје непокретности масене, старатељски судија дужан је да да одобрење своје по чл. 75 зак. о старатељству (решење апелационог суда.) 83 151

IV

ЗАКОН О ТАКСАМА

IV Суд је дужан по писмену с недовољном таксом продужити свој рад, ако се довољна такса положи и после рока означеног у наредби за таксу (одлука одељења од 20. маја 1898 год. бр. 4550.) 48 76

V

ТРГОВАЧКИ ЗАКОНИК

О трговачким књигама.

I Једна књига не може бити основ за допуну клетву (одлука опште седнице од 1. маја 1885 године број 1208.) 136 244

О ортаклуку јавном.

III При ортаклуку, који није судски објављен поверилац њихов, да одржи у обвези и остале ортаке, потребно је, да докаже, да је онај ортак, који је исправу издао и остале ортаке потписао, имао овлашћење у смислу §-а 613 грађ. законика или уговор њихов о ортаклуку у смислу §-а 40 тргов. зак. чиме се по §-у 43 трг. зак. јавни ортаклук доказује (одлука опште седнице од 19. марта 1886 год. бр. 514.) 76 157

О посредственицима или сензалима.

III Уговор у трговачким пословима преко посредника закључен сматра се за свршен кад обе стране имају уговор у изводу из уредног вођена дневника посредничког са потписом противне уговарајуће стране по §-у 54 трг. зак. (одлука одељења од 29. априла 1896 год. бр. 270/95 год.) 73 150

О набављачима или комисионарима.

I Комисион се не може доказивати сведоцима ни по трговачком законнику ни по трговачком — правном обичају (одлука одељења од 18. августа 1882 године број 4739.) 129 230

О оптрављачима или експедиторима.

III Отправљач није властан задржати еспап, који купац врати дужнику због тражбине, коју има од купца (из страног правосуђа.) 80 167

Отправљач не одговара за квар робе, ако је купац прими (одлука опште седнице од 10. децембра 1892 год. бр. 10407.) 81 168

О возиоцу или кириџији.

I Одговорност возиоца за накнаду штете (одлука опште седнице од 18. маја 1882 год. бр. 1409.) 130 232

III Возиоц одговара за упропашћену робу по садржини товарног листа (одлука опште седнице од 4. октобра 1895 год. бр. 10039.) 79 164

Менице.

I И за застареле менице надлежан је трговачки суд (одлука одељења.) 127 226

Меница једном предата суду за наплату без потписа издаваоца, постаје апсолутно неважећа, јер на њену важност не може имати утицаја ни доцнији потпис издаваоачев (одлука опште седнице од 11. јануара 1890 год. бр. 4596.) 131 235

Ако се обећа интерес на меничну суму у особеној исправи обећање то, правно не вреди (из *страног правосуђа*.) 134 242

Меница је пуноважна ако је у форми оштећена, а не и у својим битним деловима (из *страног правосуђа*.) 135 243

Меница по пропису §-фа 80 трг. зак. написана, али влашћу не потврђена, није јавна исправа (одлука опште седнице од 17. фебруара 1888 год. бр. 465.) 138 252

Ако на меници није означена, у чему је примљена вредност, онда таква меница нема меничне вредности по §-у 81 трг. зак. (одлука опште седнице од 1. августа 1879 год. бр. 2225.) 139 254

III Кад је трасант (издавалац) и жирант неписмен, онда се поред њихова имена мора крст ставити уз потпис лица, које их је потписало и два сведока (одлука одељења од 18. априла 1888 год. бр. 1533.) 74 152

О благовременом пошиљању суме за плаћање потребне.

III Израз »по наредби« у тексту менице код имена ремитента значи: да је он дужан да акцептанта снабде меничном сумом за покриве менице коју издаваоц издаје — § 85 тргов. зак. (одлука опште седнице од 28. новембра 1890 год. бр. 4533.) 75 153

О пријему (акцептирању).

I Меница, на којој пријемник не стави реч »примљена« не садржава никакву меничну обвезу (одлука опште седнице од 1. септембра 1881 год. бр. 4193.) 128 227

О року плаћања.

I Како се узима датум плаћања по меници издатој у Србији а с плаћањем у иностраној држави (одлука опште седнице од 7. новембра 1874 год. бр. 4133.) 125 223

Да ли је пуноважна меница у којој је време за исплату одређено речима, платите до 1. децембра? (из *страног правосуђа*.) 132 238

О заједничком јемству.

I Реч »солидарно« не мора бити изречно употребљена у осудном судском решењу, кад је дуг по меници и ако има више дужника (одлука опште седнице.) 142 258

О плаћању.

I Менични дугови у опште не могу се пребијати од тражбина грађанских (одлука одељења од 10. јануара 1890 год. бр. 82.) 133 241

Права и дужности притежатеља менице.

I Обвеза трасантова стоји и без протеста у случају, кад трасант не докаже да је акцептанта о року снабдео с новцима по §-у 146 трг. зак. (одлука опште седнице од 3. августа 1877 год. бр. 1699.) 126 223

Пријемник (акцептант) није одговоран трасанту (издатељу) ако овај услед одрицања његовог не докаже да га је снабдео потребном сумом (одлука опште седнице од 29. марта 1876 год. бр. 1425.) 137 246

Ако је акцептант пао у презадужно стање пре рока за исплату менице одређеног и протест за то подигнут, може се обезбеђење тражити (одлука одељења од 27. октобра 1889 год. бр. 3987.) 141 257

III За одржање издаваоца менице у обвези сопственик менице дужан је изискати протест због неисплате, овоме га доставити, па ако овај не плати, тужити га суду за 15 дана по протесту — § 141 трг. закон. (одлука одељења од 22. септембра 1889 бр. 2925.) 77 158

О протесту.

I Издавање меничног протеста није саставни део делокруга судског (одлука одељења од 5. маја 1890 год. бр. 1804.)

Број страна.

140 256

Страно законодавство.

III Странац, који по законима своје државе није менично способан може се у другој држави менично обвезати, ако је по законима те државе способан (одлука одељења.)

78 162

VI

ЗАКОН О СТЕЦИШНОМ ПОСТУПКУ

Стецишно поступање у опште.

II Право гласања у принудном равњању губе они повериоци чије тражбине дошавши повериоци већином гласова оспоре (одлука одељења од 18. априла 1881 год. бр. 1329.)

135 235

Стецишни поступак у опште.

II Над имањем земљоделца има места стецишту (одлука одељења од 12. априла 1894 год. бр. 3219.)

131 232

Над чиновником који нема имања не може се стециште отворити (одлука одељења од 14. априла 1879 год. бр. 1155.)

132 232

Забрана противу трговца не допушта се, него се одмах отвара стециште по § 144 стец. поступка, ако не буде у стању своје повериоце измирити (одлука одељења од 27. октобра 1880 год. бр. 4350.)

133 234

Отварању стецишта нема места кад дужник нема имања (одлука одељења од 18. априла 1881 г. бр. 1594.)

134 234

VII

УПРАВНО УСТАВНИ ЗАКОНИ

I Судија може испитивати, да ли је један закон сагласан у ставу или не (одлука опште седнице од 26. августа 1893 год. бр. 5499.)

143 261

Кад у специјалном закону нема наређења о новом питању, онда важе прописи општег кривичног законика (поводом изборног случаја одлука опште седнице од 20. фебруара 1892 год. бр. 1402.)

172 307

Број страна

IV При одређивању количине пензије, Главна Контрола не може се упуштати у оцену питања о праву на пензију (одлука опште седнице од 6. септембра 1897 године број 5886 и од 29 — 30 децембра 1897 године број 928 — 9383.)

9 10

VIII

КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Уводна правила.

I Иследник не чини кажњиво дело, кад окривљенога држи у притвору више, него што § 156 под а крив. пост. допушта (одлука опште седнице од 16. децембра 1887 год. бр. 4468.)

158 282

II Шиљање поштом у куверти забрањеног листа не сачињава кажњиво дело (одлука опште седнице од 11. априла 1892 год. бр. 3104.)

95 169

О казнама.

II Кад је неко, бивши у притвору осуђен пресудом на казну, која му се рачуна од дана изречене пресуде, па међу тим за друго дело стављен у притвор, за које је пресудом ослобођен, онда му се притвор за то друго дело рачуна у казну по првој пресуди (одлука опште седнице.)

103 178

IV Женска лица осуђују се и на губитак грађанске части (одлука опште седнице од 22. маја 1898 г. број 4576.)

64 93

О покушају.

II Покушај убиства стоји и ако нападнутоме повреда није нанесена (одлука опште седнице од 16. новембра 1888 год. бр. 4066.)

104 181

О извињујућим и казн умањујућим околностима.

I Убиство с прекорачењем нужне одбране (одлука одељења од 1876 год. бр. 1532.)

159 283

О тумачењу § 55 и 56 крив. зак. у питању: да ли је кривац какво дело учинио с разбором или без

разбора (одлука опште седнице од 9. августа 1888 г. број 2747.) Број страна.
177 315

О олакшавајућим и отежавајућим околностима.

I Отежавна околност из тачке 5 §-а 65 крив. зак. (ранија осуда) не подлежи застарелости и узима се за отежавну околност, сем случаја, ако се оптужени не осуђује за поврат — § 71 — којим му се та околност, већ ставља на рачун (одлука опште седнице од 26. маја 1881 год. бр. 2294.) 162 289

Отежавна околност из тач. 4 §-а 65 крив. зак. у злочину или преступу према стрицу не узима се у обзир (одлука опште седнице од 5. децембра 1883 г. број 4359.) 170 305

Отежавна околност из тачке 4 §-а 65 крив. зак. у злочину или преступу према брату рођеном, узима се у обзир (одлука опште седнице од 15. марта 1893 год. бр. 2015.) 171 306

О застарелости.

I Осуде изречене по закону о правозаступницима, застаревају у року одређеном 1 тачком §-а 396 крив. зак. (одлука опште седнице од 11. јула 1893 године број 3932.) 149 272

Кривице из §-а 143 степеног пост. застаревају као иступи по §-у 396 кривичног зак. (одлука опште седнице.) 150 273

II Кривично је право део јавног права, те се на застарелост казне по званичној дужности гледа (одлука одељења од 31. августа 1893 г. бр. 2113.) 106 185

IV Кривица лажног или простог банкрутства застарева од дана када дужник падне под стечај, а не од дана оптужбе (одлука одељења од 17. септембра 1897 год. бр. 6129.) 55 83

О злочинствима и преступљенима чиновника у званичној дужности.

I За лажно уверење потребна је намера (одлука опште седнице од 19. марта 1886 год. бр. 680.) 144 262

Осуђен због *оклевања* извршења казне (одлука опште седнице од 28. Маја 1886 год. бр. 1797.) 146 266

Ко претреса стан без решења чини кажњиво дело из §-а 122 под *a* крив. зак., и накнада за повређену част досуђује се, и ако није доказана материјална штета (одлука опште седнице од 25. октобра 1891 године број 7375.) 157 280

Кад чиновник узме од новаца или ствари, које је по службеној дужности примио и њима се послужи, па те новце односно ствари, на захтев власти положи, онда је то кажњиво као *послуга* — § 112 — а не као утаја — § 113 крив. зак. (одлука опште седнице.) 166 296

Утаја по званичној радњи не може се сведоцима доказивати (одлука опште седнице од 27. маја 1888 год. бр. 1868.) 179 320

Чиновник који упропасти званична акта казни се по §-у 111 крив. зак. а његов саучесник, ако није званичник казни се за то по §-у 104 в, јер *личан* однос првога не може се ставити на рачун саучеснику по §-у 52 крив. зак. (одлука опште седнице од 16. новембра 1889 год. бр. 4075.) 181 324

II За разумевање закона судије не одговарају (одлука опште седнице од 8. октобра 1882 г. бр. 3138.) 100 175

О злочинствима и преступљенима због лажних исправа.

I Конфузија нема утицаја на кривично питање (одлука одељења од 31. маја 1885 год. бр. 1991.) 148 271

Није превара него лажна исправа (одлука опште седнице од 8. новембра 1877 год. бр. 4198.) 168 299

Тумачење §-а 147, 111 и 149 крив. зак. у свези са 4 тачком §-у 471 грађ. пост. (одлука опште седнице од 27. маја 1888 год. бр. 1801.) 178 318

II Исправа која нема нумере важи као исправа (одлука опште седнице од 26. јануара 1894 године број 705.) 101 175

О убиству.

I О значењу другог става §-а 156 крив. зак. (одлука опште седнице од 9. априла 1886 год. бр. 989.) 145 264

II Злостава је оно, где тело човечије нешто трпи а не вређа се организам тела; где се пак вређа организам тела па из овога sledује смрт то је убиство (одлука одељења од 19. септембра 1868 год. бр. 2431.) 94 168

IV Убиство, и ако дуже времена премисљано, извршено у афекту потпада под одредбу §-а 156 тач.

	Број страна.
2. крив. зак. (одлука опште седнице од 29. јануара 1885 год. бр. 757.)	62 91

О убиству деце нарочито копилади.

II § 165 крив. зак. (одлука опште седнице од 18. фебруара 1869 год. бр. 2274.)	105 182
IV За кривце из § 166 крив. зак. не може се узети олакшавна околност из § 59 тачке 2 јер је законодавац то већ имао у виду при одређивању казне (одлука опште седнице од 6. септембра 1897 гсдине број 5875.)	57 85

О злочинствима и преступлењима противу личне слободе.

I Самовлашће казни се по званичној дужности (одлука одељења.)	156 278
Примена и тумачење § § 188 и 200 крив. зак. (одлука опште седнице од 3. новембра 1889 г. бр. 3527.)	180 322
II Кад механика задржи ствари путника за трошак учињени у механи, онда у том поступку његовом не стоји самовлашће (одлука одељења.)	102 177

О злочинствима и преступлењима противу благонравија.

I Дело браколомства од стране мужа учињено не може се казнити по тужби жениној (одлука одељења од 13. јануара 1888 год. бр. 136.)	151 273
Противприродни блуд извршен над женскињем није кажњив (одлука одељења.)	152 274
Између маћије и пасторка постоји сродство по тазбини у првом степену, дакле њихов блудни однос чини кривицу радооскрвњења (одлука одељења од 22. августа 1892 год. бр. 4242.)	173 309
IV Блуд извршен над пернатом животињом није нашим законом кажњив (одлука опште седнице од 30. маја 1897 год. бр. 3932.)	58 86

О лажном оптужењу, опадању и повреди части.

II Увреда нанесена у запечаћеном писму адресанту преступно је а не иступно дело (одлука одељења.)	96 171
---	--------

О крађи и утаји.

	Број страна.
I Крађа или утаја (<i>из страног правосуђа.</i>)	163 291
Пресуда на смрт због више опасних крађа, може само онда гласити, кад су те крађе <i>уризнањем</i> или <i>сведочанством</i> заклетих сведока очевидаца доказане (одлука одељења од 31. маја 1884 год. бр. 1815.)	164 294
II ако нема тужбе оштећеног, опет стоји дело просте крађе (одлука опште седнице од 28. априла 1890 год. бр. 1581.)	174 310
За кривце из §-а 222 крив. зак. не тражи се вредност (одлука опште седнице од 19. октобра 1887 год. бр. 3571.)	175 312
Крађа је свршена чим крадљивац узме ствар или новац и ако је међу тим ухваћен у стану или авлији оштећенога и тиме спречен, те није ствар или новац однео (<i>из страног правосуђа.</i>)	182 326
II Није утаја (§ 113 и 229 крив. зак.) него крађа (§ 220 и 222 крив. зак.) одлука опште седнице од 2. септембра 1888 год. бр. 3110.)	98 172
Ко узме новце или ствари из затворена сандука, који му је поверен без кључа да га чува учинилац је крађе а не утаје (<i>страног правосуђа.</i>)	99 174
IV Елактрицитет као нетелесна ствар не може бити предметом крађе (одлука опште седнице од 23. септембра 1898 год. бр. 7357.)	59 87
Утаја коју учини старалац сродник пупили у оном степену како је то предвиђено у §-у 50 крив. зак. према маси пушилној, казни се по §-у 235 а не по § 232 II одељка крив. зак. (одлука опште седнице од 26. септембра 1898 год. бр. 7591.)	63 92
Повраћај новца узетих из општинске или државне касе, после поведене истраге сачињава дело утаје (одлука опште седнице од 10. октобра 1897 г. бр. 6852.)	65 94

О разбојништву, хајдуковању, насилном изнуђењу и јатаковању.

I Шта је разбојништво и у чему се разликује од насилног изнуђења (§ 237 и § 248 крив. зак. одлука одељења.)	161 286
Тумачење другог одељка §-а 50 и §-а 243 у свези са §-ом 246 крив. зак. (одлука опште седнице од 4. маја 1889 год. бр. 1657.)	176 314
За кривицу из §-а 250 под в. крив. зак. надлежан је поротни суд (одлука опште седнице од 28. новембра 1890 год. бр. 4853.)	183 328

О п р е в а р и.

	Број страна.
I Протурањем неважећег новца чини се дело преваре кажњиво по §-у 251 а не по §-у 145 крив. зак. (одлука одељења.)	154 275
Лажна облигација (исправа) по §-у 148 крив. зак. постоји, кад ју је поверилац без знања дужника написао, јер ако је исправа са знањем дужника лажно написана у циљу, да се неко трећи оштети, онда је то превара по §-у 253 крив. зак. (одлука одељења од 11. новембра 1868 год. бр. 3570.)	155 276
Кад се презадужени лажно закуне на своје стање, онда тиме чини превару а не кривоклетство (одлука опште седнице.)	167 297
Кад неко тражи само обезбеду једном наплаћеног тражења а не и наплату овога, не чини кажњиво дело из §-а 253 крив. зак. (одлука опште седнице од 19. октобра 1891 год. бр. 7013.)	185 333
II Отуђење ствари испод пописа по §-у 255 тач. 1 крив. зак. није кажњиво, ако се не докаже, да се поверилац на други начин не би могао измирити (одлука одељења од 19. новембра 1888 год. бр. 4141.)	93 167
Кривице из §- 255 крив. законика, казне се по тужби приватног тужиоца (одлука опште седнице од 27. фебруара 1887 год. бр. 676.)	107 186
IV Нема кажњиве преваре — § 13, 538 и 722 грађ. зак. (одлука одељења од 20. августа 1897 године број 5455.)	56 84
Није кажњива радња извесног лица, које варљивим начином узима новац од других да они буду изабрани и утврђени за часнике општинске (одлука опште седнице од 7. маја 1898 год. бр. 4069.)	60 89
Порицање обвезе влашћу утврђене не сачињава кажњиво дело из тачке 3 § 253 крив. зак. (одлука одељења од 10. јуна 1898 год. бр. 5283.)	67 95
О кривоклетству и лажном сведочанству.	
I Сведок, који је свој исказ код полициске власти на претресу пред судом из основа изменуо, но на исти се није заклео, казни се по тач. 1 § 359 а не по §-у 275 крив. зак. (одлука опште седнице од 21. августа 1885 год. бр. 3171.)	147 263
Наводење на лажну сведочбу кажњиво је само онда, кад ко покушава другога навести да под заклетвом што лажно сведочи (§272 крив. законика одлука одељења.)	160 284

Број страна.

За дело кривоклетства тражи се доказ: да се ко са знањем криво заклео (одлука опште седнице од 13. фебруара 1890 год. бр. 559.)	184 329
II Кривоклетство се казни и са религиозног гледишта (одлука опште седнице од 7. јуна 1884 године број 2267.)	92 162

О злоупотребењу поверења.

IV По §-у 282 крив. зак. лекар је дужан да сведочи кад власт то од њега тражи (одлука опште седнице од 20. августа 1894 год. бр. 5529.)	66 95
---	-------

О казнимом користољубљу.

I Лицитације, које власти држе, јавне су, и свако одвраћање од надметања кажњиво је (одлука опште седнице од 30. маја 1880 год. бр. 1942.)	169 301
--	---------

Опште опасна злочинства.

I О разлици између дела паљевине и дела уништаја туђих ствари (одлука одељења.)	153 274
---	---------

И с т у п и.

I Ускакање у кућу сматра се као <i>поћно</i> тумарање по тачци 7 §-а 362 крив. зак. (одлука одељења.)	165 295
II Лака повреда од стране мужа нанесена жени кажњива је по §-у 349 као иступ а не по §-у 173 крив. зак. као преступ (одлука опште седнице.)	97 172

IX

КРИВИЧНИ ПОСТУПАК

О истражујућим и ислеђујућим властима.

II Полициске власти имају право извиђаја и суђења иступа упоредо с општинским (одлука опште седнице од 13. марта 1890 год. бр. 2026.)	122 205
Присутни при ислеђивању код полициске власти, морају бити за то општинским одбором изабрана лица (§ 28 крив. пост. одлука опште седнице од 11. децембра 1886 год. бр. 4017.)	125 214
Кад год грађанске власти наведу да је случај сачуцешћа војних лица с грађанима, војне власти дужне	

су војена лица издавати грађанским властима. — Сва грађанска лица која учине кажњиво дело у саучешћу с војницима у ванредном стању подпадају под војне власти. — Други одељак § 21 војеног зак. односи се у опште на сва кажњива дела учињена у ванредном стању на било то према непријатељу или према другом лицу (одлука опште седнице.) 129 224

Кад официр или војни чиновник учини кажњиво дело по војеном или по општем кривичном законнику на после тога да оставку, онда за таква дела остају надлежне војне власти. — За резерviste или војнике из II и III позива ако учине какву кривицу од дана позива надлежне су војне власти. — Но ово се не односи и на оне обвезнике који су добили допуст итд., сем случаја поновног позива (одлука опште седнице.) 130 228

О приватном тужиоцу.

II Одустанак од кривичне тужбе допушта се по §-у 17 крив. пост. кад је у кривичном законнику казато да тужилац може у свако доба одустати од тужбе, у противном важи одредба §-а 33 крив. поступка (одлука одељења.) 108. 188

О надлежности судова.

II За дело поништаја туђих ствари из §-а 293 крив. зак. надлежан је поротни суд (одлука опште седнице од 19. фебруара 1894 год. бр. 961.) 116 198

За изгубљење крађе у поврату преко 10. гр. чар. надлежан је првостепени суд (одлука одељења.) 119 202

За суђење кривице по закону о шумама није надлежан и апелациони суд (одлука опште седнице од 6. маја 1892 год. бр. 4187.) 120 203

Кад је неко укупно (недељиво) осуђен за више дела, за увреду или повреду тела, која се по тужби приватнога казне, и за дело крађе, које се казни по званичној дужности, па му је казна крађе помиловањем опрштена, онда извршна власт прво дело доставља суду на расправу (одлука опште седнице од 25. јануара 1889 год. бр. 333.) 124 210

О претходном ислеђењу дела у опште.

II Признање оптуженога у кривичним делима не може се противу њега узети као доказ, ако се не потврђује постојање кажњивог дела (одлука опште седнице.) 128 222

О решењу хоће ли се оптужени под суд ставити.

II По §-у 161 и 162 крив. пост. суд је надлежан и приликом стављања под суд да цени: да ли је дело доцнијим околностима заглађено на према томе да донесе одлуку (одлука опште седнице.) 113 195

IV Праведна нужна одбрана треба да се цени при стављању оптуженога под суд (одлука опште седнице од 8. августа 1897 год. бр. 4678.) 61 90

О доказима.

II Противу дуђанског слуге не може се употребити само онај основ подозрења из тач. 7 §-а 121 крив. пост. кад је газди учињена крађа у дуђану (одлука опште седнице од 16. марта 1888 год. бр. 950.) 111 193

Ни у кривичним делима не може се доказивати исплата или отплата облигационог дуга сведоцима (одлука одељења од 11. марта 1889 год. бр. 921.) 114 196

Дело клевете или јавне увреде речима учињено може се узети за доказано, ако најмање два сведока то потврде, у противном сматра се да нема дела (одлука одељења од 9. октобра 1888 год. бр. 3767.) 115 197

Казивање једног саучесника пред ислеђујућом влашћу које је на претресу порекао важи противу другог саучесника као ближи основ подозрења по тач. 4 § 123 крив. пост. (одлука опште седнице од 19. марта 1886 год. бр. 649.) 118 199

Признање оптуженога да је чувао стражу кад су другови његови вршили злочин, узима се као признање самога дела по §-у 243 крив. пост. (одлука опште седнице.) 126 218

Околности које оптужени, признавајући кривицу у своју одбрану наводи не могу се узети да постоје у корист његову без доказа (одлука опште седнице од 19. августа 1881 год. бр. 1193.) 227 219

О жалби на касациони суд.

II Касациони је суд позван да разматра и тако звана стварна питања (одлука опште седнице од 22. августа 1890 год. бр. 3121.) 110 191

Нови докази могу се и у правним средствима (незадовољству или жалби) употребити (одлука одељења од 10. јануара 1876 год. бр. 2895.) 117 198

О извршењу пресуде.

Број страна.

II Одлагање пресуде од извршења не може утицати на рок законске застарелости (одлука опште седнице од 11. априла 1892 год. бр. 3031.) 121 204

О накнади штете учињене кажњивим делом.

II Када је оптужени умро пре пресуде апелационог суда, онда се не може о накнади судити, него исту тужилац може грађанском парницом тражити (одлука опште седнице од 18. новембра бр. 8061.) 109 189

О повторном ислеђењу и суђењу.

II Повторно суђење може се тражити на основу нових доказа, за које онај који тражи ново суђење није знао према §-у 344 крив. пост. (одлука опште седнице од 19. нов. 1884 год. бр. 4172.) 112 194

Кад осуђени тражи повторно суђење на основу тач. 3 §-а 340 крив. пост. мора се поступити по пропису §-а 344 истог зак. Иследни судија да извиди нове околности, о њима да се саслуша државни тужилац, па онда да се донесе решење о томе: имали или нема места повторном суђењу (одлука опште седнице од 27. марта 1887 год. бр. 1118.) 123 207.

Лич. бр.
39/64